

UNIVERZA V LJUBLJANI
FILOZOFSKA FAKULTETA
ODDELEK ZA SLAVISTIKO
ODDELEK ZA ROMANSKE JEZIKE IN KNJIŽEVNOSTI

KLEMENTINA LAZNIK

Jezikovne asociacije v ruščini in španščini
(na podlagi rusko-španskega asociativnega slovarja)

Asociaciones lingüísticas en ruso y español
(basado en el diccionario de asociaciones ruso-español)

Magistrsko delo

Mentorici:
Red. prof. dr. Jasmina Markič
Red. prof. dr. Aleksandra Derganc

Študijski program:
Rusistika – D
Španski jezik in književnost – D

Ljubljana, 2015

Zahvala

Najprej bi se rada zahvalila mentoricama red. prof. dr. Aleksandri Derganc in red. prof. dr. Jasmini Markič za vso pomoč in podporo pri izdelavi te naloge. Zahvala gre tudi Marii Puig, eni izmed avtoric rusko-španskega asociativnega slovarja, ker mi je vseskozi pomagala z nasveti in odgovorila na vsa moja vprašanja. Seveda gre zahvala tudi moji družini, ki mi je omogočila študij in me vsa leta podpirala. Zahvaljujem se tudi vsem prijateljem ter študentom, ki so z odgovori na anketo pripomogli k nastanku naloge.

Izvleček

Jezikovne asociacije v ruščini in španščini (na podlagi rusko-španskega asociativnega slovarja)

Raziskovanje asociacij je pomemben del kulture in jezika. Zanimanje za njih je prisotno že od antike. Pomembne so na več področjih, na primer v psihologiji, jezikoslovju in še številnih drugih. Za pridobitev asociativnih rezultatov po navadi uporabimo katerega izmed asociativnih testov pri ciljni skupini, katere asociacije nas zanimajo. Rezultate lahko potem analiziramo glede na naše želje in zahteve. Obstajajo razni kriteriji in norme, ki jih lahko uporabimo pri analizi. Ljudje že od nekdaj težijo k normiranju in zapisovanju jezika. To se najlažje doseže s slovarji, ki prav tako igrajo pomembno vlogo v vsakem jeziku. Eden izmed takih slovarjev je asociativni slovar, kjer so zapisane asociacije na različne stimule. V tej nalogi bo pomemben predvsem špansko-ruski asociativni slovar in asociacije španskih in ruskih študentov. Z anketo, opravljeno med španskimi in ruskimi študenti smo ugotovili, da sta si jezika v nekaterih vidikih podobna.

Ključne besede: asociacije, asociativni slovar, ruščina, španščina, ruski slovarji, španski slovarji

Abstract

Linguistic associations in Russian and Spanish (based on Russian-Spanish associative dictionary)

Researching word associations is an important part of both culture and language. An interest in these associations has been present since antiquity. Furthermore, these associations are important in several fields, for example in psychology, linguistics to name but a few. In order to obtain associative results, we usually conduct one associative test on a target group, the associations of which we are interested in. The results can be analysed in accordance with our wishes and needs. Numerous criteria and norms exist which can be used to analyse these results. For some time now, people have been long striving for a means to standardise a language. The easiest way to do this is to use dictionaries, which are certainly important in every language. One of these dictionaries is also the associative dictionary, where associations to different stimuli words are also recorded. In this thesis, two key elements under consideration will be the Spanish-Russian associative dictionary and the associations between Spanish and Russian students. Thanks to research conducted amongst Spanish and Russian students, it was established that these two languages are similar in some aspects

Key words: Associations, associative dictionary, Russian, Spanish, Russian dictionaries, Spanish dictionaries

0. KAZALO

1. UVOD	6
2. KAJ SO ASOCIACIJE	9
2.1. Preučevanje asociacij	9
2.1.1. Zgodovina preučevanja	10
2.1.2. Zgodovina asociativnih testov	13
2.1.3. Asociacije dandanes	15
2.2. Asociacije v tujem jeziku	17
2.3. Analiza asociacij in kaj vpliva nanje	20
2.3.1. Okoljske spremenljivke	21
2.3.1.1. Stimul	21
2.3.1.2. Kontekst	22
2.3.1.3. Okrepitev	22
2.3.1.4. Stres	23
2.3.2. Osebne spremenljivke	23
2.3.2.1. Demografske spremenljivke	23
2.3.2.2. Biološke spremenljivke	23
2.3.2.3. Patološki pogoji	24
2.3.2.4. Kulturološke razlike	24
2.4. Asociativne norme in testi	25
2.4.1. Kent-Rosanoffov test	26
2.4.2. Norme Palermo-Jenkins	27
2.4.3. Implicitni test asociacij – IAT test	27
3. SLOVARJI	28
3.1. Španski slovarji	29
3.1.1. Slovarja REDES (2004) in Práctico (2006)	30
3.1.2. Ideološki slovar (1942)	31
3.2. Ruski slovarji	31
3.2.1. Ruski asociativni slovarji	32
3.3. Rusko-španski asociativni slovar	34
4. PRAKTIČNI DEL	38
4.1. Metodologija	38
4.1.1. Vzorec	39

4.1.2. Vprašalnik in pridobivanje podatkov	39
4.1.3. Obdelava podatkov	40
4.2. Rezultati vprašalnika o asociacijah.....	41
4.2.1. Rezultati španskih študentov.....	41
4.2.2. Rezultati ruskih študentov.....	47
4.2.3. Primerjava	55
4.2.4. Analiza	58
4.2.4.1. Analiza španskih rezultatov	59
4.2.4.2. Analiza ruskih rezultatov	66
5. ZAKLJUČEK	72
6. POVZETEK.....	75
8. LITERATURA IN VIRI.....	96
Priloge.....	100

1. UVOD

Dandanes se z besednimi asociacijami srečujemo povsod, bodisi na televiziji pri zabavnih oddajah, v literaturi, pri oblikovanju slovarjev ali pa psiholoških raziskavah človeškega uma. Preučevanje asociacij nam lahko pove veliko, saj nam omogoča vpogled v človekovo razmišljanje. Zanimanje za asociacije se je začelo že v antiki in se potem iz obdobja v obdobje dopolnjevalo ter razvijalo do današnjih dni. Vsak od raziskovalcev se je raziskovanja asociacij lotil po svoje in tako razširil ter poglobil razumevanje asociativnega mišljenja. Z analizo asociacij lahko proučimo neko osebo kot posameznika ali pa neko skupino kot celoto, odvisno od zanimanja in ciljev. S pomočjo asociativnih odgovorov lahko dobimo podatke za neko kulturo, starostno skupino, spol ... Ker so asociacije povezane s človekovo psiho, so precej subjektivne. Podatki, ki jih dobimo z asociativnimi testi, se lahko spreminjajo glede na različne dejavnike. Na asociacije lahko vpliva marsikaj, kot na primer: posameznikovo razpoloženje, počutje, zanimanja, splošna razgledanost, časovno obdobje spraševanja itd. Raziskovanje človeka preko asociacij je zanimivo za različne znanstvenike, tako psihologe, sociologe kot tudi lingviste. Z asociacijami se izraža del jezika, ki je edinstven in se vseskozi spreminja. Pomembna je tudi starostna skupina anketirancev, saj so pri mlajših asociacije enostavnejše, na starejše pa bolj vplivata kultura in okolje, v katerem živijo (Cramer 1968: 4). Prav tako imajo odrasli bolj izoblikovano osebnost, ki igra veliko vlogo pri asociacijah. Določene razlike se prav tako vidijo pri osebah z različno izobrazbo. Na primer, pri ljudeh z nižjo izobrazbo lahko pričakujemo enostavnejše asociacije, medtem ko pri višje izobraženih bolj izpopolnjene. Ampak to ni pravilo, obstajajo tudi izjeme znotraj vsake skupine. Raziskovanja asociacij na vseh področjih, ki jih različni proučevalci (Friedl 2002, Loring 1919, Nielsen 2002) izvajajo skozi leta, ponujajo veliko možnosti uporabe, saj obstajajo testi za različne ciljne skupine in za doseganje podatkov, ki jih potrebujemo. Ta raziskovanja bodo omenjena v nadaljevanju naloge (Poglavje 2). Zaradi svoje raznolikosti in preprostosti testiranja so asociacije pomemben del razumevanja tako človeka kot jezika. Znanje, ki se pridobi preko asociativnih raziskav, se lahko uporabi med drugim tudi pri oblikovanju slovarjev in oglaševanju. Poznavanje delovanja asociacij je pomembno tudi za učitelje, ki želijo učence naučiti tujega jezika, še posebej novih besed. Prav tako za vse druge, ki jih zanima druga plat jezika in kulture, na primer za študente jezikov, ki se s tujim jezikom srečujejo na dnevni ravni.

Za boljšo preglednost in analizo asociacij obstajajo tudi asociativni slovarji; eno- ali večjezični. V vseh jezikih jih ne moremo najti, saj so precej specifična vrsta slovarjev, za izdelavo pa je potrebno veliko časa in raziskav. So odraz kulture kot celote, pa tudi starostne in jezikovne skupine v določenem časovnem obdobju. Taki slovarji nimajo samo informativne, ampak tudi raziskovalno vrednost. Že iz posameznega gesla lahko kaj izvemo, če pa vzamemo slovar kot celoto, pa lahko izvemo še več. Zanimive so tudi medjezikovne povezave, kjer primerjamo rezultate istih ali pa povsem različnih skupin v enem ali več jezikih. Pri tovrstnih preučevanjih se pojavlja problem prevoda, kajti posamezne besede nimajo povsem enakega pomena v dveh jezikih. Vedno so prisotna nihanja, ki vplivajo na rezultate. Povsem popolnih prevodov ne moremo zagotoviti, saj so besede, ki jih raziskujemo, del živega jezika, zato so vedno v gibanju in spreminjanju. Vpliv ima tudi kultura, ki različne besede različno dojema. V enem jeziku ima lahko beseda popolnoma drugačen pomen oziroma konotacijo kot v drugem, kar moramo potem pri analizi rezultatov upoštevati oziroma raziskavo temu prilagoditi. Dinamizem asociacij lahko doprinese k znanju na različnih področjih, ker lahko rezultate vpeljemo in uporabimo na več področjih.

Menim, da so slovarji zelo pomembni za razvoj nekega jezika. Splošni slovarji jezika imajo dolgo in bogato zgodovino, saj so ljudje že dolgo časa nazaj stremeli k načinu, da zapišejo in normirajo govorjen jezik. Niso bili pomembni samo splošni enojezični slovarji, ampak tudi dvojezični, ki so pripomogli k učenju tujih jezikov. Sčasoma so se na veliko področjih razvili slovarji, v katere so zapisovali termine in razlage, ter si tako olajšali razumevanje. Generacijam za njimi pa so s tem ponudili bogato zgodovino in osnovo, na kateri so nastajali novi slovarji. Noben slovar ni samozadosten, vsi slovarji jezika se med seboj dopolnjujejo in soobstajajo, kar pomeni: več slovarjev ima jezik, bogatejši je. Čeprav se jezik vsakodnevno spreminja, je pomembno, da je norma zapisana. Ker je vse zapisano, lahko skozi leta in ponatise spremljamo, kako se jezik spreminja in razvija. Slovar po navadi zajame daljše obdobje jezika, saj je zbiranje podatkov dolgotrajno in težko delo in zato potrebuje za nastanek več let. Asociativni slovarji spadajo v podvrsto posebnih slovarjev, vendar niso prisotni v vseh jezikih. Na primer v španskem jeziku zapisanega asociativnega slovarja ni. Medtem ko jih je v ruskem precej. Med drugim se da na spletu najti veliko virov z rezultati asociativnih testov in asociativnimi testi samimi, ki so seveda zanimivi, a ne predstavljajo takšne vrednosti, kot bi jo zapisan asociativni slovar.

Ker študiram jezike, sem se odločila, da za magistrsko delo izberem temo z jezikoslovnega področja, saj menim, da se tu najbolj opazijo razlike in podobnosti med različnimi jeziki. Temo asociacij sem izbrala zato, ker so aktualne, in uporabljene med drugim tudi na jezikoslovnem področju.

V nalogi sem najprej opisala teoretično plat raziskovanja asociacij; kje jih uporabljajo, kako jih raziskujejo in kako uporabljajo rezultate. Nato sem predstavila kratek razvoj španskih in ruskih slovarjev ter se bolj osredotočila na že obstoječe španske in ruske slovarje na to temo. V drugem delu naloge sem teoretična odkritja združila s prakso. Tam sem primerjala različne besede iz španskega in ruskega asociativnega slovarja med sabo. Naredila sem raziskavo z analizo asociacij pri določeni ciljni skupini. Čeprav sta si ruski in španski jezik precej raznolika, se pri rezultatih vseeno vidijo podobnosti. Raznolika sta tako zaradi različne slovnice kot tudi zaradi umeščenosti v različne jezikovne skupine in precej oddaljene geografske lege. Prav tako so med tema dvema narodoma opazne kulturne razlike ter na splošno razlike v načinu življenja. Glavni vir informacij pri praktičnem delu je bil *Rusko-španski asociativni slovar* Marie Puig, Jurija Karaulova in ostalih (2001), kjer so predstavljene besede in rezultati, ki so jih avtorji uporabili in pridobili pri raziskavi asociacij španskih in ruskih študentov. Iz teh rezultatov sem pridobila informacije o tem, kako asociacije delujejo, kako se izražajo pri določeni ciljni skupini v neki kulturi in kakšne so razlike med španščino in ruščino. Naredila sem anketo med študenti in potem to primerjala s slovarjem, ki je nastal že prej. S tem sem ugotavljala, ali so se asociacije pri študentih kaj spremenile ali so še vedno enake. Čeprav raziskava ni bila tako obsežna, kot je bila izvedena za nastanek slovarja, so rezultati vseeno nekaj pokazali.

Metode dela so bile različne, po dokončnem izboru teme in posvetovanju z mentoricama se je začelo obdobje iskanja literature in načrtovanje naloge. Začrtala sem si okvirno kazalo, potem pa sem iskala članke in literaturo s tematiko asociacij, vzpostavila sem kontakt z avtorico špansko-ruskega slovarja, ki mi je prijazno svetovala. Ker sem imela možnost, sem poleg knjig iz OHK in NUK dobila veliko literature tudi v univerzitetni knjižnici SUB v Goettingenu v Nemčiji, saj vseh knjig, ki sem jih želela, pri nas ni bilo. Po preučitvi literature sem napisala teoretični del in potem izbrala metode dela in besede za praktični del. Pri praktičnem delu sem naredila internetno anketo s študenti iz Španije in Rusije (Poglavje 4). Ko sem dobila dovolj odgovorov, sem se lotila analize

besed. Analizirala sem najprej posamezne besede, potem pa jih primerjala med jeziki in s slovarjem. Nalogo sem zaključila z zaključkom, kjer sem strnila vse ugotovitve in razmišljanja.

2. KAJ SO ASOCIACIJE

Asociacija je glede na Slovar slovenskega knjižnega jezika (2000): »zveza, povezava med posameznimi pojmi, predstavami, tako da ena izzove drugo«. Asociacija je lahko beseda, misel, risba, karkoli nam pride na misel ob stimulu, ki je prav tako lahko beseda, stavek, risba ... Najbolj me zanimajo asociacije, ki imajo za stimul besedo, saj so za jezikoslovje najbolj pomembne. Ne samo, da odkrivajo nekaj o osebi, ki jo izjavi, ampak tudi o skupini ljudi – kulturi, kot skupnosti. Asociacije so vseskozi prisotne v našem mišljenju, saj naši možgani delujejo po principu povezovanja pojmov med sabo, tako za priklic spominov kot za pomnjenje (Cramer 1968: 2). Različni ljudje jih različno uporabljajo. Pri nekaterih so asociativne povezave bolj razvite kot pri drugih, ampak dejstvo je, da obstajajo in da bi brez njih bilo naše izražanje zelo težko. Asociacije so nekontrolirane povezave med besedami, ki so v našem spominu, zato verjamejo, da so izraz naše podzvesti (Cramer 1968: 3). Z njimi odkrivajo neverjetne povezave, ki jih nekateri ljudje tvorijo. Raziskovanje asociacij je zelo širok pojem, ki zajema veliko področij delovanja.

2.1. Preučevanje asociacij

Z asociacijami so se misleci, eden izmed njih je bil Platon, začeli ukvarjati že v stari antiki. Trdili so, da so asociacije osnoven mehanizem mišljenja, z njihovo pomočjo pa so hoteli razložiti zaporedje idej. Ta veda se je imenovala asociacionizem (Friedl 2002: 146). Z leti raziskovanja je vsak posameznik dodal svoj vidik k raziskovanju, s tem pripomogel k razvoju asociacionizma v svojem obdobju ter vplival na naslednje. Raziskovalci so povzemali odkritja in tehnike svojih predhodnikov in tako širili znanje. Najbolj intenzivno preučevanje asociacij se je začelo v 50. letih prejšnjega stoletja. Z raznimi avtorji (nekaj jih bom naštela v nadaljevanju) se je odpiralo bogato raziskovanje in uporaba asociacij na različnih področjih delovanja. Tako v psihologiji kot pri sociologiji, psihoanalizi in seveda jezikoslovju. Raziskovalce so asociacije zanimale na dveh ravneh. Prva je bila samo odskočna točka, ki jim je pomagala pri nadaljnjih kognitivnih študijah. Druga raven pa je bila zanimanje za asociacije kot take, ki so predstavljale odsev misli (Cramer 1968: 4).

Avtorica Callejas (2003: 188) proučuje asociacije v povezavi z dvema hemisferama v možganih. Pravi, da se leva hemisfera povezuje z jezikom, desna pa z neverbalnimi situacijami, čeprav obe vplivata na mišljenje in tvorbo asociacij. Preučevala je posebne skupine besed, koliko so si podobne in kako ljudje tvorijo asociacije na različne osnovne skupine besed. Potrdila je torej, da so asociacije resnično del našega mišljenja.

2.1.1. Zgodovina preučevanja

Med prvimi, ki so pisali o asociacijah oziroma o asociacionizmu, je bil grški mislec Platon. Aleš Friedl (2002: 146) navaja, da je asociacionizem omenjen v dveh Platonovih delih, in sicer v »*Teaitetos*« in »*Faidon*«. Asociacije Platon poveže s pomnjenjem in dokazovanjem nesmrtnosti duše. V svojih delih Platon omeni asociacijo po stičnosti, asociacijo po podobnosti ter asociacijo po različnosti. Kot naslednji nastopi Aristotel, ki poleg prej omenjenih asociacij opiše še asociacijo po zaporedju. Friedl (2002: 146) kot naslednjega navede Diogenesa Laertiusa, ki je povzel, da so stoiki poznali asociacije po podobnosti, sorodnosti, nasprotju, združevanju, primerjanju, premestitvi, naravi in po prikrajšanosti. Te principe je pozneje opaziti v Veliki Britaniji pri filozofih v 17. in 18. stoletju. Oblikovati se začnejo neke vrste zakoni asociacij. Aristotela in njegove asociacije po stičnosti (prostorski in časovni) je potem povzel Thomas Hobbes. Pri njem se pojavita zamisli, značilni za psihoanalizo, in sicer determinizem misli in misel o prostih asociacijah. Kot predstavnike 17. in 18. stoletja, ki so se ukvarjali z asociacijami, Friedl (2002: 147) predstavi Johna Lockeja, Georga Berkeleyja, Davida Huma in Davida Hartleyja. Njihova raziskovanja ne doprinesejo nič bistveno novega k teoriji asociacij, ampak jo le širijo. Ugotovijo pomen navade pri oblikovanju asociativnih zvez. Hume (v Friedl 2002: 147) je na primer razložil domišljjske predstave kot izvedene na podlagi zaznavanja. Ugotovili so, da mora biti med dvema predmetoma v domišljiji neka povezava, ki sproži, da eden spominja na drugega, lahko pa je prisoten tudi tretji predmet, ki to povezavo sproži. Hartley razlikuje hkratne in zaporedne asociacije. Pravi: »da moč asociacij slabi, če narašča število bodisi hkratnih bodisi zaporednih vtisov in se ne širi z isto silo na večje število vtisov, razen na tistih nekaj, ki se pojavijo najprej in so najbolj preprosti« (v Friedl 2002: 148). Filozof Johann Friedrich Herbart (Friedl 2002: 148) je poskušal predstave razložiti matematično. Sklenil je, da lahko pojmi, ki so izrinjeni iz zavesti, še vedno učinkujejo nanjo (vpliv nezavednih vsebin). Prav tako so ugotovili, da je pri pomnjenju pomembno, da se predstave pojavijo v istem zaporedju, kot so se pojavile prvič. Vsak od teh raziskovalcev se je asociacij lotil

drugače, ampak so vsi prišli do podobnih spoznanj. Asociacij so se lotevali z vidika psihologije, zaznav in predstav. Tukaj še ni vidnih veliko raziskovanj usmerjenih v jezikoslovje, saj so bila raziskovanja človeka pomembnejša in bolj zanimiva (Friedl 2002: 145–150).

Kot predstavnika 18. in 19. stoletja, Friedl (2002: 216) najprej omeni Thomasa Browna. Friedl meni, da je njegov doprinos k raziskovanju asociacij devet sekundarnih zakonov asociacij, ki jih po njem povzemajo tudi drugi raziskovalci. Browna je zanimalo predvsem, zakaj se pojavi točno ta ideja, ki se, in ne katera druga, asociacije na splošno ga niso posebej zanimale (Friedl 2002: 216). Njegovi zakoni se tičejo: dolžine časa, v katerem je neki predmet zaznan, živosti, svežosti, pogostosti, čistosti občutkov, razlike v izvorni konstituciji, vpliva trenutnih čustev oziroma razpoloženja in splošnih teženj, ki so jih oblikovale prejšnje navade. Glede na njegove ugotovitve, so razvili najrazličnejše tehnike za urjenje spomina. Naslednji, ki ga Friedl (2002: 217) omeni, je James Mill, ki pravi, da so zveze med predstavami trdne in se odvijajo samo po zakonih asociacij. Občutki so primarna stanja zavesti, ideje pa drugotna. Mill pravi, da so ideje posnetki občutkov. V življenju se izmenjujeta stanji zavesti zaznave in predstave. Sledijo mu Moritz Wilhelm Drobisch, John Stuart Mill in Alexander Bain, ki pravijo, da v življenju posameznika predstave, ki so si podobne, težijo k temu, da vzbudijo druga drugo (Friedl 2002: 218). Kar pomeni, da je vse med sabo povezano in nam vzbuja občutke in spomine. Bain (Friedl 2002: 218) je asociacionizem povezoval s spoznanji, občutki in hotenji. Navaja dva zakona, in sicer zakon relativnosti in zakon stičnosti. Prvi zakon pravi, da se vedno zavedamo, ko na našo zavest vplivata dva ali več zaporednih vtisov, saj moramo za zavedanje doživeti spremembo. Tudi Herbert Spencer, naslednji, ki ga Friedl (2002: 219) omeni v svojem delu, se ukvarja z asociacionizmom. Povezuje življenje, ki nas obkroža, z notranjim življenjem in postavlja paralele. To pomeni, da zunanji svet in naše zaznave vplivajo na notranjega, na tok zavesti. Prav tako meni, da višja kot je inteligenca, večje so povezave. Iz tega lahko sklepamo, da čim višje na inteligenčni ravni je organizem, tem večjo ima možnost asociativnih predstav (Friedl 2002: 220).

Ker sta temi asociacij in asociacionizma precej široki, je težko zaobjeti vse predstavnike v vseh obdobjih zgodovine. V novejši zgodovini se raziskovanje razcepi na psihološko in jezikoslovno. Pri psihološkem se ukvarjajo z asociacijami, ki opisujejo človeka, zanimajo jih procesi, kako asociacije nastanejo in kaj pomenijo. Pri jezikoslovnih, pa jih bolj zanimajo same asociacije in kakšen pomen imajo le-te za jezik. Razvili so se asociativni testi, podobni pri obeh smereh, le da

so potem rezultati uporabljeni na različne načine. Po Friedlu (2002: 145–150, 215–221) je bila povzeta zgodovina asociacionizma, ki se je pojavljal predvsem v filozofiji. V nadaljevanju pa sledijo asociacije in raziskovalci, ki so se pojavljali tudi na drugih področjih.

Leta 1883 Wundt in njegov učenec Trautsehold posvetita pozornost asociativnim reakcijam, njuno delo je pozneje nadaljeval Cattell (Loring 1919: 3). Vsi so za raziskovanje uporabljali pripravo imenovano *Hippov kronoskop*, s katero so merili čas odgovorov. Tu se vidi, da so se bolj kot teoriji, posvečali raziskovanju prakse asociativnih reakcij. Težko je omeniti vse raziskovalce tega obdobja, saj jih je bilo zelo veliko. Avtorica Loring (1919) v svoji knjigi *Methods of Studying Controlled Word Associations* posveti nekaj besed vsakemu posamezniku, ki se je kakorkoli ukvarjal z asociacijami. Na primer, na koncu 19. stoletja je bilo veliko raziskovalcev, med njimi omeni Bergstroema, Calkingsa, Jastrowa in druge. Med drugimi je v začetnem obdobju 20. stoletja aktiven tudi Jung, ki je znan po svojem asociativnem delovanju v psihoanalizi. Jung je eden izmed bolj znanih in pomembnejših oseb na področju raziskovanja asociacij (Loring 1919: 19). Leta 1913 se pojavita Rosanoff in Kent, ki sta znana po svojem seznamu stimulov (Loring 1919: 29). Avtorica Loring (1919) kot pomembne za raziskovanje asociacij v tem obdobju našteva še veliko drugih imen. Glavni cilj večine raziskovalcev je bil določiti norme – najpogostejše asociacije na neko besedo (Poglavje 2.4).

Od 60. let prejšnjega stoletja se metodologija jezikovnih asociacij začne uporabljati v različnih kontekstih. Na jezikovnem področju sta na primer Papier in Cortelyou uporabila test asociacij za raziskovanje asociativnih vzorcev v petih osnovnih kategorijah (Nielsen 2002: 58). Reisner je uporabil rezultate testov za tezaver, ki ga je takrat razvijal. Pozneje so Rubinoff, Franks in Stone z asociativnimi izsledki razvijali klasifikacijske sheme ter vpogled v človeška semantična orodja (Nielsen 2002: 59–60). Tudi Kiss je leta 1972 uporabil izsledke asociativnih testov za gradnjo angleškega tezavra (Nielsen 2002: 60–61). Zanimivo je, da se je ta metodologija uporabila tudi za določitev 140 slik v slikarstvu. Palmquist in Balakrishnan sta raziskovala asociativne odgovore in jih potem uporabila pri izboljšavi brskalnikov (Nielsen 2002: 61–62). Pejtersen pa je 1991 uporabil izsledke za strukturiranje slovarja (Nielsen 2002: 63–64). Lykke in Skrubeltank sta hotela generirati besede pri opisovanju tezavra in tako najti opisne povezave z besedami v tezavru (Nielsen 2002: 64–66). Skupno tem raziskovalcem je, da so hoteli ugotoviti uporabnikovo razmišljanje in potem to uporabiti pri razvoju sistemov, še posebej iskalnih (Nielsen 2002: 67).

Proučevanje asociacij se je od antike do dandanes korenito spremenilo in razširilo na vsa področja. Iz filozofije asociacionizma se je konec 18. in v prvi polovici 19. stoletja razvil bolj praktični vidik asociacij. Še posebej na področju človeka in psihe človeka, kar kaže, da jih je v tistem obdobju zanimal predvsem človek in njegovo notranje delovanje. Potem pa se v prejšnjem stoletju, tudi z razvojem tehnike, začne uporaba izsledkov asociativnih testov pri gradnji tezavrov na bolj tehnološki ravni. Seveda v psihologiji še vedno obstajajo testi asociacij, ki se uporabljajo tudi za zdravljenje različnih psiholoških bolezni. Sklenili bi lahko, da je bil razvoj uspešen, da je razumevanje asociacij pripomoglo k raziskavam na veliko področjih, da se še danes dopolnjuje in ima pred sabo dolgo pot razvoja in odkritij.

2.1.2. Zgodovina asociativnih testov

Asociativni testi so zelo enostavni za uporabo, dovolj je samo en anketiranec, ki mu nekdo predstavi stimule¹, na katere mora potem odgovoriti. Na določen stimul mora vprašani podati odgovor, ki je po navadi beseda, ki mu najprej pride na misel. Ti testi imajo lahko različna pravila odgovarjanja, ki jih določi spraševalec. Pravila so odvisna od tega, kaj bi s testom radi dosegli oziroma ugotovili. S temi testi lahko pridemo do različnih spoznanj in jih uporabimo v različne namene: od preprostih psiholoških analiz človeka, do gradnje jezikovnega tezavra in slovarjev. Zaradi svoje preprostosti in nezapletenosti so enostavni za uporabo in lahko uporabljeni povsod. Čeprav test ni povsem znanstven, lahko prinese veliko rezultatov, ki bodo uporabni za znanstvene raziskave.

Prvi psihološki asociativni test je leta 1883 razvil britanski psiholog Galton (Nielsen 2002: 52). Na posamezne liste papirja je zapisal 75 besed in jih potem po nekaj časa (ko je besede pozabil) spet vzel v roke in zraven zapisal prvi dve besedi, ki sta mu prišli na misel. To je bil prvi zapisan poskus z besednimi asociacijami, ki je bil potem še mnogokrat uporabljen pri različnih drugih psihologih. Podoben test, le malo posodobljen, se uporablja še danes.

Začetki te metode so bili uporabljeni predvsem v klinične namene, za ugotavljanje mentalnega stanja pacientov. Nekaj časa so asociacije uporabljali kot detektorje laži, a so to kmalu opustili, saj rezultati niso bili dovolj zanesljivi. Asociacije so predstavljale predvsem vpogled v človekovo psiho, saj odgovori odsevajo posameznikovo mišljenje. Skozi leta sta se razvili dve glavni veji

¹ Stimul – pobuda, dražljaj, izhodišče. Tisto, kar potem sproži reakcijo. SSKJ 2000

raziskovanja asociacij: prva se osredotoča na povezavo med asociativnimi odgovori in asociativnimi pomeni. Drug pristop pa raziskuje strukturo stimulov, v povezavi z asociativno podobnostjo odgovorov, kar je potem uporabljeno pri identifikaciji semantičnih mrež in povezav (Nielsen 2002: 53).

Carl Gustav Jung je bil švicarski psiholog, ki je osnoval analitsko psihologijo. Raziskoval je človekovo mišljenje in izpopolnil Galtonov asociativni test. Delal je v psihiatrični kliniki v Zürichu, kjer je postal vodja raziskave Testa asociacij (*Word Association Test*) (Papadopoulos, 2015). S tem testom naj bi identificiral emocionalne in intelektualne abnormalnosti v človekovi psihi. Test je opravil tako, da je pacienta prosil, da na vsakega od stotih stimulov poda prvo besedo, ki mu pride na misel. Rezultati so bili podani v tabeli, ki je bila sestavljena iz treh stolpcev, v prvem je bil naveden stimul, nato reakcijski čas in na koncu odgovor pacienta. Ugotovil je, da imajo besede, na katere so vprašanci dajali neobičajne odgovore, po navadi čustvene vplive na posameznika. Rekel je (Papadopoulos, 2015), da ta metoda zavzame tako zavedno kot nezavedno plat človeškega uma. Ideje, slike in besede so v človekovih možganih med sabo tesno povezane in nabite ali s pozitivnim ali z negativnim afektom. Tukaj je svojo teorijo povezal tudi s Freudom in kompleksnostjo človeka. Ko je test opravil na eni družini, je ugotovil, da imajo člani iste družine podobne besedne skupine in zato podobne asociacije. Pozneje je Jung raziskovanje tega testa prepustil psihologiji, kjer se test, z rahlo modifikacijo, uporablja še dandanes (Papadopoulos, 2015).

Jung je test sestavil po mnogih letih raziskovanja. Besede so razvrščene po posebnem vrstnem redu in slovnično pomešane z namenom, da vzpodbudijo željeno reakcijo. Ker so navodila povsem preprosta (odgovoriti na dano besedo, s prvo besedo, ki ti pride na misel), je pričakovano, da bo vse potekalo gladko, a velikokrat ne (Jung 1910: 220). Jung (1910: 222) navaja, da se je ponekod pokazalo, da so bili reakcijski časi tudi pri normalnih ljudeh daljši, kar bi nekateri povezali z nižjo inteligenco, ampak to Jung zanika. Odgovor je v emocijah in psihološki preteklosti posameznika. Velikokrat se zgodi, da testna oseba ne more gladko in hitro odgovoriti na vse besede stimule, ali pa preprosto ne ve, kaj bi odgovorila. Včasih pa testni osebi na misel pride preveč besed, in potem ne ve, katero izbrati, saj se ji vse zdijo pravilne. Jung pravi, da nam ta test ne da samo vpogleda v človekovo intelektualnost, ampak tudi v človekovo psiho. Teste je uporabil tudi za uvrstitev posameznikov v različne osebnostne tipe (Jung, 1910: 225).

Jungov test je eden izmed testov za ugotavljanje podzvestnega pri pacientih. Čeprav ni pravih odgovorov, se odgovori mentalno bolnih pacientov po navadi razlikujejo od odgovorov zdravih ljudi. Poleg asociativnih testov pri mentalnih bolnikih uporabljajo tudi teste s črnilom (Rorschachov test) ali pa teste, kjer morajo pacienti risati (Thomason, 2015).

Ti testi se uporabljajo še dandanes. Pravila in izvajanje so različna od namena in področja raziskovanja. Eden izmed znanih asociativnih testov je tudi Kent-Rosanoffov test (Colman 2001: 403), ki je nastal nekaj let pozneje kot Jungov test. Razlika med njima je, da je Jungov test zamišljen kot test osebnosti prek asociacij, Kent-Rosanoffov test prostih asociacij pa bolj kot običajen jezikoslovni asociativni test. Pri psihologiji so testiranja bolj natančna in zahtevna, saj jih uporabljajo tudi za zdravljenje različnih bolezni. Pri zbiranju podatkov za oblikovanje tezavrov pa so testi bolj splošni in se izvajajo širše – na več testnih ljudeh, saj potrebujejo za razvoj slovarja veliko odgovorov. Pri vseh testih pa je skupno, da mora vprašanec na stimul kar najhitreje podati asociacijo. Schmitt (2000: 17–18) navaja, da so tako Cattell in Bryant kot Kent in Rosanoff prišli do enakega zaključka, ki je, da se različni ljudje odzovejo s podobnimi asociacijami, kar kaže, da imajo člani neke kulture ali pa testne skupine vzpostavljene podobne povezave med besedami.

2.1.3. Asociacije dandanes

Danes imajo asociacije, ki so znane širšemu krogu ljudi, predvsem zabaven pridih. Uporabljajo jih kot razvedrilo pri televizijskih zabavnih oddajah in na internetu, kjer obstaja veliko spletnih strani², kjer lahko igrate igro asociacij proti računalniku oziroma živemu nasprotniku. Seveda so asociacije dandanes med drugim prisotne tudi pri jezikoslovnih raziskavah za gradnje slovarjev in pri psihologiji.

² Nekaj spletnih povezav z asociativnimi igrami:

- <http://www.smallworldofwords.com/en/> (igra, ki ima kot cilj študijo mentalnega leksikona)
- <http://shygypsy.com/farm/p.cgi> (igra asociativnega zemljevida, kjer je potrebno najti vse asociacije nekega področja)
- <http://prospected.info/assoc/en/> (tekmovanje proti drugim igralcem. Cilj je ugotoviti asociacijo, ki jo je podal drug igralec)
- <http://sparro.ws/> (hitro podajanje verižnih asociacij)
- <http://www.humanbraincloud.com/> (podajanje asociacij, cilj projekta je zgraditi mrežo asociacij)

Pri teh igrah so rezultati uporabljeni kot vir raziskave, ali pa so igre zasnovane samo kot zabava za internetne uporabnike. Večina iger je zgrajenih podobno: računalnik predlaga stimul, na katerega moramo potem napisati prvo besedo, ki se je spomnimo. Hitreje kot napišemo besedo, hitreje jih računalnik menja. Poleg zabave so te igre tudi dober trening za možgane, saj moramo pri vsaki besedi, ki jo dobimo, napisati odgovor, ki bo čim bolj ustrezal začetni besedi.

Takšne igre so pogoste tudi pri pouku tujih jezikov, saj z asociacijami učitelj spodbudi mišljenje otrok, da si lažje zapomnijo nove besede. Seveda niso uporabne samo pri poučevanju tujih jezikov, ampak tudi pri pouku maternega jezika, še posebej pri mlajših otrocih, ki se besed šele učijo in si širijo besedni zaklad. Obstaja mnogo različnih načinov igre z asociacijami. Na primer igra s kartončki, na katerih so napisani glagoli in samostalniki, ki jih morajo potem učenci povezati med sabo (na primer: knjiga – brati). Druga igra za širjenje besednega zaklada je povedati besedo, in potem naslednji igralec pove drugo besedo, ki se začne na črko, s katero se je prejšnja beseda končala. Ali pa besedne skupine (nadpomenke), pri tej igri učitelj pove neko besedo, na katero morajo potem učenci povedati ustrezne besede (na primer: vozila – avto, kolo, kamion ...). Teh iger je veliko, skupno vsem pa je, da širijo besedni zaklad učencev ter povečujejo število povezav med besedami v možganih. Zanimivi so rezultati, ki ne le da prikažejo podzavest posameznika, ampak tudi pokažejo, kako različni smo si ljudje in kako različne povezave med besedami tvorimo. Na te povezave ne moremo aktivno vplivati, ampak jih tvorimo z leti na primer z branjem oziroma preprosto doživljanjem sveta okoli nas.

Danes asociacije še vedno uporabljajo v psihologiji in psihoanalizi za raziskovanje človekove psihe, pri različnih individualnih jezikoslovnih raziskavah, pa tudi pri bolj obširnih raziskavah: pri gradnji tezavrov ali internetnih strani. Asociacije so zanimive tudi za oglaševanje, širjenje informacij in za marketinške raziskovalce, saj z asociacijami ugotovijo, kako ljudje povezujejo med sabo različne pojme, se jim tako poskušajo približati in jim prodati svoj izdelek. Z vpogledom v človeško psiho lažje pridobijo informacije, kaj ljudi pritegne in zanima, ter tako razvijejo uspešno oglaševanje.

Asociacije so pomemben vir tudi pri urejanju velike količine podatkov. To v svojem članku omenja Ghada (2006: 247). Zanj sta pomembni predvsem razvrstitev dokumentov in povzemanje na internetu, pri čemer veliko vlogo igrajo tudi besedne asociacije. Ker je v današnjem času internet prepreden z veliko količino podatkov, je pomembno, da so le-ti urejeni in čim bolj dostopni

uporabniku v vsakem trenutku. To pomeni, da ko v spletni iskalnik vpišemo besedo, ki jo iščemo, nam on ponudi samo strani, ki so s to besedo povezane, in ne tistih, ki nimajo povezave. Tej posebni veji asociacij se reče Področne asociacije (*Field Association Words*) (2006: 247). Avtor s svojo raziskavo namerava doseči, da se besede z nizko frekvenco izbrišejo iz asociativne baze, ki jo uporabljajo kot vir pri določanju iskalnih povezav v iskalnikih (Ghada 2006: 248). To pomeni, da hoče v asociativni bazi iskalnikov obdržati samo besede, ki imajo visoko stopnjo povezovanja. Ker je ta baza nastala s pomočjo tradicionalne metode, lahko vidimo, kaj ljudje med sabo zares povezujejo. S tem bi se olajšalo iskanje določene informacije, in ne bi prihajalo do nepotrebnega iskanja in izločanja neželenih strani. Nepomembnih besed je bilo veliko, saj je med zbiranjem podatkov prišlo tudi do besed, ki se niso pojavile velikokrat. Prav tako so izbrisali nerelevantne besede, kot so vezniki, predlogi ipd. S tem brisanjem so dosegli, da so podatki lažje dostopni ter da iskalec na spletu hitreje najde podatek, ki ga zanima. Zadetki iskanja so bolj točni in ni veliko podatkov, ki niso povezani s temo, ki jo išče uporabnik iskalnika. To pa tudi naredi iskanje po spletu hitrejše in preprostejše (Ghada 2006: 260).

2.2. Asociacije v tujem jeziku

Poučevanje tujega jezika je zanimiva tema, predvsem zato, ker so procesi, kako se možgani učijo in si zapomnijo tuj jezik, ki jim ni materni, zelo zanimivi. Uporabno jezikoslovje raziskuje, kako jeziki vplivajo drug na drugega ter kako materni jezik vpliva na tujega in obratno. Asociacije niso zanimive le pri učenju jezika, ampak tudi pri samem učnem procesu, na primer, ko uporabljamo miselne vzorce.

Meara (2009: 1) je raziskoval, kako se razlikujejo asociativni odgovori govorcev maternega jezika in učencev tujega jezika. Ugotovil je, da normalna odrasla oseba tvori dva glavna tipa asociacij, sintagmatske in paradigmatke asociacije. Paradigmatke so tiste, kjer stimul in odgovor spadata v isto besedno družino (glagoli, samostalniki ...), na primer moški-ženska, toplo-hladno. Medtem ko so sintagmatske asociacije tiste, ki na neki način zaključijo stavek oziroma nadaljujejo besedo, kot na primer bančni-ropar, čistiti-zobe. Po navadi odrasli tvorijo več paradigmatških odgovorov, otroci pa več sintagmatških. Obstajajo tudi tako imenovane zvočne (*clang*) asociacije, kjer na odgovor, bolj kot pomen stimula vpliva njegova oblika (na primer rime: *miška-piška*, zamenjani samoglasniki *tim-tam*, asonanca *klop-klop*, enaka začetnica itd.) (Meara 2009: 6–7).

Meara (2009: 17) je s svojim poskusom ugotovil, da je mentalni leksikon naravnega govorca organiziran semantično, kot tezaver, kjer besede izzovejo druga drugo. Pri učencu pa so semantične povezave slabše organizirane. To se vidi v tem, da tudi če učenec trdi, da določeno besedo pozna, so asociacije, ki jih ta beseda povzroči, nenavadne. Meara (2009: 21) je raziskoval, kako se mentalni leksikon učenca jezika razlikuje od leksikona naravnega govorca. Delal je poskuse z besednimi asociacijami. Zanimivo je, da so testi precej predvidljivi. Meara (2009: 21) ugotavlja, da so rezultati, ki so različni od običajnih, po navadi polni vprašanj in ugibanj, kako je do določene asociacije sploh prišlo. Velikost ciljne skupine praviloma ne vpliva na raznolikost odgovorov, saj v obeh primerih – ali je testnih oseb samo sto ali več kot tisoč, še vedno praviloma dobimo le peščico unikatnih odgovorov. Učenci tujega jezika podajajo bolj raznolike odgovore, kar je presenetljivo, saj bi človek mislil, da imajo bolj omejen besedni zaklad v tujem jeziku. Večinoma dajejo učenci drugačne odgovore od naravnih govorcev. Nekakšno pravilo je, da učenci odgovarjajo po slušni podobnosti (kot majhni otroci). To kaže, da je poznavanje besed v tujem jeziku velik problem za večino učencev, prav tako v primeru, ko so besede enostavne. Meara (2009: 22) meni, da so semantične povezave v mentalnem leksikonu učencev krhke, in se enostavno pretrgajo, če pride do fonološke podobnosti med besedami, kar se pri naravnih govoricah redko zgodi.

Pri testiranju govorcev tujega jezika je največkrat problem, da pri zelo pogostih besedah, po navadi podajo antonim (belo-črno) (Meara 2009: 24). Problem je lahko zato, ker ni znano, ali nastane povezava neposredno v tujem jeziku, ali si subjekt besedo najprej prevede v svoj jezik in nato poda asociacijo iz svojega jezika. To pomeni, da pri testiranju tujih govorcev težko uporabimo besede, ki se v jeziku pogosto pojavljajo, saj se jih naučijo najprej. Ni še točno znano, kako se tvorijo vzorci besed pri učenju tujega jezika, in ali so enaki na začetku učenja in potem, ko jezik že bolj poznamo. Meara (2009: 25) pravi, da ima učenje jezika za cilj narediti ljudi bilingviste in ne kopije enojezičnih ljudi. Znano dejstvo je, da če bi enak test pozneje ponovili pri naravnih govoricah, bi najverjetneje dobili podobne rezultate, kar pa ne drži pri učencih jezika, saj je njihov leksikon še v nastajanju in tako odgovori niso vedno enaki, saj dobivajo več uporabnih besed. Tudi Šifrar Kalan v svojem članku *Poučevanje besedišča z vidika delovanja mentalnega leksikona s primeri iz španskega jezika* (2012) navaja podobne ugotovitve. Preučevalce (Meara 2009: 26) je zanimalo, kako se nove besede, ki se jih učenci naučijo, integrirajo v leksikon, saj se pogosto zgodi, da besedo poznajo, a ne vedo njenega pomena. S testom, ki so ga opravili pri študentih francoščine, so

ugotovili, da je učenje novih besed dolg proces. Učenci potrebujejo od prvega stika z novo besedo približno dvanajst tednov, da si jo zapomnijo. Ugotovili so tudi, da so mehanizmi, ki upravljajo napake v besedišču tujega jezika, po navadi povezani z viri napak v maternem jeziku. Po mnenju avtorja bi morali kot celoto vzeti ves besedni zaklad nekega človeka v vseh jezikih, ki jih zna, in ne samo koščke pri posameznem jeziku (Meara 2009: 26–27).

Šifrar Kalan (2011: 28) v doktorski disertaciji posveti nekaj besed tudi mentalnemu leksikonu. Pravi, da je to del spomina, kjer se skladiščijo besede. Bolj kot slovarju, je podoben računalniku, saj so besede skladiščene v mrežah in skupinah, med sabo pa se povezujejo na različne načine. Vsebuje veliko podatkov o besedi, mnogo več kot navaden slovar. Mentalni leksikon je dinamičen, saj lahko dodajamo nove pomene in asociacije že obstoječim besedam, ves čas se spreminja in dograjuje. Glede na količino informacij, ki jih vsebuje, je priklic besed zelo hiter (Šifrar Kalan 2011: 29).

Pri mentalnem leksikonu za tuj jezik gre za drugačno strukturo. Šifrar Kalan navaja (2011: 30), da še vedno ni znano, kako so skladiščene besede tujega jezika, ali so skupaj z besedami maternega jezika ali so posebej. Pravi (2011: 30), da raziskovalci najbolj podpirajo hipotezo, da so besede obeh jezikov skladiščene v podskupinah, ki se potem povezujejo posredno ali neposredno. Bolj kot je tuj jezik izpopolnjen, bolj je oddaljen od mentalnega leksikona maternega jezika. Ker so asociacije nepredviden in nenaučen odziv na neki stimul, so to besede, ki so v mentalnem leksikonu med sabo najbolj povezane. Asociacije se pogosto uporabljajo za raziskovanje mentalnega leksikona, ker za odziv nikoli ne dobimo besed, ki z iztočnico niso povezane (Šifrar Kalan 2011: 32). Ugotavljajo, da so besede urejene po semantičnih prototipih – ljudje besede umeščamo v določeno kategorijo. Zanimivo je, da različni ljudje pojme kategorizirajo podobno. Prototipi se ustvarijo na podlagi izkušnje oziroma podobnosti. Se pa prototipi spreminjajo glede na kulturna okolja in geografska področja, kar pomeni, da pojmov ne dojemamo vsi ljudje enako (Šifrar Kalan 2012: 35).

Šifrar Kalan v članku *Poučevanje besedišča z vidika delovanja mentalnega leksikona s primeri iz španskega jezika* (2012) pravi, da se mentalni leksikon tako v maternem kot v tujem jeziku organizira po asociativnih povezavah in ne naključno. To dejstvo morajo potem učitelji jezika upoštevati pri poučevanju. V doktorski disertaciji (Šifrar Kalan 2011: 13) navaja, da je pomembno, katere besede se učenci najprej naučijo. Profesorji morajo biti pozorni na ciljno skupino učencev,

in potem glede na to izbrati besede, ki se jih bodo učili. Pomembni sta tako učinkovitost kot uporaba besed. Veliko je odvisno tudi od kulture in predznanja učencev (Šifrar Kalan 2011: 14). Raziskave mentalnega leksikona pomembno vplivajo na način poučevanja tujega jezika, saj morajo učitelji stremeti k najbolj učinkovitemu poučevanju besed. Ugotovili so, da so v začetnih fazah učenja bolj pogoste fonetične asociacije, pozneje pa semantične, ter da imajo besede različno število asociacij. Prav tako je število asociacij odvisno od ravni znanja tujega jezika, ki ga ima učenec. Šifrar Kalan v članku o poučevanju besedišča pravi (2012: 82), da igra pomembno vlogo tudi učitelj, saj je od načina podajanja znanja in novih besed odvisno, koliko si bodo učenci zapomnili. V doktorski disertaciji Šifrar Kalan (2011: 37) izpostavlja tudi pomembnost leksikalne razpoložljivosti. Leksikalna razpoložljivost so vse razpoložljive besede, ki nam prve pridejo na misel in so najbolj pogoste, ko govorimo ali pišemo o določeni temi (Šifrar Kalan 2011: 37). Vsak govorec ima osnovno besedišče, ki ga je pridobil v prvih letih učenja jezika in razpoložljivo besedišče, ki se razlikuje pri vsakem posamezniku in se gradi naknadno. Pri učenju tujega jezika je potrebno upoštevati temeljno besedišče (Šifrar Kalan 2011: 39).

Šifrar Kalan po Aitchinson (2011: 29) povzema, da asociacija na neko besedo vedno izhaja iz istega semantičnega polja, ter da gre pri odzivih večinoma za isto besedno vrsto. V mentalnem leksikonu ima vsaka beseda različno število asociacij. Prav tako je Aitchinson ugotovila, da so osnovni odnosi, ki jih ljudje uporabijo pri asociacijah: koordinacija (sol–poper), kolokacija (slana–voda), nadpomenke (rdeča–barva), sopomenke (lačen–sestradan) in protipomenke (lačen–sit) (po Aitchinson v Šifrar Kalan 2011: 29). Aitchinson je tudi razdelila odnose med besedami v dve skupini: močni leksikalni odnosi, ki so soodvisni pari (sol–poper) in kolokacija (voda–slana) ter šibki odnosi: nadpomenke (modra–barva), sopomenke (tepsti–tolči), protipomenke (moker–suh) (Šifrar Kalan 2012: 32). López Rivero (2008: 13) po Gallosu navaja eno izmed sodobnejših klasifikacij odnosov med besedami, ki sestoji iz petih skupin: podoben označevalec (mleko, peko), podoben označevalec in označenec (delo, delavec), podoben označenec (prašič, pujs), protipomenskost (bogati, revni) in nadpomenskost ter podpomenskost (sadje, jabolko).

2.3. Analiza asociacij in kaj vpliva nanje

Na začetku raziskave asociacij potrebujemo seznam stimulov, ki jih bomo uporabili pri testu. Lahko uporabimo katerega že pripravljenega ali pa stimule izberemo po želji in potrebah. Cramer (1986: 11) teste asociacij razdeli v dve skupini – proste asociacije (anketiranec lahko poda odgovor

iz katerekoli slovnične kategorije) in kontrolirane asociacije (anketiranec je omejen, iz katere kategorije lahko vzame odgovor). Način prostih asociacij ima več možnosti izvedbe. Ena izmed njih je diskretna, pri kateri vprašanec odgovori s prvo besedo, ki mu pride na misel. Način, ki se imenuje nadaljevalen, pomeni, da anketiranec na isti stimul poda več besed drugo za drugo, ampak ne smejo biti enake. Razlikujejo se tudi intervali, v katerih lahko anketiranec odgovori. Testi se lahko opravijo enkrat, lahko pa v več ponovitvah (v različnih časovnih obdobjih, od 60 sekund pa do nekaj tednov). Obstajajo še dodatne metode, kot na primer diskretna serijska asociacija, s čimer se oblikuje asociativni zemljevid (Cramer 1986: 14), ki pa za to raziskavo niso pomembne. Za pričujočo raziskavo je najbolj zanimiv način prostih asociacij.

Zanimanje za analizo asociacij se lahko zvrsti v dve veliki skupini. Za raziskovalce v prvi skupini so asociacije v naravnem jeziku le prvi korak pri raziskovanju drugih kognitivnih procesov. Menijo (Cramer, 1986: 2), da so asociativne povezave med besedami pomembni pomenski faktorji pri določanju teh procesov. Drugo skupino raziskovalcev pa zanimajo asociacije kot take, saj menijo, da odsevajo nekaj osnovnega o miselnih procesih. Pravijo (Cramer: 1986: 6), da je asociacija spremenljivka, ki je odvisna od številnih dejavnikov. Te dejavnike bom v nadaljevanju tudi posebej predstavila, saj menim, da so pri tvorjenju asociacij zelo pomembni. Že dolgo nazaj so verjeli, da so asociativni procesi osnovni za poznavanje človeškega razmišljanja, če bi razumeli preprosto povezavo od stimula k reakciji, bi razumeli tudi način razmišljanja. Spremenljivke bodo povzete po knjigi Cramer (1968), kjer jih avtorica razdeli v dve veliki skupini, in potem v vsaki skupini opiše podskupine.

2.3.1. Okoljske spremenljivke

2.3.1.1. *Stimul*

Cramer (1968: 41) navaja, da obstaja več načinov, kako so podani stimuli, lahko so podani vizualno – natisnjeni na papir oziroma projicirani na zaslon, ali pa slušno, kjer so preprosto izrečeni. Pri napisanih stimulih je pomembno tudi, s kakšno pisavo so napisani; z velikimi ali malimi črkami. Z asociativnim odgovorom je povezana tudi emocionalna vrednost stimula za tistega, ki odgovarja. Na asociativni odgovor pomembno vpliva tudi slovnična oblika stimula. Najmanjši reakcijski čas³ imajo samostalniki, največjega pa vezniki, prav tako imajo samostalniki največjo raznolikost

³ Reakcijski čas – čas, ki ga potrebuje anketiranec, da poda odgovor (Cramer, 1968).

odgovorov (Cramer 1968: 56). Povezava obstaja tudi med semantičnim nivojem stimula in odgovori, če beseda spada v neki znan sklop, potem je zelo visoka verjetnost, da se bo pri odgovoru pojavila v tem sklopu, kot na primer razni pregovori in reki.

2.3.1.2.Kontekst

Asociacije so lahko odvisne tudi od verbalnega konteksta pred samim testom, to pomeni od vsega, kar je testiranec pred testom slišal. Na primer, če je sodeloval v kakšnem pogovoru, lahko to potem vpliva na asociacije (Cramer 1968: 82). Priming⁴ je ena izmed metod, ki jo uporabljajo pri asociacijah. Če je beseda dlje časa del asociativne hierarhije in med njo in stimulom obstaja minimalna povezava, potem lahko s primingom povečamo efekt, da bo ta beseda izločena kot odgovor. Ko ne obstajajo nikakršne asociativne povezave oziroma, ko so asociativne povezave različne, bo kontekst povzročil naraščanje raznolikosti odgovorov. Ko se pa povezave združijo v neki znan odgovor, se poveča možnost ravno tega odgovora (Cramer 1968: 96).

Delali so poskuse tudi s ponavljanjem stimulov ter ugotavljali, kakšen vpliv ima to na odgovore. Hoteli so doseči nasičenost odgovorov z različnimi tehnikami ponavljanja. Poskusili so ugotoviti, kako priti do več izvirnih odgovorov, in sicer z dajanjem istih stimulov, povečanjem časa med testiranji itd. (Cramer 1968: 99).

2.3.1.3.Okrepitev

Obstajajo različne tehnike, kako pozitivno oziroma negativno okrepiti vnaprej določene skupine odgovorov (Cramer 1968: 115). Pri testu se je pravilni odgovor nagradil, medtem ko se je napačni kaznoval. Pri negativni okrepitvi je strah vedno ostal, čeprav so kandidatom zagotovili, da kaznovanja več ne bo, se je strah še vedno odrazil na asociativnih odgovorih. Ugotovili so, da okrepitev povzroči izbor nekih določenih asociacij. Obstajata pozitivna in negativna okrepitev, ki v nekaterih primerih spreminjata frekvenco določenih odgovorov ne glede na stimul. Po drugi strani pa nekatere skupine odgovorov in stimulov niso bile pod vplivom okrepitve (Cramer 1968: 123).

⁴ **Priming** je tujka (angleški jezik) za pojav znotraj človeškega spomina, ko naša izpostavljenost stimulansu (sprožilcu) vpliva na odziv na kasnejši stimulans. To se lahko zgodi na podlagi ponovitev zaznavnega, semantičnega ali konceptualnega sprožilca (<http://www.edvardkadic.com/zapiski/kaj-je-priming>).

2.3.1.4. Stres

Poskusi so potrdili, da ima lahko tudi stres vpliv na asociativne odgovore. Obstajata dve večji skupini glede na stres: prva, v kateri je stres prisoten naravno, in druga, v kateri stres vnesejo poskusno (Cramer 1968: 124). Obe vrsti stresa sta doprinesli k nenavadnim ali motenim odgovorom. Učinki stresa – tako naravno prisotnega kot umetno vnesenega –, so vidni na odgovoru, ki ga vprašanec poda in na povečanju reakcijskega časa. Stres lahko v najhujšem primeru povzroči *black out* oziroma praznino (Cramer 1968: 140).

2.3.2. Osebne spremenljivke

2.3.2.1. Demografske spremenljivke

V to skupino spadajo: starost, spol, stopnja izobrazbe in socialno-ekonomski status. Izmed katerih je starost najbolj raziskana spremenljivka, saj se odgovori vprašancev močno razlikujejo od otroštva pa do zrelih let. Pri različnih starostih prisotni različni kulturni dejavniki – starejši ljudje so preživeli več časovnih obdobj in sprememb. Zanimivo je, da se z leti spreminjajo tudi tipi odgovorov od sintagmatskih do paradigmatičnih (Cramer 1968: 141).

Odgovori moških in žensk se pri vseh starostnih skupinah razlikujejo predvsem v tem, da so ženski odgovori pogosto bolj stereotipni kot moški (Cramer 1968: 151). Skupini moških in žensk se nista razlikovali niti pri številu paradigmatičnih odgovorov niti pri reakcijskem času. Prav tako se pri skupinah moških in žensk odgovori niso razlikovali glede na izobrazbeno ozadje. Glede na rezultate so raziskovalci sklenili, da različne situacijske in ukazne spremenljivke bolj vplivajo na pogostnost odgovorov osebkov z višjo izobrazbo oziroma iz višjega družbenega razreda, kot pa pri osebkih z nižjim statusom (Cramer 1968: 154).

2.3.2.2. Biološke spremenljivke

To so inteligenca, posameznikove vrednote in karakter (osebnost). Vse so bolj kompleksne in precej subjektivne, pomembne so zato, ker predstavljajo neke vrste središče produkcije asociacij. Največ rezultatov so prinesle raziskave inteligence in vrednot (Cramer 1968: 159). Nivo intelekta je bil raziskan tako na normalni kot na podpovprečni ravni. Raziskave so pokazale, da so znotraj vsake skupine vidne povezave med naraščanjem inteligence in asociativnimi odgovori. Pri najvišji

stopnji zaostalosti so odgovori največkrat glasovno podobni stimulom, tako kot pri majhnih otrocih. Osebe s posebnimi potrebami nimajo razvitih poti v možganih, ki med sabo povezujejo besede in koncepte (Cramer 1968: 162).

Posamezniki z močnimi političnimi oziroma ekonomskimi vrednotami, ki so bolj aktivni v družbi, so skupina, ki daje hitrejša in pogostejša odgovore. Na drugi strani so osebe z močnimi ateističnimi oziroma religioznimi vrednotami, ki dajejo manj pogoste asociacije (Cramer 1968: 164). Osebnosti so razdelili v dve skupini: v prvi so osebe, ki so omejene, vase zaprte in depresivne, v drugi pa so odprte, impulzivne, ekspresivne osebe. Prva skupina oseb daje odgovore, ki so manj kulturno determinirani. Pri drugi skupini testnih oseb so odgovori veliko bolj raznoliki in nekako vnaprej naučeni. Prav tako na odgovore ne vplivajo zunanji dejavniki, kot na primer lega telesa. Ljudje, ki se bolj družijo, so bolj odprti, imajo večji besedni zaklad in bogatejše odgovore (Cramer 1968: 168).

2.3.2.3. Patološki pogoji

Obstaja vrsta poskusov, kjer ugotavljajo vpliv funkcionalne patološkosti na asociativne odgovore. To so lahko bolezni, kot na primer shizofrenija, različne stopnje zavedanja, uporaba raznih drog ipd. Organska patologija vpliva na število asociacijskih poti, ki jih odpre stimul, kar pomeni, da je število odgovorov zelo zmanjšano (Cramer 1968: 191).

2.3.2.4. Kulturološke razlike

Te razlike so bile raziskane na dva načina. Prvi, v različnih časovnih obdobjih, kjer so se odgovori primerjali po letih. Drug način raziskave je bil primerjava različnih kulturnih skupin. Kronološke raziskave, tako otroških kot asociacij odraslih, so pokazale, da se sčasoma pojavi več stereotipnih odgovorov pri obeh skupinah. Razlike so opazne tudi pri študijah različnih kulturnih skupin, na primer Američani dajejo več stereotipnih odgovorov kot Francozi (Cramer 1968: 221).

Avtorica Cramer (1968) je na podlagi vseh študij in poskusov ugotovila, da v možganih obstaja nekakšno generalno odlagališče verbalnih spominov, kjer se nahajajo vsi odgovori, ki jih uporabnik potencialno lahko uporabi (1968: 226). Velikost tega vesolja besed se razlikuje od posameznika do posameznika. Vsak od teh elementov ima enako možnost pojavljanja glede na določen stimul. Ista beseda se lahko v eni asociativni skupini pojavi večkrat, odvisno od pogostosti in moči stimula.

Manjša kot je asociativna skupina, hitreje se lahko oblikuje odgovor (1968: 230). Odgovori pri kontroliranih testih asociacij se podajo hitreje, kot pri testih prostih asociacij. Ena izmed ugotovitev pravi, da imajo tudi vrednote vpliv na asociacijske domene, saj je bolj verjetno, da bo testiranec na stimul podal neko besedo, ki ima zanj večjo vrednost. Pri otrocih se z odraščanjem paralelno povečuje tudi število asociacij in zvišuje inteligenca. Ugotovili so, da so odgovori duševno zaostalih ljudi različni od tistih z normalno inteligenco (Cramer 1968: 238).

Drugi avtor, Gerganov (2005), se je raziskovanja asociacij lotil na drugačen način. Raziskoval je asociacije Romov, ki živijo v Bolgariji in hotel določiti norme za njihov jezik. Najbolj zanimive so njegove ugotovitve glede zavesti. Ugotovil je, da vse besede ne vzbudijo enake asociacije druga pri drugi (Gerganov 2005: 55). Na primer, črno večkrat vzbudi belo, kot obratno. Zanimivo je tudi, da je to odvisno tudi od jezika in kulture. S tem je raziskoval razdaljo v semantičnem spominu med stimulom in asociacijami, ki jih sprožijo. Kar pomeni, večji je procent asociativnih odgovorov, manjša je razdalja in obratno. Te povezave so povezane z zavestjo in kulturo, v kateri živimo. Nato te pare besed razdeli v prototipe in variante, prototip je tisti, ki izzove več asociacij. Najbolj je raziskoval povezave belo–črno in noč–dan v različnih kulturah, saj so to deli mitov in legend, ki so zasidrani globoko v jeziku. Ugotovil je, da v ruskem jeziku stimul *črna* sproži več asociacij *bela*, kot stimul *bela* asociacij *črna* (Gerganov, 2005: 63).

2.4. Asociativne norme in testi

Asociativni testi in norme so pomembni, saj so edini vir pridobivanja informacij. Vsako pridobivanje informacij o asociacijah tako, da anketirancu podamo stimul, je neke vrste asociativni test. Tudi anketa, ki sem jo opravila v praktičnem delu naloge, je asociativni test, saj sem z njeno pomočjo prišla do asociativnih odgovorov. Pri raziskavi nisem uporabila nobene norme, ampak bodo v nadaljevanju vseeno kratko opisane, saj se mi zdijo pomembne. Norm pri raziskavi nisem uporabila, saj sem želela pridobiti rezultate s primerjavo slovarja in spletne ankete. Nisem potrebovala splošne vrednosti.

Asociativne norme so pridobljene z anketiranjem velikega števila subjektov, ki so si na nekem področju podobni, nato njihove odgovore analizirajo in določijo najpogostejše odgovore za vsak stimul. Po navadi je asociativna norma najpogostejši odgovor na neki stimul. In ker so jo pridobili z anketiranjem velikega števila posameznikov, lahko z njo določijo neko splošno vrednost.

Obstajajo pa tudi norme, ki se nanašajo na druge ali tretje najpogostejše odgovore asociativnih testov. Postman in Keppel sta v svojem delu *Norms of Word Associations* (1970) predstavila različne norme, ki sta jih razvrstila v devet skupin (Postman in Keppel 1970: v). Eden izmed najbolj znanih asociativnih testov je test Kent-Rosanoffa, ki ima 100 stimulov (Poglavje 2.4.1). Pogosta in razširjena uporaba tega testa je vodila do velikega števila asociativnih norm. Ene najbolj znanih norm so tiste, ki sta jih zbrala Jenkins in Russell (Postman in Keppel 1970: 1), in so se sčasoma razvile v širše norme, imenovane Jenkins-Palermo. Prva skupina norm je zbrana skupaj na podlagi starosti vprašancev, druga pa na podlagi lingvistične podobnosti. Norme so večinoma poimenovane po raziskovalcih, ki jih zberejo oziroma so potem zbrane v zaključeno geografsko enoto (norme Minnesote, kalifornijske norme ...). Norme zbirajo z raziskavami, ki lahko trajajo tudi po več let in z več testi, ki se izvedejo pri osebah s podobnimi značilnostmi: bodisi podobna starost, podobna izobrazba, geografska lega itd. Pomembno je, da so si podobni v tistih kriterijih, ki raziskovalce zanimajo in za katere želijo pridobiti rezultate. Zaradi prevelikega števila različnih norm bom v nadaljevanju predstavila le ene izmed njih, ki se pogosto pojavljajo, in sicer norme Palermo-Jenkins (Postman in Keppel 1970: 1).

Seveda so poleg norm pomembni tudi asociativni testi, saj brez njih norm ne bi dobili. V poglavju *Zgodovina testov* so predstavljeni začetki asociativnih testov, v tem poglavju pa bosta predstavljena: test Kent-Rosanoffa, ki je eden izmed najbolj uporabljenih, in implicitni test asociacij, ki je relativno nov, in se uporablja predvsem v psihologiji. Pri testih je pomembno, da so stimuli pazljivo izbrani in postavljeni, glede na to, kaj raziskujemo in kakšni so naši cilji.

2.4.1. Kent-Rosanoffov test

Kent-Rosanoffov test je asociativni test prostih asociacij. Sestavljen je iz 100 stimulov, ki so samostalniki, pridevniki in glagoli brez čustvene vrednosti. Te besede so pogoste besede v jeziku in pri normalnem odraslem človeku proizvedejo relativno stabilne vzorce odgovorov. Sestavila sta ga ameriška psihologinja Grace Kent in ameriški psiholog rojen v Rusiji, Aaron J. Rosanoff. Prvič sta ga Kent in Rosanoff uporabila leta 1910, in sicer pri mentalnih bolnikih. Objavljen je bil v reviji *American Journal of Insanity*. Od takrat je bil uporabljen v raziskavah besednih asociacij v angleščini in preveden v druge jezike (Colman 2001: 403).

2.4.2. Norme Palermo-Jenkins

Veliko študij je imelo za cilj določiti povezave med stimuli in odgovori, torej določiti, kateri odgovori se na neki stimul pojavljajo najpogosteje. Najverjetneje so norme, ki sta jih zbrala Palermo in Jenkins najbolj široke, poznane so tudi pod imenom norme Minnesote. Norme so izdelane tako, da s pomočjo testov ugotovijo, katera beseda se na določen stimul največkrat pojavi (Biersdorff 1972: 14). Te norme so potem uporabljene pri načrtovanju poskusov na več ravneh. Odgovore na stimule so razdelili po pogostosti in potem razvrstili po abecednem vrstnem redu. Prav tako so naredili obratni vrstni red – za vsako besedo so poiskali stimul, na katerega se pojavi. Take vrste razdelitev je pomembna pri eksperimentih, kjer potrebujejo več nivojev odgovorov (Biersdorff 1972: 14).

Norme Minnesote so najstarejše in predstavljajo osnovo za vse nadaljnje norme (Postman in Keppel 1970: 1). Pri določanju norm so uporabili stimule iz Kent-Rosanoffovega testa in potem uporabili primarne, sekundarne in terciarne odgovore, kar pomeni, da so sestavili sezname za tri najbolj pogoste asociacije na vsak stimul. Testirali so dva razreda učencev, tako da so jim dali dva lista, na vsakem je bilo zapisanih 50 stimulov. Navodila so bila, da rešijo test čim hitreje s prvo besedo, ki jim pade na misel. Te norme so potem uporabili pri raznih primerjavah in raziskavi jezikovnega vedenja ljudi, kar pomeni, da imajo veliko vrednost, predstavljajo pa tudi osnovo za nadaljnje norme (Postman in Keppel 1970: 2). Te norme so se iz ZDA, kjer so bile razvite, razširile tudi v druge države in druge jezike, kjer so jih uporabljali za razne psiholingvistične raziskave (Postman in Keppel 1970: 7).

2.4.3. Implicitni test asociacij – IAT test

Implicitni test asociacij je psihološki test, ki je zasnovan tako, da zazna človekove avtomatske asociacije med koncepti v njegovem spominu (Pranjc 2007: 45). Prvič je test v znanstveni literaturi leta 1998 predstavil Anthony Greenwald. Dandanes se test široko uporablja v psiholoških raziskavah. Eno izmed vprašanj, na katerega želijo odgovor s pomočjo testa, je, kateri procesi vplivajo na razmerje asociacij v mišljenju, torej, na kakšen način pripisujemo kategorijam določene lastnosti. Odzivi so hitrejši, če spadata besedi v isto kategorijo in imata podobne lastnosti. Raziskovalci so pri tem poskusu uporabili pojma: čebela – slabo (Pranjc 2007: 45).

Ta test se uporablja predvsem v psihologiji, raziskovalci z njim preverjajo moč asociativnih povezav med atributivnimi in tarčnimi kategorijami. To pomeni, da testirajo, kako ljudje dojemajo prijetno/neprijetno v tarčnih kategorijah, ki po navadi ne sodijo skupaj. Implicitne asociacije so pod kontrolo avtomatičnega vrednotenja in delujejo brez našega zavedanja (Pranjc 2007: 45). Torej nastanejo povsem avtomatično, brez našega vpliva. V naši glavi se neki dražljaj najprej identificira, nato pa se uvrsti v določeno kategorijo na podlagi podobnosti z drugimi, že znanimi dražljaji. Obstaja več kategorij, od bolj k manj konkretnim, kjer se nahajajo pojmi in besede, med njimi pa se ustvarjajo odnosi. S tem testom se merijo povezanosti atributivnih kategorij, ki naj bi jih nezavedno povezovali med sabo. Na primer Ljubljana/Maribor, vojna/mir ... in kakšne lastnosti so tem besedam pripisane, slabo ali dobro. Pri tem testu so te tarčne kategorije zamenjali. Računali so IAT učinek – to je razlika med povprečnima reakcijskima časoma, ki ju potrebujejo udeleženci, da povežejo pojme v dveh različnih pogojih, kompatibilen ali nekompatibilen. Pranjc (2007: 46) je s svojo ekipo testirala hitrost povezav med pojmi, torej, kako ljudje umeščajo besede, ki normalno niso združljive, v dva razreda, in sicer cvetlice/neprijetno in insekti/prijetno. Zaradi podzavestnih povezav so ljudje potrebovali več časa, da so besedo umestili, saj ni bilo v skladu z njihovim spominom in izkušnjami. Ugotovili so, da je razlika med reakcijskimi časi udeležencev med kompatibilnimi in nekompatibilnimi bloki velika (Pranjc, 2007: 47).

3. SLOVARJI⁵

Slovar je zbirka besed, ki so jih v obliki seznama zbrali v različne namene. Slovarji vključujejo veliko besed, kar ustvari prepad med količino besed, ki jih najdemo v slovarjih, in besedami, ki jih ljudje uporabljajo v vsakdanjem sporazumevanju (Šifrar Kalan 2011: 16).

Zgodovina leksikografije je bogata v veliko jezikih. Že zgodaj v času so ljudje segali po urejenosti jezika ter iskali način organizacije in poenostavitve. Zapisovali so besede in pojme z namenom, da bi si olajšali poznavanje jezika. Sestavljanje slovarja je zelo kompleksen proces, zahteva veliko

⁵ Slovar – spletni ali knjižni vir, ki navaja besede v nekem jeziku (po navadi v abecednem vrstnem redu). Opisuje njihov pomen, uporabo, sopomenke v tujem jeziku, izgovarjavo in etimologijo.

Glosar – abecedni seznam besed, ki se navezuje na točno določen predmet, tekst ali dialekt. Vsebuje tudi opis. Torej kratek slovar.

Tezaver – spletni ali knjižni vir, ki vsebuje besede povezane konceptualno. Ne navaja pomena besed, ampak njihove sopomenke ali protipomenke.

Korpus – obširna zbirka tekstov ali zvočnih zapisov (po navadi elektronski vir), ki se uporabljajo za lingvistične analize in preverjanje podatkov (<http://www.oxforddictionaries.com/>).

časa in predanosti. Še vedno obstaja veliko jezikov, ki obstajajo nezapisani oziroma nimajo oblikovanih pravil za uporabo v sodobnem smislu. Zasnove slovarjev so se začele že zgodaj v srednjem veku, a je bilo do izdaje pravih slovarjev potrebno veliko truda in vztrajnosti. Nastanek slovarjev pomeni evolucijo jezika, odraščanje in razvoj govorcev. Včasih dobri slovarji nastanejo, ne pod pisalom naravnega govorca, ampak zunanega opazovalca, ki je v resnici tujec. Velikokrat so slovarje oblikovali laiki, in ne izkušeni jezikoslovci, predvsem tisti, ki so takrat znali pisati. Slovar za uporabnika predstavlja vpogled v jezik, v neko določeno tematiko. Tako enojezični, večjezični, kot tematski slovarji, so največje bogastvo jezika. Leksikografija je veda, ki nikoli ne bo zastarala, saj se jeziki vsakodnevno spreminjajo, ji dajejo nove naloge in predstavljajo nove izzive, kar redno zaposluje leksikografe. Collison (1955: XV) pravi, da v jeziku ne zadostuje en sam slovar, saj ima vsak od njih svoje prednosti in pomanjkljivosti. To pomeni, da več kot ima jezik slovarjev, bogatejši so ljudje. Slovarji se med sabo dopolnjujejo in povezujejo. Težko je opisati vse že obstoječe slovarje, saj jih je preveč. Po Collisonu (1955: XVII) se slovarji delijo na: splošne, etimološke, specialne (sinonimi, antonimi), slovarje, ki se nanašajo na določena obdobja, slovarje slenga in dialekta, dvojezične slovarje, tehnične ter poliglotske slovarje.

3.1. Španski slovarji

Španski slovarji, tako eno- kot večjezični, imajo zelo bogato zgodovino. Težko je omeniti vse, ki so se pojavili v zgodovini, zato jih bom omenila le peščico, potem pa se bom bolj osredotočila na slovarje, ki so podobni asociativnemu. Pri raziskovanju zgodovine slovarjev je zanimivo, da različni avtorji v svojih delih o leksikografiji, kot pomembne, izpostavljajo različne avtorje.

Slovarji so se začeli oblikovati že v srednjem veku. Medina Guerra (2003: 153) omenja glose in glosarje, ki so neke vrste predhodniki slovarjev. Glosarji so prav tako obstajali v dvojezični obliki, ko so zapisovali pomene besed v tujem jeziku. Najprej so se pojavljali slovarji v kombinaciji z latinščino, pozneje z drugimi jeziki. Na primer Nebrijov špansko-latinski in latinsko-španski slovar iz leta 1492. Po nastanku večjezičnih slovarjev se začnejo pojavljati tudi pomembni enojezični slovarji, tako splošni slovarji o jeziku, kot specializirani za različna področja (npr. arhitektura, botanika, pravo). Eden izmed glavnih mejnikov španske leksikografije je ustanovitev Španske kraljeve akademije (*Real Academia Española- RAE*) leta 1713 v Madridu, kar je močno pripomoglo k razvoju jezika in olajšalo delo raziskovalcem (Medina Guerra 2003: 237). Člani akademije so si postavili cilj, da ustvarijo slovar španskega jezika, ki bo zgled vsem nadaljnjim

slovarjem. Po ustanovitvi Španske kraljeve akademije se je izdajanje slovarjev povečalo, saj jih je pod njenim okriljem izšlo precej več kot prej. Čeprav to ne pomeni, da so slovarji nastajali samo pri akademiji, nastane tudi veliko neakademijskih slovarjev. Slovarji izhajajo na vseh področjih in po različnih tematikah (etimološki, politični, normativni, slovarji pregovorov, rim, sinonimov, ideološki itd.) (Medina Guerra 2003: 288).

Haensch (1997: 7-9) v svojem delu *Los diccionarios del español en el umbral del siglo XX* navaja paleto različnih slovarjev, od slovarjev, ki se razlikujejo po tem, komu so namenjeni, do slovarjev, ki se razlikujejo po tematiki, tako enojezičnih ali večjezičnih. Ampak med vsemi temi različnimi slovarji ni najti asociativnega slovarja. Po mojem mnenju so mu najbolj podobni slovarji *REDES* (2004), njegov naslednik *Práctico* (2006) in Casaresov *Diccionario ideológico* (Ideološki slovar) iz leta 1942, ki jih bom opisala v naslednjem poglavju.

3.1.1. Slovarja REDES (2004) in Práctico (2006)

Španci asociativnega slovarja (še) nimajo. Slovarja, ki sta asociativnemu po strukturi precej podobna, sta kombinatorni slovar *REDES* in njegov naslednik, slovar *Práctico*. *REDES* je sodoben slovar, ki ne prikazuje standardne razlage besed, ampak opisuje besede, ki se med sabo povezujejo: je kombinatorni slovar. Nastal je pod vodstvom Ignacija Bosqueja leta 2004. Sestavili so ga iz bogatega korpusa literarnih in publicističnih besedil. Avtorji slovarja trdijo, da je ta slovar edinstven na svetu, da v nobenem jeziku podoben slovar še ne obstaja (Barrios Rodríguez 2007). *REDES* prikazuje kontekst besed, ki se po navadi povezujejo med sabo in razloži semantične povezave teh kombinacij. Prav tako razloži, kaj se med sabo ne sme povezovati. Slovar je namenjen široki publiki, tako maternim govorcem kot tistim, ki se španščino učijo. Dve leti pozneje, leta 2006, je nastal slovar *Práctico*, naslednik *REDES*, ki je bolj 'prijazen uporabniku'. Glavna razlika med *REDES* in *Práctico* je v tem, da se *Práctico* bolj posveča uporabi jezika in ne toliko analizi struktur. Oba imata sicer enak korpus besedil, iz katerih izhajata (Barrios Rodríguez 2007).

Podobnost z asociativnim slovarjem vidim v tem, da sta slovarja ustvarjena iz živega jezika, asociativni slovar ima za temelj analizo asociativnih testov, *REDES* pa živ jezik iz korpusov. Prav tako noben od njiju ne prikazuje standardnega opisa besede, ampak neko večjo vrednost. Asociativni slovar preko asociacij sporoča, katere besede se najbolj ujemajo, *REDES* pa to prikaže

s pomočjo analize korpusov. Oba vira, tako anketiranje ljudi kot korpusi, so na neki način odraz živega jezika.

3.1.2. Ideološki slovar (1942)

Ideološki slovar – od besede k ideji in od ideje k besedi (*Diccionario ideológico de la lengua española*) Julia Casaresa je prvič izšel leta 1942 in je eden izmed temeljnih slovarjev španske leksikografije. Leta 1959 je bil obnovljen in izpopolnjen. Slovar vsebuje več kot 80.000 besed. Avtorja slovarja zanima, kako se oblikuje mišljenje v jeziku, zato se osredotoči predvsem na pomen besed in izrazoslovja. Delo je zgrajeno iz treh delov. Prvi del se imenuje sinoptičen del in je povzetek realnosti v različnih področjih. Drugi del je analogen, ki predstavlja različne glasove in stavke, ki so si med sabo sorodni po pomenu. In tretji del, ki je 'abecedni', tu se je Casares osredotočil na slovar Španske kraljeve akademije (RAE) in izboljšal nekatere definicije (Casares 1966: XIII). Deli se med sabo povezujejo in dopolnjujejo, tretji del, kjer so definicije, se tesno povezuje s prvima dvema – s prvim, ko določi glasove po kategorijah, in z drugim, ko razdeli termine v skupine, kjer se ti povezujejo s sinonimi, antonimi in drugimi besedami iz iste družine (Casares 1966: XXI).

3.2. Ruski slovarji

Začetki ruskih slovarjev segajo daleč v zgodovino v 11. stoletje. Na začetku to nista samo ruski leksikologija in leksikografija, ampak zajemata celotno slovansko jezikovno območje, saj so se jeziki med sabo prepletali in imeli skupen razvoj. Sorokoletov (1998) v svoji *Zgodovini ruske leksikografije* razmeji tri obdobja zgodovine ruske leksikografije, in sicer: 11.–17. stoletje – starodavno obdobje, 18. stoletje in 19. stoletje, ki predstavljata nov čas. Slovarje 20. stoletja pa deli na tiste, ki so izšli do revolucije, in tiste, ki so izšli v sovjetskih časih (Sorokoletov 1998: 3–5).

Tudi pri Rusih se v srednjem veku pojavljajo glosarji, ki so predstavljali osnovno obliko leksikografskega dogajanja. Jezik se še vedno prepleta s cerkveno slovanščino, gesla pa včasih spremljajo dolgi opisi ali pa grške besede. 18. stoletje v ruski leksikografski zgodovini pomeni prelomnico, saj Akademija znanosti izda *Slovar ruskega jezika*, izdajajo pa se tudi razni leksikoni. Od tega obdobja dalje so bili splošni slovarji osredotočeni na opis ruskega jezika. Ni pa bil to edini cilj slovarjev, zanimali so se tudi za zgodovino jezika. Prav tako so izšli tudi drugi slovarji, tako dvojezični kot specializirani slovarji različnih tematik (Sorokoletov 1998: 59–62).

Bobunova (2009: 3–4), kot ena izmed avtoric, razdeli ruske slovarje modernega časa po kategorijah: splošni slovarji (*tolkovye*), slovarji tujih besed, slovarji starinskih besed, semiološki slovarji, frazeološki slovarji, normativni slovarji, slovarji o tvorjenju besed, normativni slovarji zapisane in govorjene besede, kompleksni slovarji, slovarji jezika pisateljev in eksperimentalna leksikografija (folklorna, avtorska, ...). To ni edina mogoča delitev, ampak le ena izmed mnogih.

3.2.1. Ruski asociativni slovarji

Prvi ruski asociativni slovar (*Slovar' asociativnyh norm russkogo jazyka*) je nastal že leta 1977 pod redakcijo Leontjeva. Jakopin (1978: 347) navaja, da so z anketiranjem za *Slovar asociativnih norm ruskega jezika*, ki je izšel 1977, začeli že leta 1969. S pomočjo vprašalnikov v živo so anketirali matere govorce ruskega jezika, stare med 16 in 50 let. Potem so glede na odgovore sestavili spisek besed, ki so v slovarju razvrščeni po pogostnosti. Pri teh testih se zdi zanimivo, da pri homonimih poskus očitno pokaže, kateri pomen je prevladujoč v jeziku. Podatki iz asociativnega slovarja so uporabni tudi pri razlagalnih slovarjih. Jakopin (1978: 348) navaja tudi, da so najpogostejši odgovori pri ljudeh odvisni od kulture in njihovega zaznavanja okolice in izkušenj. Prav tako so odgovori odvisni od starostne skupine. Asociativni slovar nima le praktične vrednosti, ampak tudi jezikoslovno veljavo, še navaja Jakopin (Jakopin, 1978: 349). Slovar je sestavljen iz dveh zvezkov – od stimula k odgovoru in obratno. Ima 196 stimulov, za katere so dobili odgovore od 500–800 anketirancev. Test se je izvedel ustno, tako da je spraševalec stimule anketirancem ustno narekoval, oni pa so morali nanje odgovarjati, časa so imeli od 5 do 7 sekund. Vsak anketiranec je moral odgovoriti na 100 stimulov, ampak ne naenkrat, po vsakih 20 stimulih so naredili kratko pavzo. Na koncu so morali napisati tudi svoje podatke o starosti in izobraževanju (*Asociativnyje slovari* <http://bibliofond.ru/view.aspx?id=667014>).

Drugi slovar je Asociativni slovar ruskega jezika (*Asociativnyj slovar' russkogo jazyka*) Karaulova, ki je izšel v treh zvezkih (1994, 1996 in 1998), vsak zvezek pa je bil sestavljen iz dveh delov. Izmed vseh asociativnih slovarjev v ruščini je ta najverjetneje najbolj znan. V spremni besedi (Karaulov 1998: 5) je navedeno, da je asociativni slovar opisni slovar, ki se bistveno ne razlikuje od drugih. Stimuli so zapisani po abecednem vrstnem redu, za vsakim stimulom pa so zapisani odgovori po pogostosti. Ena izmed posebnosti slovarja je, da je sestavljen iz dveh delov: direktnega in obratnega (Karaulov 1998: 6). Število stimulov je 1277, podobno kot povprečno število besed, ki jih uporablja govorec jezika. Stimuli so iz vseh skupin besednih vrst: samostalniki, glagoli,

vezniki, pridevniki itd. V slovarju so uporabili tudi stimule iz Kent-Rosanoffovega testa. Spisek besed so razdelili na osnovni del (več kot 700 besed) in dodatni del, ki so ga predstavljali samostalniki in glagoli iz osnovnega spiska v drugačnih oblikah ter sklopi besed. Z njimi so predvsem preverjali asociativne povezave in sinonime. Vprašanci so bili študenti različnih smeri v starosti med 17 in 25 let. Slovarsko geslo je sestavljeno iz besede stimula, ki je kot glavna beseda napisan v krepkem tisku, potem pa po pogostnosti in abecednem vrstnem redu sledijo asociativni odgovori (Karaulov 1998: 5). Na koncu vsakega članka so napisana 4 števila, ki predstavljajo: 1. vse odgovore na stimul, 2. vse različne reakcije na stimul, 3. število vprašancev, ki na stimul niso odreagirali, in 4. odgovori, ki so se pojavili samo enkrat (Karaulov 1998: 5). Slovar je namenjen širokemu krogu uporabnikov: predavateljem ruskega jezika, novinarjem, prevajalcem, sociologom, zgodovinarjem, jezikoslovcem, rusistom oziroma vsem, ki jih zanima ruski jezik. Asociativni slovar je pomemben zato, ker predstavlja objektivno kulturno specifiko in je močan instrument sociološkega in socialno-psihološkega raziskovanja. Asociativni slovar ruskega jezika je slovar, v katerem je predstavljen aktivni slovarski fond, ki je zbran iz rezultatov določene starostne skupine in zajema neko časovno obdobje skupine. Slovar lahko dobimo v dveh oblikah – v seriji knjig ali pa v elektronski obliki – *Lingvistična baza podatkov*. Obe verziji pa so pridobili s pomočjo računalniške tehnologije, ki je analizirala vse odgovore vprašancev množične ankete (Karaulov 1998: 6).

Sama struktura slovarja se skozi leta ni spremenila. Vedno je sestavljen iz dveh zvezkov – direktnega in obratnega. Zadnji slovar, ki je izšel 1998, zaključuje trietapno raziskovanje asociacij. Prva etapa anketiranja je bila med letoma 1988 in 1991, naslednja med 1992 in 1993 ter tretja etapa med 1994 in 1995. Ruski asociativni slovar ima vlogo tezavra v jeziku. Vključuje aktivni slovarski fond, ki se uporablja v določenem časovnem obdobju. Vidne so tudi povezave med temi besedami. Postavljena hipoteza je bila, da po tretji etapi ne bo več nobenega odgovora, ki ga že v prejšnjih dveh anketiranjih ne bi zabeležili, s čimer bi dokazali, da se jezik ne spreminja tako hitro (Karaulov 1998: 8).

Pozneje, leta 2002, je bil ta slovar natisnjen v dveh zvezkih. In sicer, prvi zvezek od stimula k reakciji in drugi zvezek od reakcije k stimulu. Vsi rezultati pa so zbrani tudi na internetu.

Med asociativne slovarje spada tudi slovar Čerkasove: Ruski primerjalni asociativni slovar (*Русский сопоставительный ассоциативный словарь*), ki je izšel leta 2008 v Moskvi. Slovar

vključuje 253 gesel, ki so jih izbrali iz prejšnjih slovarjev: slovarjev Karaulova in Leontjeva ter *Slovanskega asociativnega slovarja*. Vsebuje vsa gesla, ki so se pojavila v vseh treh slovarjih. Torej primerja rezultate iz različnih časovnih obdobj, sestavljen je samo iz enega dela – od stimula k reakciji. Slovarsko geslo vsebuje stimul in potem odgovore iz vseh treh slovarjev (Čerkasova 2008).

Puig (2001) navaja, da poleg enojezičnih ruskih asociativnih slovarjev obstajajo tudi dvojezični: rusko-beloruski, rusko-ukrajinski, rusko-bolgarski, rusko-srbski, rusko-burjatski, rusko-kazaški, rusko-vietnamski, rusko-portugalski in rusko-španski (Puig 2001: 5–6).

V Moskvi je bil leta 2004 pod redakcijo Čerkasove in drugih izdan Slovanski asociativni slovar (*Slavjanskij asociativnyj slovar'*), ki vsebuje ukrajinski, beloruski, ruski in bolgarski jezik. Sestavljen je iz dveh delov – od stimula k reakciji in obratno. Ima odgovore na 112 stimulov. Anketiranci so bili študenti različnih študijskih smeri v starosti med 18 in 25 let, vsi so bili tudi materni govorci jezika, za katerega so izpolnjevali anketo (*Asociativnye slovari*, <http://bibliofond.ru/view.aspx?id=667014>).

Pri Šimčuku obstaja podpoglavje, kjer so omenjeni asociativni slovarji, med katerimi poleg že omenjenih navaja tudi Asociativni frazeološki slovar ruskega jezika Dobrovolskega iz leta 1994 (*Asociativnyj frazeologičeskij slovar' russkogo jazyka*) (Šimčuk 2003: 135).

Poleg pisnih virov lahko na spletu najdemo tudi nekaj elektronskih virov asociativnih slovarjev, ki so bodisi samo spletne verzije pisnega asociativnega slovarja bodisi so zbirka asociacij, ki ima za vir raznolike internetne raziskave. Med njimi je zanimiv raziskovalni projekt, ki se je začel leta 2008 in je trajal do 2015, imenovan SIBAS (*СИБАС*). To je ruska regionalna baza asociativnih podatkov, ki zajema podatke iz Sibirijske in Daljnega vzhoda. Slovar je sestavljen iz dveh delov – od stimula k reakciji in od reakcije k stimulu. Do sedaj so prejeli več kot 5000 odgovorov na 100 stimulov. Odgovori so vsi dostopni na njihovi spletni strani⁶ (Sibas 2015).

3.3. Rusko-španski asociativni slovar

Slovar so sestavili Maria Sánchez Puig, Jurij Karaúlov in Galina Čerkasova. Izšel je leta 2001 v povezavi Univerze Complutense v Madridu in Ruske akademije znanosti, kar pomeni, da gre za

⁶ <http://adictu.nsu.ru/about>

evropsko španščino. Slovar je sestavljen iz 109 stimulov v vsakem jeziku – španskem in ruskem. Razdeljen je na dva dela: direkten – od stimula k reakcijam, in obraten – od reakcije k stimulu. Odgovori na stimul so podani najprej po pogostnosti, znotraj tega pa v abecednem vrstnem redu. Pri vsakem stimulu so na koncu napisana štiri števila; prvo pomeni, koliko oseb je odgovorilo s to asociacijo. Drugo število pokaže raznolikost odgovorov. Tretja številka pomeni, koliko vprašancev na stimul ni reagiralo. Zadnje število pa prikazuje, koliko je bilo odgovorov, ki so se pojavili le enkrat (Puig 2001: 6).

Pri drugem delu je geslo posamezna asociacija. Vsebino članka predstavljajo stimuli, ki so vzbudili to reakcijo. Rezultati se lahko uporabijo za psiholingvistično analizo in dopolnijo sliko nekega jezika. Slovar ni uporaben samo za filologe, ampak tudi za kulturologe, saj lahko primerjajo rezultate z zgodovinskimi teksti in vidijo, kako se je razvijala kultura. Rezultati kažejo, koliko vprašani ljudje poznajo kulturo, na primer naslove knjižnih del, citate, imena avtorjev, arhitekturo... Prav tako so lahko rezultati zanimivi za sociologe, saj iz rezultatov dobijo informacije o prebivalcih neke kulture, v našem primeru španske oziroma ruske, in o tem, kako doživljajo svet okoli sebe (Puig 2001: 8). Rezultati tudi nakažejo razlike med kulturami – vsaka od njiju ima svoje posebnosti, ki so unikatne. Z rezultati si lahko pomagajo znanstveni kriminologi in psihologi, ki proučujejo posameznike. Strokovnjaki za oglaševanje lahko z rezultati odkrijejo mentaliteto družbe in tako izboljšajo reklamne poteze. Z asociacijami lahko pripravijo nove reklame, ki bodo uspešnejše. Metoda asociacij je lahko pripravna tudi pri poučevanju ruščine Špancev in obratno (Puig 2001: 10).

Ruske stimule so avtorji izbrali na podlagi drugih ruskih slovarjev. Slovar so razdelili na dva dela: španskega in ruskega. Anketiranci v Španiji so bili študenti z najrazličnejšimi profili iz Madrida in Valencie ter drugih jezikovnih šol. Ni bilo mogoče doseči enakosti med spoloma, kar pomeni, da je bilo med vprašanci 20 % več žensk kot moških. Povprečna starost vprašancev je bila 19–20 let. Tudi anketiranci v Rusiji so imeli podobne starostne, poklicne in spolne parametre, bili pa so iz Moskve in Kurska. Rezultate so pridobili s pomočjo raziskave v živo – anketirancem so razdelili liste s stimuli, na katere so morali napisati odgovor. Pozneje so bili ti odgovori preneseni v elektronsko obliko (Puig 2001: 11).

Sledi seznam španskih in ruskih stimulov v Špansko-ruskem asociativnem slovarju po abecednem vrstnem redu španskih terminov, z ustreznimi ruskimi prevodi:

Abuela	бабушка
Agua	вода
Aldea	деревня
Alegre	веселый
Alegría	радость
Alma	душа
Amigo	друг
Amor	любовь
Andar	ходить
Asunto	дело
Atardecer	вечер
Avaro	жадный
Ayudar	помогать
Beber	пить
Bien	хорошо
Blanco	белый
Boca	рот
Bosque	лес
Buscar	искать
Cabeza	голова
Camino	путь
Casa	дом
Ciudad	город
Comer	есть (кушать)
Comienzo	начало
Conversación	разговор
Criatura	ребенок
Débil	слабый
Dedo	палец
Desear	хотеть
Día	день
Dinero	деньги
Dios	Бог
El bien	добро
El mal	зло
Encuentro	встреча

Enemigo	враг
Enfermo	больной
Engaño	обман
Esposa	жена
Familia	семья
Familiar (entrañable)	родной
Felicidad	счастье
Fuego	огонь
Fuerza	сила
Grande	большой
Gritar	кричать
Guerra	война
Hablar	говорить
Hermoso	красивый
Hija	дочь
Hombre	мужчина
Huésped	гость
Imbécil	дурак
Inteligente	умный
Joven	молодой
Juntos	вместе
Justicia	справедливость
La mañana	утро
Libre	свободный
Limpio	чистый
Luz	свет
Llegar a tiempo	успеть
Madre	мать
Mal	плохо
Manos	руки
Marido	муж
Mentir	обман/врать
Mesa	стол
Montaña	гора
Monumento	памятник
Mucho	много

Muerte	смерть
Mujer	женщина
Necio	глупый
Negro	черный
Niña	девочка
Niño	мальчик
Noche	ночь
Nuevo	новый
Odiar	ненавидеть
Ojos	глаза
Palabra	слово
Pan	хлеб
Patria	родина
Pensar	думать
Pequeño	маленький
Perder	терять
Persona	человек
Prometer	обещать
Pueblo	народ

Puerta	дверь
Rápidamente	быстро
Recordar	вспоминать
Rico	богатый
Río	река
Rojo	красный
Rostro	лицо
Tener esperanza	надеяться
Tierra	земля
Tío	дядя
Trabajo	работа
Verde	зеленый
Vergüenza	стыд
Vida	жизнь
Viejo	старый
Viento	ветер
Vivir	жить
Voz	голос

Tabela 1: seznam stimulov iz slovarja

4. PRAKTIČNI DEL

V praktičnem delu sem si postavila cilj pridobiti asociativne odgovore s pomočjo ankete na 20 stimulov in jih potem primerjati z asociacijami iz slovarja. Stimule sem izbrala v rusko-španskem asociativnem slovarju z namenom, da bom potem lahko primerjala nove odgovore s starimi. V uvodnem delu so predstavljeni metodologija dela, vzorec anketirancev ter vprašalnik. Temu sledita predstavitev in analiza rezultatov.

Pred raziskavo sem si postavila dve hipotezi, ki ju bom z analizo potrdila ali ovrgla. Prva hipoteza je, da se asociacije v skoraj petnajstih letih niso bistveno spremenile. Kar pomeni, da ko bom primerjala podatke iz slovarja z anketo, bodo asociacije, ki so jih študenti podali, podobne. V anketi se bodo pojavljali podobni odgovori, kot so zapisani v slovarju. S tem bom dokazala, da se jezik, glede na izbrane stimule spreminja počasi. Predvsem so spremembe opazne v besedišču. Asociacije se pri podobni starostni skupini v 15 letih razvoja jezika skoraj ne spremenijo, nove besede potrebujejo veliko časa, da pronikajo v jezik in pridejo v uporabo. Druga hipoteza je, da bodo odgovori ankete, ki jo bom izvedla, v obeh skupinah podobni. Kar pomeni, da bodo asociacije ruskih študentov na iste stimule podobne asociacijam španskih študentov. S tem bom dokazala, da sta si kulturi, čeprav sta geografsko na različnih območjih in imata različna jezika, podobni. Vseeno pričakujem odstopanja, da se bodo pri posameznem jeziku pojavile besede, ki jih v drugem ne bo, ampak to bodo besede, ki so značilne za en jezik. Bodisi različni pregovori ali uporaba besede v točno določenem kontekstu. Okvirno pa bodo asociacije na enake stimule vsaj tematsko podobne.

4.1. Metodologija

Raziskava, ki sem jo izvedla, je potekala v več korakih. Najprej sem v slovarju izbrala besede, ki sem jih potem uporabila pri analizi. Nato sem sestavila internetno anketo, ter kontaktirala ciljni skupini študentov. Posredovala sem jim navodila za izpolnjevanje in povezavo do ankete. Podatke sem zbirala en mesec – od konca marca do maja. Potem sem vse dobljene odgovore zbrala, uredila ter pozneje analizirala, tako med obema jezikoma kot med istim jezikom.

Prvo hipotezo sem preverila tako, da sem primerjala rezultate asociativnega slovarja, ki so jih avtorji pridobili s pomočjo anketiranja študentov v živo, in rezultate ankete, ki sem jo opravila s pomočjo spletnega vprašalnika. Primerjala sem odgovore enakih stimulov v slovarju in pri anketi za vsak jezik posebej. Rezultati v slovarju in rezultati spletne ankete niso bili pridobljeni na enak

način, kar ima lahko vpliv na rezultate. Pomanjkljivost spletnih anket je predvsem to, da vprašani vidijo vse stimule že vnaprej in da lahko odgovarjajo dlje časa, kot pa pri anketi v živo, kjer imajo omejen čas.

Drugo hipotezo sem preverila tako, da sem primerjala podatke spletne ankete med jeziki. Kar pomeni, da sem med sabo primerjala rezultate španskih in ruskih študentov. Vzela sem enak stimul v obeh jezikih in primerjala odgovore, v čem so si podobni in v čem se razlikujejo. Oboji rezultati so bili pridobljeni s pomočjo spletne ankete, tako da tu ni bilo različno pridobljenih informacij.

4.1.1. Vzorec

V raziskavo o asociacijah sem vključila 191 študentov maternih govorcev ruskega jezika iz Moskovske državne univerze (*Moskovskij Gosudarstvenyj Universitet*) ter 171 maternih govorcev španskega jezika iz Univerze Complutense v Madridu (*Universidad Complutense de Madrid*) in Univerze La Laguna (*Universidad de La Laguna*) na Tenerifih. Kar pomeni, da je bil vzorec pri obeh skupinah med 150 in 200 študenti. Glede na študijsko smer so bili anketiranci zelo raznoliki, obiskovali so različne letnike. Pri obeh anketiranih skupinah so bili vprašani študenti različnih študijskih smeri, kot na primer: matematike, fizike, zgodovine, jezikoslovja, medicine, ekonomije, sociologije, novinarstva itd. Glede na starost je največ vprašancev imelo med 19 in 26 let (69,2 % pri španski skupini in 84,3 % pri ruski skupini). Med 27 in 30 let je bilo pri španskih 15,1 %, pri ruskih pa 3,6 %. Mlajših od 18 let je bilo med španskimi študenti 5,8 % in med ruskimi 9,1 %. Starejših od 30 pa je bilo 5,8 % pri Špancih in 3 % pri Rusih. Lahko rečem, da je bila povprečna starost vprašanih malenkost višja kot starost študentov, ki so sodelovali v raziskavi pri slovarju (med 19–20 let). Obe skupini, tako ruski in španski študenti, sta bili približno enake starosti, kar olajša primerjavo. Glede na razmerje ženske/moški je bila velika večina vprašanih žensk, kar pomeni 76,6 % žensk in 23,4 % moških pri španski vprašani skupini ter 81,7 % žensk in 18,3 % moških pri ruski vprašani skupini. Tudi pri slovarju je bilo med vprašanimi prav tako več študentk kot študentov. Na to, katerega spola so vprašanci, z internetno anketo nisem imela velikega vpliva.

4.1.2. Vprašalnik in pridobivanje podatkov

Besede za analizo sem izbrala v *Rusko-španskem asociativnem slovarju* Puig in Karaulova (2001). Izbrala sem pomensko nevtralne besede, ki nimajo dvoumnih pomenov ne v španskem in ne v ruskem jeziku. Na podlagi lastne presoje sem izbrala 10 samostalnikov, 5 pridevnikov in 5

glagolov. Različne besedne vrste sem izbrala z namenom pridobitve raznolikih rezultatov. Hotela sem ugotoviti, ali so razlike vidne tudi glede na besedno vrsto. Odločitev, katere besede bom izbrala, je bila precej težka, saj slovar vsebuje veliko zanimivih besed, zato sem se omejila na 20 stimulov. Prav tako se zavedam, da popoln prevod med dvema jezikoma ne obstaja, zato lahko že tu pride do manjših odstopanj. Izbrala sem kombinacijo žena in moški, z namenom, da nista par. Hotela sem videti razlike, saj sem sklepala, da če izberem moški/ženska oziroma mož/žena, bodo najpogostejši rezultati antonimi.

Samostalniki, ki sem jih izbrala, so: voda (agua/вода), beseda (palabra/слово), ljubezen (amor/любовь), hiša (casa/дом), noč (noche/ночь), moški (hombre/мужчина), oči (ojos/глаза), žena (esposa/жена), družina (familia/семья), denar (dinero/деньги). Pridevniki: inteligen (inteligente/умный), vesel (alegre/веселый), majhen (pequeño/маленький), svoboden (libre/свободный), bolan (enfermo/больной). In glagoli: pomagati (ayudar/помогать), piti (beber/пить), jesti (comer/есть кушать), govoriti (hablar/говорить) in lagati (mentir/врать).

Način, ki sem ga uporabila za pridobitev informacij, je bila spletna anketa (glej prilogo), ki sem jo prek elektronske pošte posredovala študentom Univerze Complutense v Madridu (*Universidad Complutense de Madrid*), Univerze La Laguna na Tenerifih (*Universidad de La Laguna Tenerife*) in študentom Moskovske državne univerze (*Moskovskij Gosudarstvenyj Universitet*). Ker samo z elektronsko pošto nisem dobila dovolj podatkov, sem anketi objavila tudi na družbenih omrežjih *Facebook* in *Vkontakte*, in sicer v skupinah, katerih člani so bili študenti ciljnih univerz. Za raznolikost odgovorov sem anketi posredovala različnim študentom, kar pomeni, skupinam različnih študijskih smeri in letnikov. Prav tako sem za pomoč prosila različne študentske organizacije, društva in tajništva, če lahko anketo posredujejo študentom oziroma objavijo na njihovih spletnih straneh. Anketa je bila dostopna dober mesec (od konca marca do začetka maja), navodila so bila jasna in pregledna. Odgovori pa so se avtomatsko shranjevali na spletno mesto ankete. Pozneje sem vse rezultate pregledala, oštevilčila ter analizirala po pogostnosti.

4.1.3. Obdelava podatkov

Ker je bila anketa dosegljiva na spletu, so se vsi podatki shranjevali na splet v posebno tabelo. Pri vsakem vprašanem, ki je odgovoril na anketo, se je shranil čas odgovora, in njegovi odgovori na vsak stimul. Ko sem prejela toliko odgovorov, kot sem sprva načrtovala, sem anketo umaknila s

spleta ter vse podatke prenesla v Microsoft Excel, kjer sem jih analizirala. Pri vsakem stimulu sem odgovore razvrstila po abecedi, jih preštela in potem razvrstila po pogostnosti. Tako sem dobila podatke o tem, katere asociacije so bile najbolj in katere najmanj pogoste. Ko sem dobila rezultate za vse stimule pri obeh jezikih, sem podatke primerjala z rezultati v slovarju, ter analizirala, v kolikšni meri so si podobni. Odgovore sem pustila takšne, kot so jih podali anketiranci, tudi če je pri njih prišlo do tipkarske napake ali pa odgovor ni imel smisla. Ti odgovori so se potem uvrstili v zadnjo skupino, kjer je bil le po en odgovor.

4.2. Rezultati vprašalnika o asociacijah

Sledijo rezultati vprašalnika o asociacijah za vsak stimul za vsak jezik posebej. Najprej so navedeni rezultati španskih študentov, potem pa še ruskih študentov. Pri vsakem stimulu so podatki navedeni najprej po pogostnosti asociacij in znotraj tega po abecednem vrstnem redu. Za boljšo preglednost je v prilogi tudi tabela, kjer so podani trije najpogostejši rezultati iz slovarja in ankete v obeh jezikih.

4.2.1. Rezultati španskih študentov

Agua

Mar 33, sed 17, vaso 13, vida 11, río 10, azul 9, botella, líquido 5, beber, fresca, fría, nadar 3, aceite, frescor, limpieza, ola, pez, piscina, tierra, water 2, baño, caliente, chorro, cielo, clara, claridad, claro, corriente, cristalina, dinero, ducha, dulce, flotar, fluido, frescura, gotas, grifo, h2o, limpia, limpio, líquida, líquido elemento, litro, mineral, océano, olas, oxígeno, pan, pato, pis, playa, potable, pureza, renacer, riqueza, sosa, tibia, transparente, turquesa, vino 1.

Palabra

Libro 15, letra 11, verbo 10, diccionario 7, amor 6, comunicación, frase, hablar 5, escribir, lengua, verso 4, letras 3, adjetivo, agua, caca, corta, escrita, gente, idioma, larga, mundo, música, pene, poema, sabiduría, texto, word 2, alegría, antigua, árbol, biblia, bonita, casa, charla, cla e, clara, cola, conocimiento, correcta, cosa, despedida, documento, dos, enigma, escritura, fea, frases, fuente, gato, habla, hola, leer, léxico, libertad, lingüística, logos, luz, mágica, máquina, mentira, necia, nombre, ordenador, ordet, palabra, papel, parábola, pasa, pez, poesía, pollo, querer, ratón,

refrán, roma, roto, sentimientos, ser, significado, silencio, sinónimo, sonido, suspiro, tecla, tesis, test, vocabulario, voz, yo 1.

Amor

Corazón 26, odio 17, pareja 9, sexo 8, cariño 7, dolor, rojo 4, desamor, eterno, felicidad, verdadero, vida 3, alegría, beso, calor, ciego, ella, love, mentira, novio, persona, sentimiento, tú 2, abrazo, Adolfo, agua, alma, amar, amistad, armadura, bea, boquete, bueno, caja, cama, cerezo, chico, ciego, cólera, complejo, Daniel, dependencia, derrota, desilusión, él, Enrique, equipo, estrategia, fidelidad, frenesí, fuerza, importante, imposible, incondicional, Javi, Jhonatan, Jóse, libre, mar, mierda, mío, mora, mucho, ojos, pasar, pasión, Patrick, pene, puro, querer, roce, romántico, rosa, seducción, sentimientos, soledad, sueldo, suerte, tedio, todo, verbo, verdad, Verónica 1.

Casa

Hogar 63, familia 16, grande 7, coche 6, calor, Madrid 4, madre, tejado 3, amor, blanca, habitual, mamá, mía, puerta, refugio, teléfono, verde 2, amparo, bebe, boca, bonita, carro, chimenea, choza, cobijo, cocina, comer, comida, confortable, descanso, dormir, edificio, espaciosa, ET, famnilia, fuego, futuro, galapagar, habitación, litigio, llena, lugar, mar, mediagua, mirar, niño, padre, padres, playa, Ponferrada, porche, portal, protección, pueblo, roja, rojo, rota, seguridad, suelo, techo, tranquilidad, unidad, vacía, ventana 1.

Noche

Día 40, luna 22, estrellas 15, fiesta 10, dormir 9, oscura, oscuridad 7, cielo, estrella, estrellada, fría, sueño, tranquilidad 3, azul, cama, frio, misterio, negra, oscuro, sexo 2, amor, bella, cerrada, cerveza, chelo, corriente, cúpula, desconectar, despejada, dolor, gin-tonic, joven, loca, locura, luciérnaga, luz, mágica, música, nostalgia , paz , pizza, relajación, risa, romántica , salir, silencio, soñar, sueños, tristeza 1.

Hombre

Mujer 71, alto 7, padre 6, sexo, yo 5, barba, persona 4, amor, pelo 3, bueno, fuerza, lobo, niño, pene 2, abuelo, amable, amado, animal, atractivo, autoridad, barón, besar, bigote, caballo, camino, Carlos, comida, dificultad, disciplina, existencia, falso, feliz, fortaleza, fuerte, gente, gordo,

hambre, hijos, horrible, humanidad, humano, ideal, macho, maldad, man, mentiroso, mono, musculoso, papá, pecho, perfume, podrido, progreso, protector, señor, ser, ser humano, sexy, siempre, sobreviviente, sociedad, terco, tíos, traje, tú, varón, ya 1.

Ojos

Verdes 27, azules 25, bonitos 10, boca, marrones 7, mirada 6, espejo, nariz, vista 5, cara, pestañas, ver 4, azul, claros, dos, gafas, grandes, mirar, negros, pupila 3, alma, belleza, iris 2, abismales, Bécquer, brillantes, brillo, café, calor, del agua, enfoque, espalda, expresividad, grises, labios, lágrimas, luz, marrón, pestaña, pez, picaros, piernas, pies, profundos, risa, sentidos, tiernos, tuyos, ventanas, verdad, verda, verde, verdes como los míos :), visible, visión 1.

Esposa

Mujer 30, marido 14, anillo, cárcel 9, fiel 7, familia, madre 6, amor, compañera, no 4, hijos, pareja, amada 3, cadena, esposo, infiel, mama, sexo 2, agobio, ama de casa, amante, amiga, atar, bata, bella, blanco, boda, bonita, bruja, cadenas, candado, casa, cerca, cerradura, comida, cónyuge, cuidado, divorcio, doble, dulce, e hijos, esclava, España, espinosa, esposada, esposas, falda, feliz, fidelidad, fracaso, gay, grillete, hembra, hermosa, hogar, institución, jaula, joven, linda, luz, madurez, María, mi novia, necesitada, orgullosa, pacto, patriarcado, perdida, perfecta, policía, porosa, prototipo, púrpura, querida, tiempo, trabajo, vieja 1.

Familia

Amor 18, hijos 15, hogar 14, niños, numerosa, unida, unión 6, amigos, feliz 5, grande, madre, paz 4, hermano, unidad 3, cariño, gato, grupo, mama, padres, querida, todo, trabajo 2, 4, abrazo, abuela, afecto, apoyo, armonía, atípica, ayuda, bendición, bonito, calor, caos, carga, casa, cerca, círculo, cómodo, compañía, confianza, conversación, cuatro, dinero, extensa, familiares, felicidad, feliz, futuro, gente, gritos, heredero, hijo, infancia, lazos, lealtad, maravilla, mía, muchos, niñas, no, papa, perfecta, pueblo, pureza, reconforta, resultado, reunión, rota, secta, soledad, tiempo, tranquilidad, tres, varilla, verdad, verdadera, viejo 1.

Dinero

Poder 13, billetes, verde 6, billete, comprar, monedas, mucho 5, salud, trabajo 4, amor, cartera, casa, estabilidad, fácil, libertad, necesidad, pobreza, riqueza 3, compras, euro, felicidad, importante, lujo, moneda, money, necesario, oro, pobre, poco, posibilidad, rico, solución, viaje 2, abundante, adquisiciones, agobio, ahorrado, aire, amarillo, amo, artificial, atado, capital, capricho, cien, coche, codicia, comida, corrupción, creación, deseo, despreocupación, deudas, dólar, dólares, esfuerzo, euros, exiti, facilidad, ganado, gastado, gastar, gasto, gastos, grupo, hucha, lagrimas, materia, material, medios, mezquindad, miedo, nada, ocio, oportunidades, pagar, papel, pipiolo, plata, poderoso caballero, podredumbre, posibles, problemas, protección, quiero, relax, responsabilidad, ropa, seguridad, si, símbolo, sucio, también, viajar 1.

Inteligente

Listo 22, sabio 9, tonto 8, yo 7, cerebro 6, gafas 5, brillante, estudiante, genial, libro 3, atractivo, capaz, Einstein, futuro, genio, guapo, importante, interesante, libros, mente, mujer, saber, sabiduría, superdotado, trabajo, útil 2, amigos, amor, aparente, apuesto, artificial, astuto, avisado, beca, biblioteca, bien, bombilla, calidad, capacidad, ciencia, complicación, conocimientos, consecuente, control, delfín, educación, esfuerzo, estudiar, estudio, estudios, ET, feliz, físico, gracias, gris, hábil, habilidad, Hawking, humilde, infeliz, interesado, investigación, jamón, libre, matemáticas, matrícula, mediocre, memoria, meta, mucho, negativo, niños, notas, ordenador, paciente, palabra, peligro, pensamiento, persona, pillo, pobreza, poeta, quizá, rayo, razonar, rechazado, resolver, sabeondo, ser, sexy, solitario, sonrisa, Steve Jobs, suerte, teléfono, virtud 1.

Alegre

Feliz 32, sonrisa 28, triste 13, contento, risa 8, felicidad 5, divertido, niño 4, estado, vida 3, amigos, naturaleza, paz, primavera, siempre, yo 2, abuelo, aire libre, amargo, amigo, bondad, bromista, calor, campanilla, campo, ciego, color, colores, cómico, dicharachero, dientes, emocional, equilibrado, extrovertido, flor, globo, guapo, happy, ignorante, imposible, libre, liviano, Luis, luz, magia, maravilla, merry, metas, monty pyton, música, pilar, positivismo, positivo, quien, quiero, reír, risas, salado, sexo, simpático, sol, soleado, sonreír, también, verano, vive, vivo 1.

Pequeño

Grande 38, niño 18, enano, ratón 9, diminuto 7, bebé, detalle 5, tierno, gnomo, hormiga 3, felicidad, frágil, hermoso, mediano 2, adorable, autoestima, azul, bajo, bolita, cachorro, camión, canica, cerrado, chico, chiqui, chiquitín, chiquitito, chupito, Claudia, corazón, dado, de espíritu, delicado, duende, dulce, elefante, entrañable, espacio, estatura, fácil, feliz, garbanzo , gato, gordo, grandioso, Héctor, hermano, hijo, Hobbit, hormigas, importante, infancia, inocente, insignificante, joven, largo, listo, luz, malo, manejable, meñique, miedo, minúsculo, mundo, neófito, niños, objeto, pepema, perro, pez, roedor, saltamontes, small, sobrino, tesoro, todos, travesura 1.

Libre

Pájaro 22, feliz 9, viento 8, volar, sol 6, aire, campo, felicidad, libertad 5, águila, libro, paloma 4, ave, encarcelado 3, alas, atado, cautivo, mar, naturaleza, pensamiento, preso, quiero, suerte, utopía 2, a tope, ala, alivio, alma, amor, andar, aves, avión, blanco, caballo, cadena, cadenas, canción, cárcel, cascada, comercio, compromiso, consciente, corazón, dinero, disciplina, encerrado, esclavo, estar, europeo, fiesta, free, fuera, honesto, imaginación, independiente, inocente, invencible, jaula, liebre, montaña, móvil, niño bravo, normal, ojalá, oprimido, paz, pensador, playa, poderoso, prado, responsable, sexo, siempre, sociedad, soñador, suiza, taxi, tristeza, vacaciones, valiente, velocidad, ventaja, verdad, viajar, viajero, único 1.

Enfermo

Hospital 31, cama 12, triste, salud 8, malo 7, dolor, sano, tos, tristeza 4, cáncer, pobre, terminal, verde 3, fiebre, jeringa, loco, medicina, paciente, pena, sick, termómetro 2, abuela, abuelo, amarillo, anciano, atención, bacteria, caer, camilla, cansado, carente, cariño, celos, compasión, crónico, cuidado, cuidados, cuidar, débil, delgado, desierto, en cama, enfermera, enfermero, esperanza, estático, flaco, fruta, Héctor, imaginario, inerte, infeliz, invalido, mal, malestar, medicamento , mental, moliere, muerte, murto, negro, oscuridad, padre, palabrota, problema, psicólogo, psiquiátrico, remedio, sabana, sanar, sanidad pública, sexual, sida, silla de ruedas, sociedad, tiempo, todos, trágico, tumbado, vida, viejo, virus 1.

Ayudar

Solidaridad 10, siempre, o.n.g 8, bondad 7, pobres, solidario, mano, manos 5, compartir, voluntario 4, amor, bueno, caridad, gente 3, acompañar, África, alguien, amigo, bien, colaborar, cooperación, dar, felicidad, ganar, generosidad, gracias, help, humanitario, pobre, querer, recibir, satisfacción 2, a bajar, aconsejar, amabilidad, amable, ambulancia, anciano, ancianos, aportar, apoyar, apoyo, arroz, beneficio, casa, claro, compromiso, convivir, crecer, cuando, darse, deber, deuda, dinero, donación, empatía, enfermera, esencial, favorecer, generalización, generoso, hucha, iglesia, importante, imprescindible, interés, karma, libros, médico, mutuamente, necesidad, necesitado, otros, parroquia, pedir, petición, prestar, prójimo, proponer, proteger, proveer, que, salvar, salvavidas, social, sociedad, socorrer, solidarizar, sostener, también, tejer, temer, todo, voluntariado 1.

Beber

Agua 69, cerveza 12, comer 12, alcohol, sed 10, vaso 5, fiesta, fumar, liquido, vino 3, comida, salir, tragar 2, alcohólico, amigos, aprehender, bailar, bebida, bibere, borrachos, botella, burbuja, cocaína, copa, dolor, dormid, engullir, fiestas, gota, hidratar, hidratarse, horchata, llorar, mucho, noche, placer, rápido, recargar, salud, sediento, sorbo, tomar, tóxico, trago, vivir, vodka, whisky, zumo 1.

Comer

Comida 11, beber, pizza, rico 7, pan 6, carne, hamburguesa, placer, sano 5, hambre, pasta 4, arroz, bien, disfrutar 3, alimentos, cenar, chocolate, ensalada, fruta, gordo, mucho, nutrición, plato, spaghetti, tenedor 2, abundancia, adormilado, agua, ahora, alimentación, alimentar, alimento, ansiedad, bizcocho, bocadillo, calor, casa, cena, comer, deleite, demasiado, desayuno, digestión, dormir, dulce, dulce, ejercicio, energía, espaguetis, estómago, fabada, felicidad, follar, gastronomía, hambriento, hamburguesas, hartar, helado, hogar, jamón, kebab, lasaña, lento, llenarse, lleno, macarrones, mamá, manzana, moderado, mordisco, nada, necesidad, no, nutrir, paella, papas, patata, patatas, pepino, pollo, pulpo, queso, reír, sabor, sacear, salado, salchicha, saltar, salud, sobremesa, sushi, tarta, televisión, tragar, vacío, vegano, vegetariano, vital, zampar 1.

Hablar

Mucho 20, boca, palabra 9, comunicar 7, charlar, escuchar 6, decir, inglés 4, amigos, cantar, comunicación, dialogar, expresar, reír 3, amistad, compartir, contigo, cotilleos, demasiado, dientes, discutir, gritar, idioma, intercambio, lengua, pensar, poco, por los codos, sentir, sociedad, voz 2, agradable, amigas, bien, callar, castellano, charlatán, chiste, clase, codos, colegas, compañía, comunicarse, conectar, conocer, conversar, corazón, cotorra, desahogarse, discutir con la mente, diversión, educado, entender, entenderse, entendimiento, expresarse, fluido, gente, idiomas, ligar, lingüística, mal, micrófono, mirar, misa, no, oír, pareja, pene, platicar, rápido, relacionarse, ronco, ruido, sano, seducir, ser, sexo, social, soñar, sonido, sonreír, teléfono, verbo, vida 1.

Mentir

Verdad 11, engañar 7, malo 6, mal, no, nunca, odio, poco 5, engaño, falsedad, falso, traición 4, dolor, miedo, política 3, bien, contar, daño, herir, mentiroso, perjudicial, políticos, siempre, vivir 2, a veces, amor, ansiedad, aprovechado, apuro, arena, bonito, callar, castigo, costumbre, creatividad, dañar, decir, defensa, depende, desconcierto, desconfianza, descubrir, deshonesto, despiadadamente, diez, discutir, enfado, entrevista, errar, error, escribir, estúpido, fatal, feo, fingir, guardaría, hablar, hipócrita, horror, huir, inevitable, ingenuino, innecesario, ira, justmente, ladrón, lágrima, lengua, liar, llamar, maldad, máscara, menta, mucho, necesario, negativo, niño, njnca, normal, ocultar, odiar, omitir, orgullo, padres, peligro, persona, piadosa, pinocho, protección, proteger, risa, rogar, salvarse, sin querer, solución, supervivencia, todos, trabajo, traicionar, triste, vender, vergüenza, vida 1.

4.2.2. Rezultati ruskih študentov

Вода

Море 27, жизнь 15, жидкость, пить, мокрая 7, лёд, огонь, река, чистая 6, бутылка 5, прозрачная, стакан 4, воздух, океан, синяя, течет 3, h2o, капля, питьевая, плавать, поток, синий, сода, холодная 2, evian, Аква минерале, бесцветная, блеск, булькать, быстрая, водопад, волна, вольвик, газированная, гладь, голубая, голубой, грязная, дождь, еда, живая, журчит, зажигалка, земля, источник, капли, кислород, корабль, кошка, кран, кружка, кувшин, легкость, лить, льется, любовь, мокро, морская, небо, озеро, пар, питание, плеск,

плыть, прозрачное, прозрачность, проточная, прохлада, пью воду, речная, ржавчина, родник, ручей, рыба, рыбки, рыбы, салки, свежая, сияние, соленая, соль, спокойствие, струя, теплая, фанта, фигня, фильтр, фонтан, холод, чай, черное море 1.

Слово

Буква 11, бог, дело 10, не воробей, речь 9, воробей , книга 8, мама 7, язык, предложение 5, буквы, любовь, русский 4, глагол, говорить, живое, словарь, слово 3, азбука, библия, ворд, жизнь, меткое, начало, первое, разговор, текст, человек 2, officeword, word, алфавит, белое, божиеу, боль, было, был, в начале, в начале было, ветер, вещь, вода, время, говорю слово, голос, грамматика, грубое, длинное, доброе, дом, еда, жесь, звук, здорово, карандаш, кот, красивое, лепет, лечит, лингвистика, любое, мнение, мотор, мысль , нож, о полку игоревом, огонь, осторожность, острое, пароль, писать, повесть, птица, радость, разум, ранит, родное, семантика, сила, сильное, символ, синий, синоним, слон, смысл, стих, твердо, убивает, указатель, учебник, филология, фраза, футбол, цепочка букв, эрудит 1.

Любовь

Сердце 29, морковь 10, семья 8, тепло, жизнь 6, чувство 5, бог, верность, дружба, зла, красный, муж, секс 4, боль, взаимная, навсегда, нежность, парень, смерть 3, большая, вечная, крепкая, люди, мама, ненависть, пара, радость, сердечко, счастье 2, "химия", Балканы, болезнь, вера, ветер, вечность, вода, время, всё, всегда, голуби, горячая, Даша, двое, девушка, делать, Дима, до гроба, доверие, единение, есть, женщина, забота, зло, и голуби, избранность, интрига, к партии, камни, красная , кровь, лечит, литься, любовь, марковь, материнство, мужчина, надежда, надежная, Настя, небо, неизвестность, непобедимая, нет, огонь, одна, Олег, она, отношения, отношегия, первая, понимание, прекрасно, разлука, Саша, сила, солнце, страх, сын, теплая, терпение, фикция, чувствую любовь, чудо, я 1.

Дом

Семья 38, уют 21, мама 13, тепло, крыша 8, родной 6, дерево, крепость, мой, родители, труба 4, очаг, уютный 3, еда, квартира, кошка, отчий, рай, Россия, тёплый 2, безопасность, быт,, вверх дном , веселый, вселенная, где, гнездо, город, дети, дом, дым, желтый , жилье, жить,

забота, защищенность, земля, изба, камин, квартира в которой сейчас живу, кирпич, кирпичный, крепкий, кровать, ласка, личное, любовь, мечта, милый, мод, Мосфильм, на природе, надежный, огонь, окно, опора, отдых, папа, печь, подвал, покой, работа, радость, родные, с мезонином, сад, свет, свой, семье, собака, соловей, сосна, спокойствие, строю дом, счастье, тьма, улица, Ульяновск, хаус, хранилище, чай 1.

Ночь

Звезды 33, луна 17, день 16, темная 12, сон 9, темно 6, нежна, романтика 5, небо, тьма 4, любовь, месяц, секс, страсть, темна, фонарь 3, звезда, звездная, звёздное небо, кровать, летняя, темнота, тихая, тишина, холод 2, безмолвие, буэ, Ван гог, вдвоем, вдохновение, волшебство, время не для сна, вся, выпивка, грязь, дорога, заветная, загадка, занимаюсь ночью, звездная, зомби), короткая, кошка, красота, луна и звезды, любимый, магия, мрак, нежность, огонь, печь, покой, покой, постель, радость, свет, свобода, сладкая, смотря, сны, сова, спать, спокойствие, тайна, темно и звезды, темный, теплая, тишина и звёзды, тревога, угроза, уют, холодна, чтение 1.

Мужчина

Женщина 34, сила 20, сильный 19, любимый 11, любовь 5, защитник, муж, отец, я 4, борода, мой , спина 3, верный, костюм, настоящий, он, папа, секс, спокойствие, статный, страх 2, адам, актер, беспечность, благородство, боец, бойфренд, в шляпе, вера, вижу мужчину, власть, волосы, воля, высоки, галстук, глаза, грубость, дело, денчик, джинсы, должен, друг, женственность, женщина, животное, запах, защита, здоровый, имя моего молодого человека, Кирилл, кот, красив, красивый, ласковый, мечтать, мужественность, мужик, мускулы, не мальчик но муж, одуванчик, опора, ответственность , охотник, поступок, прекрасно, пресс, решительный, руки, самец, сильный пол, синий костюм и борода, смелость, смелый, стена, супруг, твоей мечты, творец, тепло, топор, успех, успешность, уступите место бабушке!, хороший, храбрый 1.

Глаза

Голубые 29, карие 24, душа 11, ресницы 10, зеркало 7, синие, зеленые 6, глубина 5, глубокие 4, красота, лицо, отражение, очки, ясные 3, боль, большие, брови, взгляд, голубой, желтые,

зеркало души ,зрачок, зрение, красивые, нос, рот, свет, серые, синий, уши 2, eye-tracker, бездна, бездонные, блеск, волос, геденбергитовые, губы, дверь, доброта, добрые, добрые, дуб, закрой, звезды, зелёный, испытывающие, кошка, красивый, любимые, люящие, макияж, мирозерцание, море, напротив , не врут, нежность, неповторимые, огонь, омут, открываю глаза, очи, правда, прозрачный, радужка, распахнутые, рыба, светлые, свобода, сетчатка, смотреть, солнце, чёрные, честные, широко открытые, яблоко 1.

Жена

Любовь 10, хозяйка 9, фартук 6, мать 5, верность, дети, забота 4, добрая, мама, моя, семья, счастливая, я 3, дом, дочь, женщина, кольцо, красавица, красивая, кухня, невеста, нет, очаг, ребенок, рядом , скалка, супруга, хозяйственная, хранительница очага 2, бигуди, брак, бывшая, верна, ворчит, гибкость, Даша, дети кухня церковь, длмохозяйка, дома, домашний очаг, душевная зрелость, ева, единственная, жизнь, зверь, иметь, камни, королева, красота, ласковая, любящая, магия, опора, плитус, покой, помощник, помощница, послушная, почти, преданная, родная, роза, розовый халат, роль, самая, самая лучшая, свадьба, смелая, смиренная, союзник, спутник, становлюсь женой, стерва, супруг, тепло, теплота, тыл, опора, умная, умница, фигура, хитрость, хозяйственность, хозяйство, хозяйюшка, хорошая, шея 1.

Семья

Дети 41, большая 14, дружная , крепкая 13, дом 12, тепло 11, счастье 6, уют 5, забота, мама, ребенок 3, брак, будущее, вместе, друзья, крепость, любовь, моя, муж, мы, надёжность, полная, радость, родители, родная, родные, родственники, сила 2, благополучная, близость, будни, взаимопонимание, воскресенье, главное, группа, дебильная, диван, доверие, долг, единство, жизнь, круг, любимая, любить, любящая, мир, многодетная, на первом месте, небезразличие, обед, обои, одиночество, одна, опора, основа фундамент, очаг, папа мама я - спортивная семья, поддержка, покой, понимание, пять человек, радушная, родина, родители и ребенок, родной , скучно, создаю семью, сталь, счастливая, счастливая, убежище, урпкая, фотография, хорошая, ячейка 1.

Деньги

Власть 17, много 10, доллары 9, бумага 8, средство 6, доллар, зелёные, зло, работа 5, богатство 4, возможность, есть, зеленый, кошелек, нужны 3, банк, благополучие, возможности, грязь, достаток, золото, карьера, купюра, легкие, магазин, монеты, наличные, не главное, не пахнут, покупки, свобода, слава, смех, счастье 2, автомобиль, безопасность, благо, большие, бумажки, в кошельке, важное, валюта, веселье, ветер, владеть, возможности, все, все равно, грязные, грязный, драгоценности, драйв, евро, запах, заработанные, заработать, звук, зеленые доллары, иногда, инструмент, карта, копейка, корысть, круговорот, купюры, легкость, лишними не бывают, мелочь, металл, мoneж, накапливаю деньги, не в счет, не важны, неважное, необходимость, нет, обеспеченность, пачка, песок, платье, потребности, приходят и уходят, проблемы, путешествия, развлечения, роскошь, рубли, скупость, смешные, счет, тлен, тратить, удача, удовольствие, успех, утекающие, хорошо, цель, честные, честь, шальные, шанс 1.

Умный

Человек 20, очки 11, мозг 9, ученый, глупый 8, красивый 6, интеллект, мальчик 5, мудрый, образованный, успешный 4, гений, книги, очкарик, студент 3, богатый, ботаник, голова, математика, мгу, начитанный, парень, профессор, справедливый, физик, хорошо 2, академик, аттестат, ботан, брат, в гору не пойдет, в очках, весёлый, вперёд, выстрел, глубокий, дальновидность, дар, добрый, достаточный, думающий, дурак, задрот, зануда, знания, и начитанный, илья, интеллектуальный, интеллигент, интересный, клетки, кот, криво, личность, мама, математик, много знаешь - мало спишь, молодец, мужчина, начитан, не обязательно мудрый, несчастный, особенный, осторожный, относительно, перспектива, печальный, почет, правда, прекрасно, преобладание, приветливый, прогресс, радостный, разум, робот, самодостаточный, самый, свободный, сердце, сердцем, скромный, слишком, смешной, способный, становлюсь умной, судья, тонкий, трудолюбие, тупой, уважение, удача, умник, умный, универ, урок, усердный, учить, учиться, филин, хитрый, эгоист, я 1.

Веселый

Смех 16, улыбка 13, друг, клоун 9, парень, шутник 6, студент 5, грустный, ребенок, смешной, юмор 4, забавный, задорный, человек, шутка 3, беззаботный, день, добрый, душа

компании, легкий, находчивый, праздник, радость, умный, харизматичный, хорошо, я, яркий 2, активист, алкоголь, анекдот, балагур, бездельник, беспечный, бухает, велосипед, веселый, веснушки, вечеринка, гармонь, глупый, гном, денчик, друзья, дурак, душа, душой, желтый, живой, жизнелюбие, жизнь, зайчик, звон, зеркало, интересный, искренний, как я, квн, колобок, кот, красивый, легко, ложь, мальчик, микки маус, молодой, мудрый, муж, мужчина, навеселе, немец, обманщик, общительный, оптимист, оранжевый, паук, пиво, позитивный , приятный, пьяный, радостный, радуга, расслабленный, роджер, ручей, самодовольный, светлый, серьезный , слабость, слон, смайл, смелый, телевизор, толстяк, турист, удача, унылый, участвую в веселье, фильм, характер, хоббит, хороший, шарик, шут, экстраверт 1.

Маленький

Ребёнок 34, мальчик 15, большой 12, принц 10, рост 9, милый 6, гном, человек 5, малыш, сын 4, карлик, хрупкий, человечек 3, беззащитный, город, да удаленький, мук, мышь, палец, слон, удаленький, щенок 2, автомобиль, бесконечность, бой, брат, быстрый, велосипед, вспоминаю себя маленькой, вьетнамец, глупый, горбатый, грибочек, домик, друг, жалкий, жеребенок, жучок, зерно, кекс, клоп, комочек, компактный, коренастый, короткий, коротыш, котёнок, крепкий, крестник, кролик, крохотный, младенец, муравей, мячик, насос, незначительный, неудобно, низкий, нос, нуждается в защите, огромный, огурец, опыт, открытый, пакет, песчинка, ползает, помощь, пруд, сильный, скромный, слабость, слабый, слоник, смешной, спальчик, стипендия, толстый, удалец, узкий, хороший , ценный, член, чудо, шанс, шелтёнок (шелти - порода собак) 1.

Свободный

Человек 27, ветер 24, птица 10, счастливый 9, полёт 7, выбор 5, дух, мужчина, независимый 4, разум, воздух 3, богатый, день, мир, отношения, поле, самостоятельный, я 2, ария, без пары, без цепей, безработный, брак, ветни, внутри, воля, гармония, гражданин, гуляет, демократия, достойный, думающий, душа, душой, дыхание, живой, жизнь, занятый, как ветер, как птица, касса, Кипелов, клетка, конь, красивый, крылья, крылья, легкий, летает, летать, лето, личность, любимый, микрофон, море возможностей, мысли, народ, наслаждение, не я, ограничения, огромный, один, одинокий, оков, орел, от забот,

ответственность, ответственный, отдых, отлично, падение, парящий, потерянный, простор, пространство, пустота, путешествие, путешествия, путешествовать, раб, равенство, равный, радуюсь что я свободна, разговор, разумный, сила, слишком, старшеклассник , статуя, столик, стул, счастье, США, Таиланд, ум, умный, успех, холостяк , чистый 1.

Больной

Человек 19, больница 16, градусник, пациент 9, несчастный 6, зуб, слабый, старик 5, бедный, здоровый, рак, ребёнок 4, кровать, на голову, помощь, постель 3, врач, гипс, друг, спид, старый, странный 2, (ое) воображение, авария, ангина, белый, в шарфе, ветрянкой, вопрос, врачи, время, выздоровеет, выздоровление, горло, грипп, грустный, грусть, дом, другой, дух, жалко, жалость, заяц, из лечим, индия, испытание, ищущий, камень, кашлем, кашлять, крест, лежу больной, лекарства, лекарство, мир, насморк, ненавижу, никто , нос, одеяло, опасный, организм, ослабший, отдых, ошибка, палец, печаль, пижама, плохо, погибнет, помочь, придурок, проблемы, простудой, псих, психически нездоровый, психопат, рахит, родитель, рот, сильный, сифилис, слабеть, слабость, смертный, смерть, спит, старость, страдание, страдающий, страх, срадание, тело как клетка или тюрьма для души, телом, температура, температура, тяжесть, угасающий, ум, уход, шарф, шизофрения 1.

Помогать

Людям 23, добро 17, рука 9, всем 7, доброта 5, бабушка, друг, любить, люди 4, безвозмездно, делать, детям 3, бескорыстно, ближнему, волонтёр, выручить, животным, забота, заботиться, лечить, по дому, поддерживать, помогать, свет, себе, хорошо 2, бабушке, бедность, бедный, безвозмездно, беречб, благотворительность, ближним, близкий, больным, в беде, взаимовыручка, взаимопомощь , воля, врач, готов, гравитация, дарить, два человека, действие, делать добро, дети, добродетель, доброты, добрый, дом, домашние дела, друг другу, другим, дружба, друзья, жить, забыть, исцелять, капать, книга, кухня, маме, медсестра, менять, мир, надо, не всем, нести, нуждающимся, нуждающимся, обман, осторожно, переживать, пожилые люди, пожилым, помогаю старшим, помощь, постоянно, посуда, преодолевать, просто так, рабочий, разьяснять, решать, родители, с благодарностью, семье, сила, слабы , слабым, слр, смотреть, совок, содействовать, спасать,

спасение, старикам, старшим, старый, творить добро, тепло, труд, уборка, уважение, улыбаться, цветы, человеку 1.

Пить

Вода 51, воду 39, алкоголь 8, чай, жажда 7, вино, есть, стакан 6, пиво 5, водка 4, водку, сок 3, глоток, кофе, много, молоко, умеренно 2, боль, боржоми, бутылка, веселиться, виски, водный баланс, вредно, выпивать, глотками, голод, гулять, до дна, жадно, жара, жидкость, жизнь, жить, и есть, из горла, кока-кола, кола, коньяк, курить, лимонад, надо, наслаждаться, наслаждение, не есть, петь, плохо, по выходным, подземелье, получать облегчение от жажды, похмелье, родник, свежесть, спать, хочу пить, худеть, чешское пиво 1.

Есть (Кушать)

Вкусно 17, еда 11, мясо 9, еду, каша, обед, салат 5, макароны, пить, суп, тарелка 4, вилка, много, овощи, стол, удовольствие, фрукты, хлеб 3, борщ, бутерброд, быстро, голод, думать, картошка, курица, ложка, мало, мороженое, пицца, потребность, радость, сила, столовая, счастье 2, ананас, анорексия, вкусно и полезно, вкусное, вкусность, вкусную домашнюю еду, вкусняшки, вовремя, всегда, горбушу, готовить, деликатес, дома, досыта, жевать, жрать, за столом, и пить, капусту, кашу, кимчи (корейская капуста), кормить, культурно, курицу, лазанью, люблю поесть, любовь, металл, мороженное, муха, насыщение, натуральное, не надо, овощное рагу, отдых, паста, питать, питаться, пища, пищу, плотно, полезно, постоянно, потребности, правильно, приятного аппетита, продукты, радоваться, руками, с удовольствием, свинина, сидеть, сладкое, сладости, творог, тихо, торт, тортик, углеводы, ужин, финики, хочется, хочу, хумус, шашлык, шоколад, шум, энергию, яблоко 1.

Говорить

Правду 16, слова 11, много 9, громко, слово 6, рот, слушать 5, быстро, долго, красиво, мало, правда, правильно 4, болтать, думать, звук, речь, тихо 3, беседа, диалог, искренне, молчать, обо всем, общаться, от сердца, по английский, понятно, радость, рассказ, русский язык, уверенно, хорошо, честно, язык 2, английский, без умолку, бессмысленность, взаимодействие, возбуждённо, впустую, вслух, выступать, глупости, говорить, голос, громкий, губы, душа, душевно, жаловаться, импровиз, компания, красноречиво,

красноречивый, крик, лекция, лепетать, любить, медленно, мнение, много говорить, мысль, на английском, назойливый, негромко, ничего, о делах, о жизни, обсуждать, оранжевый, оратор, осторожно, открываться, по русски, по существу, по-английски, подруги, по-немецки, попусту, по-русски, прямо, птица, публика, рассказывать, рассуждение, связно, сила, смело, стихи, сурово, тина кандэлаки, трепаться, тысяча, умно, чепуху, чётко, читать, что думаешь, эмоции, ярко 1.

Врать

Плохо 21, ложь, нельзя 8, нехорошо 5, красиво, редко 4, в глаза, грех, не надо, не нужно, обманывать 3, во благо, всем, зло, краснеть, лгать, лгун, лжец, много, наглость, никогда, правдиво, себе, стыдно, умело, хитрость 2, бабушка, басня, без запинки, бездельничать, бесит, бессмысленно, бесстыдно, бесстыдство, близким, боль, быстро, веселье, взгляд, во спасение, врать, всегда, выкручиваться, гадать, глупо, гнев, голубо-зелёный, грязь, губы, девушка, деньги, до конца :), доверие, жене, жить, запутаться, знать, и не краснеть, избегать, искажать, искать, искусно, искусно, камень, легко, лесть, лицемер, льстить, людям, маска, меньше, меньше врать, морщить нос, мутный, нагло, напропалую, научному руководителю, не бояться, не красиво, не краснея, не следует, не стоит, не честно, неискренний, неловкость, ненавидеть, неправда, неправильно, неприятность, несчастье, нет, нечестно, низкл, никому, огорчать, отвращение, отчаяние, плести, подло, полиция, предатель, противно, профессионально, прятаться, с удовольствием, серый, сквернословить, скрывать, слабость, слаженно, спастись, сплетни, страдание, стыд, творить, тёмный, уши, хорошо, худо, часто, черный, честно, чиновник, чуть-чуть, экзамен, эмоции 1.

4.2.3. Primerjava⁷

Če primerjamo odgovore španskih in ruskih študentov, lahko najdemo tako podobnosti kot razlike. Španščina in ruščina sta dva povsem različna jezika, ne samo po geografski umeščenosti, ampak tudi po slovnici in strukturi jezika. Ugotovila sem, da so ruske asociacije bolj raznolike kot španske,

⁷ Raznoliki odgovori – odgovori, ki so se pri določenem stimulu kot asociacija pojavili le enkrat.

Primarni odgovor – odgovor, ki je pri določenem stimulu prejel največ asociacij.

Sintagmatske asociacije – asociacije, ki nadaljujejo stimul, po navadi odgovor in stimul nista enaka besedna vrsta.

Paradigmatske asociacije – asociacije, ki so semantično podobne stimulu. Neke vrste sinonimi. Po navadi sta asociacija in stimul enaka besedna vrsta

Zvočne (*clang*) asociacije – odgovor je podoben obliki stimula, ampak ni semantično povezan (Schmitt 2000, 39).

ker dajejo ruski študenti več raznolikih, španski pa več primarnih odgovorov. Prav tako se pri španskih študentih pojavlja veliko več angleških besed, predvsem sinonimov. Iz primerjave rezultatov slovarja in spletne ankete sem ugotovila, da so se v petnajstih letih asociacije bolj spremenile v ruskem jeziku in manj v španskem. Kot besedna vrsta se glagol, kot odgovor na stimule vseh besednih vrst, večkrat pojavi pri španskih študentih. Pri večini stimulov obe skupini kot odgovore navajata veliko samostalnikov in pridevnikov, ki so glavne besedne vrste. Prav tako so pri večini stimulov pri obeh skupinah odgovori podobni, nekje tudi enaki. Med najpogostejšimi odgovori na stimul lahko najdemo vsaj en enak odgovor v obeh skupinah. To dejstvo potrjuje drugo hipotezo, ki pravi, da si bodo odgovori pri obeh skupinah študentov podobni, čeprav sta jezika med sabo različna.

Če primerjamo posamezne odgovore po stimulih, lahko rečemo, da se pri prvem stimulu *voda* v obeh skupinah na prvem mestu pojavi 'morje', pozneje pa 'življenje' in 'tekočina'. Vsi podajo nekaj pridevniških odgovorov. Pri stimulu *beseda* študenti obeh skupih najprej pomislijo na 'črko'. Drugi odgovori so podobni, pri ruskih študentih se pogosto pojavi ruski pregovor (*Slovo ne vorobej*), pri španskih pa asociacije na temo komunikacije – 'pogovarjati se', 'črka', 'glagol' itd. Pri stimulu *ljubezen* je pri obeh najpogostejša asociacija 'srce', verjetno zato, ker se v večini kultur srce povezuje z ljubeznijo. Je pa zanimivo, da ruski študenti ob omembi ljubezni najprej pomislijo na družino in toploto, španski pa na partnerja in seks. Pri stimulu *hiša* oboji pogosto pomislijo na družino, dom in udobje. Drugi odgovori so prav tako podobni, pojavljajo se tako paradigmatški kot sintagmatski odgovori. Na stimul *noč* španski študenti v večini odgovarjajo z antonomom 'dan', ki se pri ruskih odgovorih pojavi redkeje. Oboji pogosto odgovarjajo z 'luna', 'zvezde' in 'tema'. Španci noč povezujejo z zabavo, Rusi pa z romantiko. Na stimul *moški* oboji odgovorijo z antonomom 'ženska'. Rusi pri tem stimulu odgovarjajo s pridevniki, Španci pa s samostalniki. Pri stimulu *oči* so si asociacije obeh skupin podobne, povsod prevladujejo pridevniki, ki predvsem opisujejo, kakšne so oči. Pri obojih se pojavijo tudi drugi deli telesa. *Žena* je eden izmed stimulov, kjer so opazne razlike, saj pri ruskih študentih vidimo, da so stimul razumeli bolj v smislu ženske, pri španskih pa bolj v smislu soproge, tako da so potem tudi asociacije temu primerne. Verjetno bi bili rezultati v primeru, da bi bil stimul v španščini *mujer* (žena/ženska), drugačni. A je bil tak prevod že prvotno v slovarju, zato ga nisem spreminjala. V tem primeru se vidi problem prevoda, saj včasih za enako besedo obstaja več prevodov, ki pa imajo različno konotacijo. Pri stimulu *družina* se pri obeh skupinah pogosto pojavlja odgovor 'otroci'. Za vse je družina nekaj pozitivnega, povezanega.

Pri stimulu *denar* se pri obeh skupinah na prvem mestu pojavi 'oblast/moč'. Druge asociacije so si zelo podobne, saj oboji denar povezujejo z bankovci in zeleno barvo. Je pa prav tako pri obeh najti tako pozitivne kot negativne asociacije, kar pomeni, da jim je denar tako nekaj dobrega kot nekaj slabega. Pri stimulu *intelligenten* se pri španski skupini večinoma pojavljajo sopomenke in ena protipomenka, podobno pri ruski skupini. Zanimivo je, da se pri obeh skupinah pojavi odgovor 'očala', kar je verjetno vpliv današnjega časa, saj tega odgovora v slovarju ni. Glede na rezultate se imajo Španci za inteligentne, Rusi pa ne (več), saj se odgovor jaz pri anketi pojavi samo enkrat, medtem ko se je v slovarju večkrat. Na stimul *vesel* oboji pogosto podajo odgovor 'smeh' in 'nasmeh'. Pri stimulu *majhen* je med najpogostejšimi odgovori v obeh skupinah odgovor 'otroci', ter antonim 'velik'. V nadaljevanju oboji podajajo predvsem besede, za katere menijo, da imajo lastnost majhnega. Stimul *svoboden* ima podobne odgovore pri obeh virih, saj vsi svobodo povezujejo z vetrom, pticami in srečo. Zanimivo je, da se pri Rusih na prvem mestu najde beseda človek, medtem ko je pri Špancih sploh ni. Tudi pri stimulu *bolan* je pri ruski skupini na prvem mestu 'človek', medtem ko tega odgovora pri španski skupini ni. Obe skupini sta pogosto odgovorili z 'bolnišnica'. Pojavi se tudi antonim 'zdrav'. Drugi odgovori so tematsko podobni – v povezavi z različnimi boleznimi in nesrečo. Stimul *pomagati* je eden izmed stimulov, kjer so odgovori različni. Sicer je tematika enaka – pomagati komu, ampak je med najpogostejšimi odgovori enak samo odgovor 'dobrota'. Ruska skupina odgovarja predvsem z odgovori, komu pomagati, španska pa, kaj jim pomoč pomeni. Pri stimulu *piti* sta si bili skupini bolj enotni, saj sta obe najpogosteje odgovorili z 'voda'. Nato pri ruski skupini sledijo tipi pijač, pri španski pa veliko asociacij na temo zabave. Pri stimulu *jesti* je podobno, oboji naštevajo vrste hrane in kako jedo. Se pa povsod pojavi antonim 'piti'. Tudi pri stimulu *govoriti* je bilo nekaj razlik. Enaka odgovora sta med najpogostejšimi 'veliko', 'besede', nato pa tudi 'poslušati'. Zadnji stimul *lagati* ima v obeh skupinah precej različne odgovore, enak je le prislov 'slabo'. Drugi odgovori so si podobni tematsko. Skupno jim je to, da menijo, da je laganje slabo in ni lepa lastnost. Razlike med jezikoma se lahko pripišejo kulturi, saj ima vsaka kultura določeno konotacijo, ki da pomen neki besedi. S primerjavo odgovorov po besednih vrstah sem ugotovila, da na samostalnike obe skupini podajata asociacije, ki so tako samostalniki kot pridevniki. Na pridevnike španska skupina podaja več pridevnikov, ruska pa samostalnikov, iz česar lahko sklenemo, da dajo Španci več paradigmatskih odgovorov, Rusi pa več sintagmatskih. Na glagole Španci dajejo tako glagole kot samostalnike, Rusi pa večinoma samostalnike.

Glede na tri najpogostejše odgovore v anketi in slovarju sem izdelala tabelo, kako so se spremenili procentualni deleži besednih vrst. Pri ruskih študentih so vidne večje spremembe, predvsem pri pojavljanju samostalnikov in pridevnikov. Pri španskih pa so vrednosti ostale relativno enake.

	RUŠČINA		ŠPANŠČINA	
	SLOVAR	ANKETE	SLOVAR	ANKETE
GLAGOLI	6,50 %	1,40 %	13,10 %	6,80 %
SAMOSTALNIKI	59,70 %	74,30 %	63,90 %	67,10 %
PRIDEVNIKI	27,40 %	14,3 %	21,30 %	23,30 %
PRISLOVI	6,50 %	10 %	1,60 %	2,70 %

Tabela 2: Delež asociacij glede na besedne vrste.

Če na kratko opišem še rezultate na podlagi spremenljivk avtorice Cramer (1968), ki so v delu opisane v poglavju 2.3, lahko rečemo, da so bili pri tej anketi stimuli pisno prikazani na ekranu, saj je bila anketa dosegljiva na spletu. Stimuli vsaj za večino anketirancev ne bi smeli imeti posebne čustvene povezave, a na to nisem mogla vplivati. Drugega konteksta v tej anketi ni bilo, saj so bili stimuli podani drug za drugim, glede na besedno vrsto. Ne morem pa točno določiti, del kakšnega verbalnega konteksta so bili vprašanci pred testom. Prav tako pri tej raziskavi nisem uporabila posebnih metod za okrepitev določenega tipa odgovorov ali vnesla stresa. Ali je bil stres, ki bi lahko vplival na odgovore, naravno prisoten, ni znano. Glede na osebne spremenljivke je bila večina vprašanih žensk, starih med 19–26 let. Težko je točno določiti stopnjo izobrazbe, saj so bili vsi študenti različnih letnikov. Prav tako je nemogoče določiti njihov socialno-ekonomski status. Biološke spremenljivke so pri tem spletnem testiranju težko določljive, saj so vse odvisne od posameznika in jih je težko določiti. Prav tako pri poskusu nisem uporabila nobenih patoloških pogojev, ki bi kakorkoli vplivali na mišljenje anketirancev. Glede na kulturo so bili vprašanci iz dveh različnih kultur – španske in ruske, ki sta vsaka po svoje doprinesli k odgovorom.

4.2.4. Analiza

Pri analizi anket obeh skupin so me najbolj zanimala besede, ki so se pojavile vsaj dvakrat, in ne toliko odgovori, ki so bili podani samo enkrat. Ugotovila sem, da čeprav sem v svoji raziskavi dobila manj vprašancev kot raziskovalci pri asociativnem slovarju, se najpogostejši odgovori z leti niso preveč spremenili. Pri večini stimulov so najpogostejši odgovori pri anketi ostali enaki oziroma podobni kot odgovori pred leti v slovarju. Prav tako sem opazila, da se pri španskih

študentih pri anketi skoraj pri vsakem stimulu pojavi angleška ustreznica za stimul ali pa angleška beseda, kar si razlagam tako, da je angleščina v zadnjih letih postala prisotna povsod in pronica predvsem v jezik mladih. Najverjetneje bi analiziranje asociacij starejše populacije pokazalo drugačne rezultate, saj starejši ljudje po navadi niso tako dovzetni za angleščino. Po večini se pri najpogostejših odgovorih na stimul ne pojavijo taki, ki jih v slovarju ne bi bilo. Velikokrat se pojavijo tudi besede, ki so bodisi tiskarska napaka bodisi sleng, takih besed nisem spreminjala. Ugotovila sem tudi, da Španci bolj pogosto odgovarjajo s paradigmatскими odgovori. Izjema je stimul *ojos* (oči), kjer je bila večina odgovorov sintagmatskih. Velikokrat se pojavijo tudi sopomenke in protipomenke. Španci pri samostalnikih največkrat odgovarjajo s samostalniki, pri glagolih prav tako s samostalniki, pri pridevniki pa s samostalniki in pridevniki. Pri španskih študentih je bil odgovor z največ procenti *mujer* (ženska) na stimul *hombre* (moški). Največ odgovorov, ki so se pojavili samo enkrat, pa je imel stimul *comer* (jesti), in sicer 74. Pri ruskih študentih sem ugotovila, da se pri skoraj vseh stimulih pojavlja veliko različnih odgovorov, kar si lahko razlagam tako, da je bilo več anketirancev, ki niso podajali veliko primarnih odgovorov. Na samostalnike Rusi največkrat odgovarjajo s samostalniki in pridevniki, prav tako na pridevnike. Na glagole odgovarjajo večinoma s samostalniki. Prav tako se pri odgovorih vidi, da ima ruščina sklone, saj so pri istem stimulu včasih odgovori v različnih sklonih. Zanimivo se mi je zdelo, da se pri odgovorih ruskih študentov angleške besede pojavljajo redkeje. Menim, da zaradi tega, ker sem najverjetneje izbrala besede, ki ne vzbudijo veliko angleških asociacij. Čeprav so v primerjavi z ruskim delom slovarja odgovori podobni, je pri nekaterih stimulih vseeno prišlo do opaznih sprememb v vrstnem redu, nekje so se pojavile tudi nove besede, stare pa so se umaknile. Pri Rusih je največ procentov dobila asociacija *voda* (voda) *numb* (piti). Največ odgovorov, ki so se pojavili le enkrat, pa je dobil stimul *epam* (lagati). Prav tako se mi je zdelo zanimivo, da sta je med asociacijami velikokrat pojavili besedi *Bog* in *mama*, medtem ko beseda *oče* ni tako pogosta.

V nadaljevanju sledita analiza po posameznih stimulih in kratka primerjava s slovarjem.

4.2.4.1. Analiza španskih rezultatov

Pri stimulu *agua* (voda) se je pojavilo 60 različnih odgovorov, od tega 40 takih, ki so se pojavili le enkrat. Najpogostejši odgovor *mar* (morje) se je pojavil pri 19 % vprašancev, drugi najpogostejši *sed* (žeja) pa pri 9,9 %. Najpogostejši odgovori so samostalniki, se pa pojavita tudi pridevnik *azul* (moder) in glagol *beber* (piti). Največ študentov je povežalo vodo z 'morjem', 'žejo' in 'kozarcem'.

Najpogostejši odgovori se skoraj ne razlikujejo od najpogostejših odgovorov v slovarju, pomešan je le vrstni red, saj so v slovarju najpogostejši trije: *sed* (žeja), *vida* (življenje) in *mar* (morje). Prav tako v slovarju prevladujejo samostalniki ter nekaj pridevnikov in glagolov. Pri testu se dvakrat pojavi angleška ustreznica za vodo – *water*, medtem ko v slovarju samo enkrat.

Na stimul *palabra* (beseda) so študenti podali 89 različnih odgovorov, od tega 62 takih, ki so se pojavili le enkrat. Najpogostejša dva odgovora *libro* (knjiga) in *letra* (črka) sta dosegla 8,7 % in 6,4 %. Večina najpogostejših odgovorov je paradigmatskih (samostalnikov). Dvakrat se pojavi angleška ustreznica – *word* (beseda), v slovarju pa samo enkrat. V primerjavi s slovarjem so najpogostejši odgovori podobni, vendar se ne pojavijo v enakem vrstnem redu. V slovarju so najpogostejše: *comunicación* (komunikacija), *voz* (glas), *frase* (stavek), *hablar* (govoriti), *letras* (črke). Beseda *libro* (knjiga) se v slovarju pojavi malo pozneje. Drugi najpogostejši odgovor v slovarju *voz* (glas) se pri anketi pojavi le enkrat. Študenti besedo povezujejo s knjigami, črkami in slovarji in komunikacijo na splošno. Odgovori na to tematiko se pojavijo tudi v slovarju. Vendar so v slovarju bolj na temo komunikacije (govoriti, debatirati, stavek in črke), v anketi pa bolj na temo knjig in slovarjev.

Stimul *amor* (ljubezen) je prinesel 82 različnih asociacij, od tega 63 takih, ki so se pojavile le enkrat. Po procentih sta prva dva odgovora *corazón* (srce) in *odio* (sovrštvo) dobila 15,2 % in 9,9 %. Med najpogostejšimi odgovori se pojavijo večinoma samostalniki in tudi pridevnik. Kot drugi najpogostejši odgovor se pojavi antonim. Dvakrat se pojavi angleška ustreznica *love* (ljubezen), v slovarju pa samo enkrat. V glavnem so najpogostejše besede v slovarju podobne anketi. Sledijo si: *felicidad* (sreča), *todo* (vse), *odio* (sovrštvo), *cariño* (ljubezen) ter *corazón* (srce). Beseda *pareja* (partner) se v slovarju pojavi pozneje. Ljubezen študentom po večini predstavlja nekaj lepega, povezanega s partnerstvom, srčki in spolnostjo. Je pa opaziti tudi nekaj odgovorov, ki se povezujejo z negativno stranjo ljubezni – sovrštvom in bolečino. Veliko se jih je ob tem stimulu spomnilo na ljubljeno osebo in odgovorilo z njenim/njegovim imenom. Glede na anketo se najpogosteje pojavlja odgovor srce, verjetno zato, ker se v današnjih časih ljubezen najprej poveže s tem simbolom. Velik je tudi vpliv reklam, kjer se srce pogosto pojavlja.

Pri stimulu *casa* (hiša) je bilo 64 različnih odgovorov, od tega 47 takih, ki so se pojavili samo enkrat. Prva dva odgovora *hogar* (dom) in *familia* (družina) sta dosegla 36 % in 9,3 %. Najpogostejša dva sta paradigmatska odgovora. V primerjavi s slovarjem so prvi trije odgovori

povsod enaki. V slovarju se je ta najpogostejši odgovor pojavil v 32 %, drugi najpogostejši pa v 3,6 %. Se pa pri anketi več kot enkrat pojavijo *Madrid* (4), *amor* (2) (ljubezen) in *mama* (2) (mama), ki jih v slovarju sploh ni. Drugi odgovori za najpogostejšimi so podobni odgovorom v slovarju, le da je vrstni red malenkost drugačen. V slovarju za najpogostejšimi sledijo *tejado* (streha), *refugio* (zatočišče), *techo* (streha). Hišo študenti povezujejo z domom, družino in toploto. Asociativni odgovori po večini povedo, da je dom nekaj pozitivnega in dobrega, kraj, kjer se počutijo varne in dobro. Verjetno je, da se v anketi pojavi asociacija 'mama', ker večina anketirancev zaradi ekonomskih razmer najverjetneje živi še pri starših. Po drugi strani pa je v španski kulturi od nekdaj prisotno, da živijo skupaj v velikih družinah in so drug na drugega zelo navezani.

Stimul *noche* (noč) je prinesel 49 različnih odgovorov, od tega 29 takih, ki so se pojavili samo enkrat. Po procentih je to 23,4 % za odgovor *día* (dan) in 12,8 % za odgovor *luna* (luna). Najpogostejši so tudi tukaj paradigmatični odgovori. Kot najpogostejši se pojavi antonim. Tudi pri tem stimulu so najpogostejši trije odgovori v anketi enaki odgovorom v slovarju. V slovarju se prva dva odgovora pojavita v 16,6 % (*día* – dan) in v 9 % (*luna* – luna). Drugi pogosti odgovori se prav tako pojavljajo tako v anketi kot v slovarju. V slovarju po treh najpogostejših sledijo *oscuridad* (tema), *diversión*, *estrella* (zvezda), *oscuro* (temno). Študenti 'noč' največkrat povezujejo z 'dnem', 'luno', 'zvezdami' ter 'temo'. Pa tudi z 'mrazom' in 'romantiko'. Ker so anketiranci mladi, se pojavijo tudi besede na temo zabave in pitja. Prav tako se velikokrat pojavi beseda *fiesta* (zabava), ki je značilna za špansko kulturo.

Na stimul *hombre* (moški) so študenti dali 67 različnih odgovorov, od tega 53 takih, ki so se pojavili le enkrat. Po procentih se prva dva odgovora *mujer* (ženska) in *alto* (visok) pojavita v 41 % in 4 %. Najpogostejši odgovor – antonim *ženska*, je enak kot v asociativnem slovarju. Po procentih je ta odgovor podalo 30 % vprašancev. Se pa v anketi poleg paradigmatičnih pojavljajo tudi sintagmatski – *alto* (visok). Drugi odgovori si v slovarju sledijo: *persona* (oseba), *ser* (bitje), *fuerza* (moč), *padre* (oče), *ser humano* (človeško bitje). Kar pomeni, da so tudi pri tem stimulu najpogostejši odgovori v slovarju in v anketi podobni, le da je vrstni red malo zamešan. Enkrat se pojavi angleška ustreznica za besedo – *man*. V glavnem pa asociacije pravijo, da vprašanci moškega najpogosteje povezujejo z žensko (antonim), in z dobrim likom, očetom, spolnostjo ter prijaznostjo. Negativnih odgovorov skoraj ni. V slovarju vprašanci predvsem opisujejo, kakšen je moški na splošno, v anketi

pa bolj njegove značilnosti in videz, na primer 'brada', 'visok', 'brki', 'dober' itd., kar je zelo zanimivo, saj moškega vidijo kot nekoga dobrega, ne pa tudi grobega in nasilnega.

Stimul *ojos* (oči) je prinesel 55 različnih odgovorov, od tega 32 takih, ki so se pojavili le enkrat. Prva dva odgovora *verdes* (zelene) in *azules* (modre) sta dosegla 15,7 % in 14,6 %. Tu so najpogostejši odgovori pridevniki, kar pomeni, da so sintagmatski. Veliko študentov je odgovorilo tudi z drugimi deli obraza in telesa, ki spadajo pod paradigmatske odgovore. V slovarju se med najpogostejšimi odgovori pojavljajo oboji, tako sintagmatski kot paradigmatski. Sledijo si *vista* (pogled), *azules* (modre), *ver* (videti), *verdes* (zelene), *mirada* (pogled), *luz* (svetloba). Zanimivo je, da se pri anketi odgovor *luz* (luč) pojavi le enkrat. V anketi študenti večinoma opisujejo, kakšne so oči. V slovarju pa odgovarjajo, s čim menijo, da so oči povezane.

Pri stimulu *esposa* (žena) je prišlo do 77 različnih odgovorov, od tega 60 takih, ki so se pojavili le enkrat. Najpogostejši odgovori so samostalniki, prva dva sta sinonim *mujer* (žena) in antonim *marido* (mož). Po procentih se pojavita v 17,5 % in 8,2 %. Tudi v slovarju sta prva dva odgovora po pogostnosti enaka. Pojavita se v 13,9 % in 8,8 %. Drugi odgovori se pojavljajo pri obeh virih, a v drugem vrstnem redu. Po prvih dveh se v slovarju po vrstnem redu pojavijo še *madre* (mati), *amor* (ljubezen), *compañera* (partnerka), *esposo* (soprog). V glavnem povezujejo študenti ženo s pozitivnimi stvarmi. Se pa najdejo tudi negativne, kot na primer *cárcel* (zapor), *bruja* (čarovnica), *esclava* (sužnja), *jaula* (kletka), *cadenas* (verige). Negativni se pojavljajo tudi v slovarju, a v manjšem številu.

Stimul *familia* (družina) je dal 78 različnih odgovorov, od tega 56 takih, ki so se pojavili le enkrat. Prva dva odgovora *amor* (ljubezen) in *hijos* (otroci) se pojavita v 10,5 % in 8,8 %. Največ odgovorov je samostalnikov. V primerjavi s slovarjem je prvi najpogostejši odgovor enak, v slovarju mu nato sledijo: *hogar* (dom), *unión* (zveza), *casa* (hiša), *unidad* (enota). V slovarju je prvi odgovor podan v 8,8 %. Zanimivo je, da se v slovarju odgovor *hijos* (otroci) sploh ne pojavi, medtem ko je bil pri anketi to drugi najpogostejši odgovor. Študentom družina pomeni nekaj lepega, domačega, pozitivnega. Saj so njihove asociacije pozitivne. Izražajo nekaj povezanega, družnega. Prav tako v slovarju negativnih odgovorov ni najti.

Na stimul *dinero* (denar) je bilo podanih 94 različnih odgovorov, od tega 61 takih, ki so se pojavili le enkrat. Najpogostejše so bili dani odgovori samostalniki in glagoli. Najpogostejši odgovor *poder*

(moč) se je pojavil v 7,6 %, *billetes* (bankovci) in *verde* (zelen) pa sta prejela po 3,5 %. Prav tako se je dvakrat pojavila angleška ustreznica *money*. V primerjavi s slovarjem je najpogostejši odgovor enak pri obeh virih. V slovarju se ta najpogostejši odgovor pojavi v 9 %. Sledijo mu: *riqueza* (bogastvo), *verde* (zelen), *necesario* (potreben), *necesidad* (potreba). *Billetes* (bankovci) se v slovarju pojavi pozneje. Študenti torej denar povezujejo z močjo, bankovci ter s pozitivnimi in negativnimi stvarmi. Lahko bi rekli, da je denar sredstvo, ki ponuja stabilnost in razkošje, na drugi strani pa revščino in korupcijo. Veliko različnih odgovorov kaže, da je denar tema, pri kateri so ljudje zelo neenotni in jim sproži različne asociacije.

Na stimul *inteligente* (inteligenten) so študenti dali 96 različnih odgovorov, od tega 70 takih, ki so jih podali le enkrat. Prva dva *listo* (pameten) in *sabio* (pameten) sta dosegla 12,9 % in 5,3 %. Med najpogostejšimi so sinonimi in antonimi. V slovarju se na prvih štirih mestih po pogostnosti pojavljajo enake besede kot pri anketi. In sicer, prvi odgovor je pri obeh enak, preostala dva pa imata zamenjan vrstni red. V slovarju za prvimi tremi sledijo: *yo* (jaz), *interesante* (zanimiv), *mujer* (ženska), *cualidad* (značilnost). Zanimivo je, da se pri anketi visoko pojavi asociacija *gafas* (očala), ki je v slovarju bolj na dnu. Menim, da zaradi tega, ker se v zadnjih desetletjih očala povezujejo s 'piflarji', ki se veliko učijo. V anketi se pojavijo znane osebnosti *Hawking*, *Einstein* in *Steve Jobs*, od katerih je v slovarju le *Einstein*. Tudi to pripisujem modernim časom, saj sta *Hawking* in *Jobs* bolj izpostavljena šele zadnja leta, tudi zaradi interneta in različnih televizijskih oddaj. Študenti v glavnem na stimul inteligenten navajajo predvsem sinonime za 'pamet', 'knjige', 'delo', 'študij'. Večinoma so asociacije pozitivne. Zanimivo je, da se pri obeh, tako slovarju kot anketi pojavi asociacija 'ženska', asociacija 'moški' pa ne.

Stimul *alegre* (vesel) je prinesel 67 različnih odgovorov, od tega 51 takih, ki so se pojavili le enkrat. Najpogostejša dva *feliz* (vesel) in *sonrisa* (nasmeh) sta po procentih dobila 18,7 % in 16,4 %. Tudi pri tem primeru je večina najpogostejših pridevnikov in samostalnikov. Med najpogostejšimi najdemo sopomenke in protipomenke. V primerjavi s slovarjem je prvi odgovor enak, drugi pa so zelo podobni. V slovarju je najpogostejši odgovor dosegel 22,2 %. V slovarju sledijo *triste* (žalosten), *sonrisa* (nasmeh), *contento* (zadovoljen), *felicidad* (sreča). Asociacije na ta stimul so pozitivne, vprašanci veselje povezujejo s 'smehom', 'srečo', 'otroci', 'stanjem'. Se pa pojavijo, sicer vsaka enkrat, tri angleške besede – *happy*, *merry* in *Monty Python*, medtem ko jih v slovarju ni.

Na stimul *pequeño* (majhen) so študenti odreagirali s 77 različnimi odgovori, od tega jih je bilo 63 takih, ki so jih podali le enkrat. Prva dva odgovora *grande* (velik) in *niño* (otrok) sta dosegla 22,2 % in 10,5 %. Najpogostejši odgovor je bil antonim, kar pomeni paradigmatški odgovor. Drugi najpogostejši pa samostalni. V primerjavi s slovarjem je, z izjemo *ratón* (miš), prvih pet odgovorov enakih. Medtem, ko se 'miš' v slovarju sploh ne pojavi. Na primer v slovarju je beseda *chico* (majhen) precej visoko, medtem ko je pri anketi dobila le en odgovor. Študenti kot asociacije na majhen navajajo predvsem sinonime in stvari, ki jih dojemajo kot majhne. Se pa tudi tu pojavi angleška ustreznica *small*.

Pri stimulu *libre* (svoboden) je prišlo do 86 različnih odgovorov, od česar jih je bilo 62 takih, ki so jih podali le enkrat. Najpogostejša odgovora *pájaro* (ptič) in *feliz* (srečen) sta dobila 12,9 % in 5,3 %. Pri tem stimulu se pojavljajo tako paradigmatški kot sintagmatski odgovori. Najpogostejši odgovor je *pájaro*, ki lahko da je del pregovora *Libre como un pájaro* (svoboden kot ptica). Med najpogostejšimi odgovori se pojavijo različne besedne vrste. V primerjavi s slovarjem je prvi odgovor enak, naslednji pa so podobni, le ne v enakem vrstnem redu. V slovarju je prvi odgovor dosegel 9,5 %. Sledijo mu *libertad* (svoboda), *feliz* (srečen), *preso* (zaprt), *viento* (veter), *aire* (zrak). Študenti torej stimul svoboden povezujejo s pticami, letenjem in vetrom ter svobodo. Se pa pri unikatnih odgovorih pojavljajo tudi odgovori na temo 'zapora', 'verig' in 'kletke', ki so protipomenke.

Pri stimulu *enfermo* (bolan) so študenti podali 82 različnih odgovorov, od tega 61 le enkrat. Prva dva odgovora *hospital* (bolnišnica) in *cama* (postelja) sta dosegla 18,1 % in 7 %. Večina odgovorov je samostalnikov in pridevnikov. V slovarju sta prva dva odgovora enaka kot pri anketi, drugi so podobni, razlikujejo se le v vrstnem redu, v slovarju si po prvih dveh sledijo: *malo* (ubog), *sano* (zdrav), *dolor* (bolečina), *salud* (zdravje) itd. V slovarju sta prva dva v 14,4 % in 7,5 %. V glavnem so asociacije na ta stimul negativne, razen protipomenke zdrav. Študenti naštevajo različne bolezni, bolnišnico, člane družine in nesrečo. Se pa tudi tu dvakrat pojavi angleška sopomenka *sick*. Tematsko so odgovori podobni tako v anketi kot v slovarju.

Ayudar (pomagati) je stimul, ki je dosegel 95 različnih odgovorov, od tega 64 le enkrat. Prva dva odgovora *solidaridad* (solidarnost) in *siempre* (vedno) sta po procentih dobila 5,8 % in 4,7 %. Pojavljajo se tako sintagmatski kot paradigmatški odgovori. V slovarju je najpogostejši odgovor enak kot pri anketi, sledijo mu: *amigo* (prijatelj), *colaborar* (sodelovati), *mano* (roka), *siempre*

(vedno), *amistad* (prijateljstvo), *O.N.G.* itd. V slovarju je prvi odgovor dobil 6,5 %. Zanimivo je, da se več kot enkrat v anketi pojavita besedi *África* (Afrika) in *pobres* (revni), ki ju v slovarju ni. Menim, da zaradi tega, ker se je pomoč revnim in Afriki začela bolj izpostavljati šele v zadnjih letih. Tudi tu se več kot enkrat pojavi angleška ustreznica *help*. Asociacije na to temo so predvsem dobre in sočutne do ljudi, saj se študenti asociirajo na: 'dobrota', 'režeži', 'roka', 'deliti' in 'prostovoljstvo'.

Stimul *beber* (piti) je stimul, ki je dobil najpogostejši primarni odgovor in najmanj takih, ki so dobili le en odgovor. Najpogostejša dva *agua* (voda) in *cerveza* (pivo) sta v procentih dosegla 40,3 % in 7 %. Vseh različnih odgovorov je bilo 48, od tega 35 takih, ki so se pojavili le enkrat. Tu so najpogostejši sintagmatski odgovori. Se pa pojavi tudi antonim *comer* (jesti). Če primerjamo odgovore s slovarjem, lahko ugotovimo, da sta najpogostejša odgovora enaka, in tisti, ki sledijo, so podobni. V slovarju sledijo: *sed* (žej), *comer* (jesti), *alcohol* (alkohol), *saciar*, *vino* (vino) itd. Z asociacijami sem ugotovila, da študenti ta glagol povezujejo predvsem s tipi pijače in zabavo. Taka tematika se ne pojavlja samo pri anketi, ampak tudi v slovarju. V slovarju se na drugem mestu najde 'žej'. Tu ni nobene angleške ustreznice, le različna imenovanja pijače – *wisky*, *vodka*.

Na stimul *comer* (jesti) sem dobila 99 različnih odgovorov, od tega 74 takih, ki so se pojavili le enkrat. Najpogostejši odgovor *comida* (hrana) je dobil 6,4 % odgovorov, *beber* (piti), *pizza* (pica) in *rico* (dobro) pa 4,1 %. Tudi tu se pojavljata obe vrsti odgovorov, tako paradigmatski kot sintagmatski. Pri tem stimulu se odgovori v slovarju glede na pogostnost relativno razlikujejo od ankete, kjer si po pogostnosti sledijo *beber* (piti), *hambre* (lakota), *placer* (užitek), *necesidad* (potreba), *engordar* (zrediti se) itd. Lahko bi rekli, da so tu študenti bolj asociirali na vrste hrane in kako se jé, v slovarju pa bolj na splošno, kot na primer 'užitek', 'potreba', 'veliko', 'živeti' itd. Zanimiva primerjava je v slovarju, da se pri *comer* (jesti) najpogosteje pojavi *beber* (piti), obratno pa ne. Tudi pri anketi je ta rezultat podoben.

Na stimul *hablar* (govoriti) so študenti podali 85 različnih odgovorov, od tega 54 le enkrat. Najpogostejša odgovora *mucho* (veliko) in *boca* (usta) sta dobila 11,7 % in 5,3 %. Pri tem primeru je prvi odgovor sintagmatski – prislov, večina drugih pa paradigmatskih. Če odgovore primerjamo s slovarjem, lahko ugotovimo, da se je vrstni red precej spremenil. Še vedno se pojavljajo enake besede, vendar so različno razvrščene. Na primer v slovarju si besede sledijo: *comunicar* (komunicirati), *charlar* (klepetati), *decir* (reči), *comunicación* (komunikacija), *callar* (utihniti) itd.

Lahko bi se reklo, da študenti glagol govoriti povezujejo predvsem s pozitivno stranjo govorjenja in komunikacije: veliko govoriti, klepetati, družiti se s prijatelji, nekaj deliti itd.

Stimul *mentir* (lagati) je prinesel 103 odgovore, od tega 79 takih, ki so se pojavili samo enkrat. Prva dva odgovora *verdad* (resnica) in *engañar* (prevarati) sta dobila 6,4 % in 4,1 %. Najpogostejši so bili paradigmatski odgovori. Tudi pri tem stimulu so v primerjavi s slovarjem odgovori zelo podobni, zamenja se le vrstni red. Prvi odgovor je neke vrste antonim, drugi pa sinonim. V slovarju si besede sledijo: *engañar* (prevarati), *falso* (lažen), *verdad* (resnica), *engaño* (prevara), *falsedad* (neresnica), *verbo* (glagol). Zanimivo je, da se pri anketi pogosto pojavijo 'politiki' in 'politika', menim, da zaradi tega, ker se zadnje čase čedalje bolj odkrivajo temne plati in laži politikov in političnega življenja. Prav tako je večina odgovorov negativnih.

4.2.4.2. Analiza ruskih rezultatov

Pri stimulu *вода* (voda) se je pojavilo 91 različnih odgovorov, od tega 67 samo enkrat. Po procentih sta prva dva odgovora *море* (morje) in *жизнь* (življenje) dosegla 13,8 % in 7,7 %. Najpogostejši odgovori so paradigmatski. V primerjavi s slovarjem so odgovori podobni, a vrstni red ni enak. V slovarju se najprej pojavi *чистая* (čista), *жизнь* (življenje), *пить* (piti), *огонь* (oganj), *холодная* (hladna), *река* (reka). Študenti ob tem stimulu najprej pomislijo na 'morje', 'življenje', 'tekočino', nato pa večinoma dajejo odgovore o lastnostih vode. Precej pogost je tudi antonim 'oganj'. Tu se angleška ustreznica ne pojavi, vidimo le znamko vode – *evian*, ki je napisana v cirilici.

Pri stimulu *слово* (beseda) so študenti podali 94 različnih odgovorov, od tega 66 samo enkrat. V procentih je prvi odgovor *буква* (črka) dosegel 5,6 % ter *Бог* (Bog) in *дело* (delo) po 5,1 %. Najpogostejši odgovori so paradigmatski – samostalniki, nekaj je tudi sintagmatskih. V slovarju si sledijo: *дело* (delo), *не воробей* (ni vrabec), *за слово* (za besedo), *буква* (črka), *предложение* (stavek), *речь* (govorica). Zanimivo je, da je pri anketi na drugem mestu beseda *Bog*, medtem ko te asociacije v slovarju sploh ni. Beseda *Bog* lahko da prihaja iz Janezovega evangelija (*Beseda je bila Bog*). Obratno pa je na tretjem mestu v slovarju *за слово* (za besedo), česar ni najti v anketi. Študenti se ob stimulu *слово* (beseda), spomnijo na pregovor *Слово (не) воробей, вылетит, назад не поймешь* (Beseda je kot ptica, ko je izrečena, je ne moreš vzeti nazaj) ter povezujejo besedo z govorjenjem, knjigami, jezikom in delom. V obeh virih se najde tudi naslov književnega dela *Slovo o polku Igorjeve*. V anketi najdemo angleško ustreznico za besedo – *word*, ki je v slovarju ni.

Pri stimulu *любовь* (ljubezen) so študenti podali 94 različnih odgovorov, od tega se jih je 65 pojavilo samo enkrat. Po procentih se prva dva odgovora *сердце* (srce) in *морковь* (korenje) pojavita v 14,9 % in 5,1 %. Najpogostejši odgovori tu so samostalniki. Še posebej zanimiv je drugi odgovor, ki je asociacija po slušni podobnosti. V primerjavi z asociativnim slovarjem je prišlo do precej razlik v vrstnem redu, čeprav so odgovori podobni, se najpogostejši iz ankete v slovarju pojavijo pozneje. V slovarju si sledijo: *счастье* (sreča), *зла* (zlobna), *ненависть* (sovražstvo), *чувство* (čustvo), *жизнь* (življenje), *вечная* (večna), *нежность* (nežnost). V glavnem anketiranci povezujejo ljubezen z nečim dobrim, toplim, pozitivnim. Negativne asociacije se tu skoraj ne pojavijo. Se pa pojavi veliko imen ljubljenih oseb. Tudi tu je najpogostejši odgovor – mednarodni znak za ljubezen, 'srce'. Prav tako se mi zdi zanimivo, da se ne pojavi nobena angleška ustreznica.

Pri stimulu *дом* (hiša) so študenti podali 81 različnih odgovorov, od tega 61 takih, ki so se pojavili le enkrat. Prva dva odgovora *семья* (družina) in *уют* (udobje) sta dosegla 19,5 % in 10,8 %. Najpogostejši odgovori so tu samostalniki. V slovarju si odgovori sledijo *родной* (rojsten), *семья* (družina), *большой* (velik), *крепость* (trdnjava), *квартира* (stanovanje), *уют* (udobje), *крыша* (streha). Torej se v slovarju izmenjujejo tako samostalniki kot pridevniki. Glede na odgovore pa so si v obeh primerih zelo podobni. Tudi ta stimul od študentov prinese večinoma pozitivne asociacije, dom povezujejo z 'družino', 'udobjem', 'toploto' ter likom matere.

Pri stimulu *ночь* (noč) so študenti podali 73 različnih odgovorov, od tega 48 samo enkrat. Najpogostejša dva *звезды* (zvezde) in *луна* (luna) sta dobila 16,9 % in 8,7 %. Če pogledamo najpogostejše odgovore, najdemo samostalnike, pridevnike in prislove. Na tretjem mestu se pojavi antonim. V primerjavi s slovarjem, si tam besede sledijo po drugačnem vrstnem redu. Nekaj najpogostejših je: *день* (dan), *темная* (temna), *звезды* (zvezde), *темна* (temna), *луна* (luna), *темно* (temno), *темнота* (tema). Če primerjamo tematiko slovarja in ankete, lahko rečemo, da so študenti v anketi 'noč' povezovali predvsem z 'zvezdami', 'luno' in 'romantiko'. Medtem ko je v slovarju glavna tema najpogostejših odgovorov najprej antonim 'dan', nato pa 'tema'.

Na stimul *мужчина* (moški) so anketiranci podali 84 različnih odgovorov, od tega 63 le enkrat. Najpogostejša dva odgovora *женщина* (ženska) in *сила* (moč) sta dobila 17,4 % in 10,3 %. Prvi odgovor je antonim, ki je paradigmatski. V primerjavi s slovarjem so prvi trije odgovori povsem enaki. V slovarju sta prva dva dosegla 26,3 % in 6,4 %. Tam po prvih treh sledijo še *человек* (človek), *красивый* (lep), *высокий* (visok), *муж* (mož) itd. Študenti moškega torej povezujejo

večinoma s pozitivnimi stvarmi, kot so 'moč', 'ljubezen', 'zaščita', ter naštevajo in opisujejo, kako je moški videti – brada, obleka, kravata. To tematiko je najti tudi v slovarju.

Na stimul *глаза* (oči) so študenti dali 75 različnih odgovorov, od tega 45 takih, ki so se pojavili le enkrat. Najpogostejša dva *голубые* (modre) in *карие* (rjave) sta dobila 14,9 % in 12,8 %. Če analiziramo najpogostejše odgovore, lahko vidimo, da se pojavljajo tako sintagmatski kot paradigmatski odgovori, v relativno enakem razmerju. V slovarju sta v primerjavi z anketo prva dva odgovora enaka, pojavljata se v 14 % in 7,9 %. Nato v slovarju sledijo: *зеленые* (zelene), *красивые* (lepe), *большие* (velike), *очи* (oči), *серые* (sive). V anketi se enkrat pojavi angleška beseda *eye-tracker*, ki je v slovarju ni. Druge asociacije študentov prikazujejo oči kot nekaj pozitivnega, naštevajo barve, lepoto ter pa tudi dele telesa, veliko je tudi pridevnikov.

Na stimul *жена* (žena) so vprašani podali 93 različnih odgovorov, od tega 65 le enkrat. Najpogostejša dva odgovora *любовь* (ljubezen) in *хозяйка* (gospodinja) sta dobila 10,2 % in 6,7 %. Najpogostejši odgovori so samostalniki. V primerjavi s slovarjem so najpogostejši odgovori podobni, vendar nimajo enakega vrstnega reda. Tam si sledijo *муж* (mož), *мать* (mati), *верная, любимая* (ljubljen), *женщина* (ženska), *хозяйка* (gospodinja), *красивая* (lepa) itd. Lahko bi rekli, da študenti na stimul 'žena' dobijo večinoma pozitivne asociacije, povezujejo jo z 'ljubeznivostjo', 'možem', 'domom', ter 'materjo', kar pomeni z bolj domačimi liki.

Na stimul *семья* (družina) so študenti dali 74 različnih odgovorov, od tega 45 takih, ki so se pojavili le enkrat. Najpogostejša odgovora *дети* (otroci) in *большая* (velika) sta v procentih dobila 21 % in 7,2 %. Prvi odgovori so tako samostalniki, kot pridevniki. V primerjavi s slovarjem so najpogostejši odgovori zelo podobni, le da se razlikuje vrstni red. Tam odgovori sledijo: *моя* (moja), *большая* (velika), *дети* (otroci), *дом* (dom), *дружная* (povezana), *любовь* (ljubezen). Če analiziramo na splošno, lahko rečemo, da tudi ta stimul pri študentih vzbudi večinoma pozitivne asociacije. Družino jim predstavljajo 'otroci', 'dom', nekaj velikega, močnega ter 'ljubezen'.

Pri stimulu *деньги* (denar) so študenti dali 102 različna odgovora, od tega 68 samo enkrat. Najpogostejša dva *власть* (oblast) in *много* (veliko) sta dobila 8,7 % in 5,1 %. Prevladujejo paradigmatski odgovori, samostalniki. Glede na slovar so odgovori relativno podobni, le da se razlikuje vrstni red besed. V slovarju si sledijo: *много* (veliko), *богатство* (bogastvo), *зло* (zlo), *большие* (veliki), *власть* (oblast), *кошелек* (denarnica), *мало* (malo), *доллары* (dolarji) itd.

Veliko študentov povezuje denar z dolarji in zeleno barvo. Prav tako pa z oblastjo, delom in zlom. Kar pomeni, da je razmerje med pozitivnimi in negativnimi asociacijami bolj kot ne izenačeno, ker se pojavljajo oboje; denar je torej tako nekaj dobrega kot tudi nekaj slabega.

Pri stimulu *умный* (pameten) so anketiranci podali 103 različne odgovore, od tega 77 takih, ki so se pojavili samo enkrat. Prva dva odgovora *человек* (človek) in *очки* (očala) sta dobila 10,2 % in 5,6 %. Najpogostejši odgovor je samostalniik. Med najpogostejšimi se pojavita tako sinonim kot antonim. Glede na slovar je prvi odgovor enak, drugi so relativno podobni. Prvi odgovor je v slovarju dobil 19,1 %. Drugi odgovori sledijo: *глупый* (neumen), *дурак* (neumnež), *пес* (pes), *я* (jaz), *ученый* (učen), *гений* (genij), *профессор* (profesor). V slovarju je med prvimi odgovori veliko protipomenk. Zanimivo je, da se v anketi na drugem mestu pojavi beseda 'očala', ki je v slovarju ni. V slovarju pa se pojavi beseda 'pes', ki je ni v anketi. Študenti v glavnem ta stimul povezujejo s 'pametjo', 'intelektom', 'modrostjo', ter manj z antonimi, kot je 'neumnost'.

Na stimul *веселый* (vesel) so študenti dali 105 različnih odgovorov, od tega 77 takih, ki so se pojavili samo enkrat. Najpogostejša odgovora *смех* (smeh) in *улыбка* (nasmeh) sta dosegla 8,2 % in 6,7 %. Najpogostejši odgovori so bili samostalniki. V primerjavi s slovarjem so asociativni odgovori, z izjemo prvega v slovarju, podobni. V slovarju si sledijo: *человек* (človek), *грустный* (vesel), *клоун* (klovn), *смех* (smeh), *друг* (prijatelj), *парень* (partner), *день* (dan). Zanimivo je, da se najpogostejši odgovor iz slovarja v anketi sploh ne pojavi. V glavnem študenti povezujejo stanje veselega s smehom, nasmehom, prijatelji in smešnimi ljudmi. Pojavlja se dosti sinonimov in skoraj noben negativni odgovor.

Pri stimulu *маленький* (majhen) so anketiranci podali 86 odgovorov, od tega 64 različnih. Najpogostejša odgovora *ребенок* (otrok) in *мальчик* (otrok) sta dobila 17,4 % in 7,7 %. Prvih nekaj odgovorov je tu samostalnikov. V prvi trojici se najde tudi protipomenka *большой* (velik). V primerjavi s slovarjem lahko rečemo, da so si najpogostejši odgovori zelo podobni. V slovarju si sledijo: *большой* (velik), *ребенок* (otrok), *мальчик* (malček), *человек* (človek), *Мук* (risani junak), *дом* (dom), *рост* (rast). Pogosto se pojavi naslov knjige *Mali Princ*. Drugače študenti naštevajo stvari, ki so majhne oziroma jih povezujejo z majhnim in nedolžnim.

Na stimul *свободный* (svoboden) so študenti podali 99 različnih odgovorov, od tega 81 samo enkrat. Prva dva odgovora *человек* (človek) in *ветер* (veter) sta dosegla 13,8 % in 12,3 %.

Najpogostejši odgovor je samostalnik. Glede na slovar sta prva dva odgovora po pogostnosti enaka. Dosegla sta 23,9 % in 7,4 %. Nato v slovarju sledijo *полет* (polet), *день* (dan), *раб* (suženj), *счастливый* (srečen), *как ветер* (kot veter), *народ* (narod), *выбор* (izbor). Kar pomeni, da so si odgovori precej podobni. Študenti na ta stimul asociirajo predvsem pozitivne stvari, kot na primer 'človek', 'veter', 'ptica', 'zrak', 'prost'. Tudi tu so najpogostejši odgovori del pregovora, saj je rek, *Svoboden kot ptica oziroma veter* poznan tudi v Rusiji.

Pri stimulu *больной* (bolan) smo dobili 102 različna odgovora, od tega 80 samo enkrat. Najpogostejša odgovora *человек* (človek) in *больница* (bolnišnica) sta dobila 8,7 % ter 9,2 %. Pri tem stimulu se paradigmatski in sintagmatski odgovori izmenjujejo, najdemo lahko oboje. V primerjavi s slovarjem lahko rečemo, da je prvi odgovor povsem enak, drugi pa so podobni. V slovarju je prvi odgovor dobil 18,9 %. Nato sledijo: *здоровый* (zdrav), *ребенок* (otrok), *врач* (zdravnik), *зуб* (zob), *больница* (bolnišnica), *пациент* (pacient). Precej se zamenja pozicija antonima 'zdrav', v slovarju je na drugem mestu, pri anketi pa na desetem. Študenti odgovarjajo z odgovori povezanimi z bolnišnico, pacienti, vrstami bolezni ter bolečino. Asociacije, ki se pojavijo samo enkrat, so večinoma negativne.

Na stimul *помогать* (pomagati) so študenti dali 108 različnih odgovorov, od tega 81 takih, ki so se pojavili le enkrat. Najpogostejša dva odgovora *людям* (ljudem) in *добро* (dobrota) sta dobila 11,8 % in 8,7 %. Prvi odgovor je sintagmatski – samostalnik. V primerjavi s slovarjem so asociacije podobne, a vrstni red ni enak. V slovarju si sledijo: *маме* (mami), *людям* (ljudem), *другу* (prijatelju), *близнему* (bližnjemu), *добро* (dobrota), *бедным* (revnim), *в беде* (v revščini). Tretji najpogostejši odgovor v anketi je 'roka', a se v slovarju sploh ne pojavi. Prav tako je zanimivo, da je najpogostejši odgovor v slovarju 'mami', medtem ko se pri anketi pojavi samo enkrat. Mogoče zaradi tega, ker so današnji študenti bolj uporniški in si želijo, za razliko od Špancev, čim prej osamosvojiti. Največkrat študenti odgovorijo, komu pomagati. S tem glagolom povezujejo 'dobroto', 'revščino', 'ljubezen'.

Stimul *пить* (piti) je prinesel 57 različnih odgovorov, od tega 40 unikatnih. Najpogostejša dva odgovora *вода* (voda) in *воду* (vodo) sta dobila 26,1 % in 20 %. Tudi tu je več sintagmatskih odgovorov. V primerjavi s slovarjem se prva dva odgovora samo obrneta, drugi so zelo podobni. V slovarju torej sledi: *воду* (vodo), *вода* (voda), *есть* (jesti), *пиво* (piti), *водку* (vodko), *жажда* (žeja), *вино* (vino), *водка* (vodka). Prav tako je v slovarju več sintagmatskih odgovorov. Ker ima

ruščina sklone, se pri odgovorih pojavljata oba sklona, tako imenovalnik kot tožilnik. To se vidi pri prvih dveh odgovorih. Ker je bilo navodilo podati besedo, ki prva pride na pamet, sta obe verziji enakovredni. Večinoma študenti kot asociacije naštevajo tipe pijače, pojavi pa se tudi protipomenka.

Stimul *есть (кушать)* (jesti) je prinesel 103 različne odgovore, od tega 69 takih, ki so se pojavili samo enkrat. Prva dva odgovora *вкусно* (okusno) in *еда* (hrana) sta bila po procentih zastopana v 8,7 % in 5,6 %. Večina odgovorov so pridevniki in samostalniki. V primerjavi s slovarjem lahko ugotovimo, da je prvi odgovor pri obeh enak, drugi so podobni. V slovarju je prvi odgovor dosegel 6,6 %. Drugi odgovori sledijo: *пища* (hrana), *пить* (piti), *хлеб* (kruh), *еда* (hrana), *суп* (juha), *много* (veliko), *мясо* (meso), *голод* (lakota). Podobno kot pri glagolu 'piti' študenti odgovarjajo s tipi hrane, ki jo jedo. Med odgovori pa se najdejo tudi posamezni deli pribora, stol, kuhinja.

Na stimul *говорить* (govoriti) smo dobili 100 različnih odgovorov, od tega 66 samo enkrat. Najpogostejša dva *правду* (resnico) in *слова* (besede) sta dobila 8,2 % in 5,6 %. Pri tem stimulu bi lahko rekli, da prav tako prevladujejo sintagmatski odgovori. Pozneje se pojavi tudi antonim *молчать* (lagati). V primerjavi s slovarjem so odgovori podobni, a nimajo enakega vrstnega reda. V slovarju si sledijo: *молчать* (molčati), *громко* (glasno), *правду* (resnico), *думать* (misлити), *много* (veliko), *быстро* (hitro), *общаться* (družiti se). Najpogostejši odgovor iz slovarja je antonim 'molčati', a se pri anketi pojavi samo dvakrat. Na primer, drugi najpogostejši iz ankete 'besede', se pa sploh ne pojavi v slovarju.

Stimul *врать* (lagati) je dal 126 različnih odgovorov, od tega 100 takih, ki so se pojavili samo enkrat. To je tudi stimul z največ različnimi odgovori. Prvi odgovor *плохо* (slabo) je dobil 10,8 % *ложь* (laž) in *нельзя* (se ne sme) pa 4,1 %. Pri tem stimulu prevladujejo sintagmatski odgovori. V primerjavi s slovarjem je ta stimul poseben, saj je bila v slovarju glavna beseda *обман* (prevara). Kar pomeni, da se v slovarju pojavljajo večinoma paradigmatski odgovori. Sledijo si takole: *ложь* (laž), *зло* (zlo), *зрения* (pogled), *плохо* (slabo), *предательство* (izdaja), *правда* (resnica), *подлость* (podlost). Ne glede na to, pa so si odgovori še vseeno precej podobni. Za študente ta stimul predstavlja nekaj slabega, grešnega, ne pozitivnega.

Pri anketi je opaziti, da ima v primerjavi s slovarjem pomanjkljivost, da je potekala preko spleta in ne v živo. Problem je, da se pri anketah na daljavo ne da natančno določiti časa, ki ga anketiranec

porabi za odgovarjanje, saj ima lahko spletno stran odprto dlje časa. Kar pomeni, da rezultati niso povsem verodostojni. Čeprav so navodila jasna, lahko da se jih vsi anketiranci ne držijo. Prav tako so vsi stimuli že vnaprej dani, kar pomeni, da jih lahko anketiranec že prej pogleda in premisli, s katero asociacijo bo odgovoril. Medtem ko spraševalec pri testih v živo po navadi besede daje posamično drugo za drugo, kar omogoči, da se anketiranec osredotoči samo na eno besedo.

Glede na rezultate ankete lahko potrdim tudi trditev Šifrar Kalan (2012: 35), ki pravi, da podobni ljudje tvorijo podobne asociacije. Ker sta obe kulturi v podobnem okolju, so tudi asociacije podobne. Saj je skoraj pri vseh stimulih najpogostejši odgovor prejel več asociacij kot drugi, tako da je izstopal. Lahko potrdim tudi trditev Schmitta (2000: 40), ki navaja, da se asociacije z odraščanjem spremenijo v pretežno paradigmatske, kar glede na mojo anketo drži. Anketirani so bili že zunaj pubertete, skoraj odrasli, njihovi odgovori pa so bili pretežno paradigmatski. Drži tudi hipoteza (Schmitt 2000: 40), da so mentalni leksikoni 'normalnih' odraslih naravnih govorcev istega jezika zgrajeni podobno. To sem videla v tem, da se je pojavilo veliko enakih ali podobnih asociacij. Tako, da se vidi, da člani ene kulture podobno povezujejo in klasificirajo pojme. Iz rezultatov je tudi vidno, da gre za materne govorce jezika, saj anketa ni prinesla veliko 'nenavadnih' asociacij, kot bi jih pri učencih tujega jezika (Meara 2009: 22), vse asociacije so običajne. Da bi pridobili relevantne podatke, morajo biti člani poskusne skupine podobni: podobna starost, izobrazba itd., kar je v mojem primeru držalo (Schmitt 2000: 41). Potrdim lahko tudi trditev, ki jo po Aitchinson povzema Šifrar Kalan (2012: 29), glede različnih osnovnih odnosov, ki jih ljudje uporabijo pri asociacijah. Saj se da vse najpogostejše odgovore umestiti v njene skupine: koordinacija, kolokacija, nadpomenke, sopomenke in protipomenke. Kar pomeni, da imajo ene besede močne leksikalne odnose, druge pa malo slabše. Asociacije, ki sem jih prejela, lahko umestim tudi v klasifikacijo, ki jo po Gallosu omenja López Rivero (2008: 13). Na vse te trditve lahko rečem, da so asociacije kljub zapleteni sestavi in priklicu precej predvidljive.

5. ZAKLJUČEK

Sklenem lahko, da so asociacije in njihovo raziskovanje pomemben dejavnik za vsak jezik in s tem tudi kulturo. Preko njih kultura živi, zunanji opazovalci pa z njihovo pomočjo dobijo vpogled v kulturo in jezik. Prikazujejo, kako se živ jezik spreminja in dopolnjuje. Vsako obdobje v zgodovini je doprineslo k razvoju in poznavanju asociacij, in sicer z nenehnimi raziskovanji in analiziranjem. Asociacije so se razširile na več področij, kjer jih uporabljajo za različne raziskave in projekte. Na

primer, pri psihologiji preko njih poskušajo spoznati človeka in njegovo mišljenje, in s tem tudi zdraviti. Učitelji tujih jezikov si lahko z asociacijami pomagajo, da učencem čim bolj predstavijo nove besede. Ali pa na primer oglaševalci, ki jih zanima, kako čim bolj tržiti svoj izdelek. Med specialisti, ki jim asociacije pomagajo, so tudi kulturologi, jezikoslovci in sociologi. Jezikoslovci lahko z asociacijami sestavijo slovarje ali pa si pomagajo pri urejanju velike količine podatkov. Prav tako so asociacije lahko zanimive za laike, ki jih preprosto zanima neki jezik, in ga hočejo spoznati z drugega zornega kota. Poleg strokovne uporabe, so asociacije prisotne tudi pri različnih oddajah in kvizih, kjer je njihov primarni namen zabava ljudi in igra.

Za raziskovanje asociacij so najbolj razširjeni testi asociacij. Obstaja več vrst testov, a najpogosteje uporabljen je test enostavnih asociacij, kjer je potrebno na določen stimul najhitreje podati besedo, ki nam najprej pride na misel. S testi pa so se pojavile tudi norme, ki so jih uporabljali predvsem za primerjavo podatkov. Saj so norme odgovori pridobljeni z velikega števila vprašanih in zato prikažejo neko uporabno vrednost.

Poleg testov in norm so za jezik in jezikoslovje pomembni tudi slovarji, tako razlagalni splošni slovarji kot vsi specializirani za različna področja, saj jezik zapisujejo in normirajo. Med specializirane slovarje spadajo tudi asociativni. Vsak slovar doprinese k razvoju in bogatitvi jezika. Slovarji nam lahko pokažejo, do kakšne mere se je neki jezik razvil in spremenil skozi leta. Slovarji so vir informacije za širšo javnost, tako za profesionalce kot laike na različnih področjih.

Glede raziskovanja asociacij kot takih obstaja veliko analiz in študij, na primer, kako se tvorijo in kaj nanje vpliva. Cramer (1968) je v svojem delu *Word Association* dejavnike, ki vplivajo na asociacije, razdelila na dva dela, in sicer na okoljske in osebne spremenljivke. V prvo skupino spadajo tiste, ki so zunanje značilnosti: stimul, verbalni kontekst, ponavljanje, okrepitev in stres. Druga skupina pa so odvisne od vsakega posameznika: spol, starost, inteligenca, osebnost, patološkost in kulturne razlike. Avtorica je ugotovila, da je vsaka asociacija po svoje unikatna, in da ni nujno, da je vedno enaka. Vsak posameznik lahko poda v različnih situacijah različne asociacije na isti stimul. Torej so asociacije pri posamezniku razgibane in včasih nepredvidljive, glede na kulturo pa ne toliko.

Z rezultati ankete in raziskave, ki sem jo opravila in primerjavo s slovarjem iz leta 2001 (Poglavje 4), lahko potrdim hipotezo, ki sem si jo postavila na začetku; najpogostejši odgovori se v desetih

letih pri podobni ciljni skupini niso bistveno spremenili. Seveda so pri nekaterih besedah vidna rahla odstopanja, a v celoti ni velikih sprememb. Pri najpogostejših odgovorih vidimo, da sta si obe skupini anketirancev – tako ruski kot španski študenti zelo podobni. Prav tako pa so si podobni odgovori iz slovarja in iz ankete. Skoraj nikoli se med najpogostejšimi odgovori ne najde nova beseda, ampak se pogostnost in vrstni red besed iz slovarja v anketi le zamenja. Tematika odgovorov ostaja enaka. Stimuli, ki sem jih izbrala, so v obeh jezikih univerzalne besede, brez posebnih konotacij in pomenov, tako da lahko na podlagi tega sklenem, da sta si kulturi podobni. Lahko potrdim tudi drugo hipotezo (Poglavje 4), ki pravi, da si bodo odgovori španskih in ruskih študentov podobni. Z analizo sem ugotovila, da ima večina stimulov med najpogostejšimi odgovori vsaj en odgovor, ki je enak pri obeh skupinah. Asociacije pri večini stimulov so pri obojih študentih podobne, pri nekaterih stimulih sta najpogostejša odgovora celo enaka. Našla sem tudi primere, ko so se kot odgovori pojavljale besede značilne samo za en jezik (na primer ruski pregovor *Slovo ne vorobej*), kar prikaže različne uporabe besed v posameznem jeziku in tudi poudari razlike med kulturama. Razlike so vidne tudi zato, ker sta imeli kulturi drugačen zgodovinski, družben razvoj in sta si tudi geografsko in podnebno različni. Iz analize sem sklepala tudi, da se pri Rusih pojavljajo odgovori, ki so v različnih sklonih, česar Španci seveda nimajo. Prav tako sem ugotovila, da se glagol kot odgovor na vse vrste stimulov v glavnem večkrat pojavi pri španski anketirani skupini, samostalniki in pridevniki pa se kot odgovori na vse besedne vrste stimulov pogosto pojavljajo pri obojih. Pri Špancih se velikokrat pojavijo tudi angleške ustreznice za stimule, ki so del jezika mladostnikov – slenga. Tu vidim predvsem čedalje večji vpliv anglo-ameriške kulture in jezika. Sklenem lahko, da se oba jezika, tako španski kot ruski spreminjata, kar je vidno v raziskavi. Spremembe so majhne in skoraj neopazne, skozi leta v jezik pronicajo nove besede, ki jih ljudje začnejo bolj aktivno uporabljati, po drugi strani pa nehalo uporabljati druge. Najverjetneje bi bile razlike vidne tudi pri anketiranju različnih generacij ljudi, saj ima vsaka generacija neke vrste svoj jezik. Pri starejših ljudeh so v uporabi starejše besede, pri mlajših ljudeh pa čedalje bolj pronicajo ustreznice iz drugih jezikov, posebej zaradi vpliva interneta in različnih tehnoloških novosti. Seveda so te generacijske razlike odvisne tudi od kulture same, ali je le-ta dovzetna za spremembe in novosti ali je bolj zaprta in traja dlje časa, da jezik dobi nove besede.

Za konec bi rekla, da bo raziskovanje asociacij v prihodnosti prineslo še veliko novega, saj asociacije niso izpeta tema in lahko ponudijo še mnogo več, ker so eden izmed načinov vpogleda v človekovo psiho in mišljenje, v njegovo intimnost. Razen v človeka, asociacije ponujajo tudi

vpogled v kulturo jezika in v kulturo na splošno, saj odsevajo živ jezik ljudi, ki mislijo. Torej, asociacije ne bodo nikoli povsem izumrle, saj brez njih ni mišljenja.

6. POVZETEK

Asociacije so povezave med pojmi in predstavami, tako da ena izzove drugo. Asociacije so bile predmet raziskovanja že v antiki. Tedaj so menili, da so asociacije osnoven mehanizem mišljenja. Zgodovina raziskovanja asociacij je zelo bogata, pojavlja se veliko znanih in manj znanih proučevalcev z različnih področij, ki so se raziskovanja asociacij lotili iz različnih zornih kotov. Po filozofiji v antiki so asociacije postale pomembne tudi v psihologiji in raziskovanju človekovega uma. Z njihovo pomočjo so raziskovali odstopanja v človekovi psihi. Pozneje so se asociacije začele uporabljati tudi v jezikoslovju in na drugih področjih. Poleg zgodovine preučevanja je prav tako pomembna zgodovina asociativnih testov, saj brez testov ne bi bilo rezultatov. Stimuli, ki so jih raziskovalci zastavili in sestavili v teste, so v uporabi še dandanes. Eden izmed najbolj znanih testov je Kent-Rosanoffov test (Poglavje 2.4.1). Sestavljen je iz sto stimulov nevtralnih besed. Glede na stimule iz testa Kent-Rosanoffa so potem sestavili različne norme. Asociativne norme so najpogostejši odgovori na stimule neke določene ciljne skupine z enakimi lastnostmi. Norme so potem lahko uporabne za primerjavo odgovorov, saj so po navadi zbrane iz velikega števila testnih osebkov in predstavljajo neko osnovno vrednost. Lahko jih pripravimo za določen jezik, kulturno skupino, starostno skupino in podobno. V literaturi se da najti veliko zapisanih norm, obstaja pa tudi precej nenapisanih, nove nastajajo še danes. Norme, ki so bile omenjene v nalogi (Poglavje 2.4.2), so norme Palermo-Jenkinsa. Eden izmed testov asociacij je tudi psihološki test implicitnih asociacij oziroma IAT test (Poglavje 2.4.3), ki ponudi zanimive rezultate.

Glede asociacij dandanes lahko rečem, da so še vedno zelo razširjene, najdemo jih povsod, pri različnih TV-oddajah, kvizih ali kot zabavne igre na internetu. Uporabne so tudi pri lažšanju učenja tujega jezika, saj s poznavanjem asociacij in mentalnega leksikona za tuj jezik dosežemo boljše poučevanje jezika (Poglavje 2.2). Prav tako asociacije uporabljajo pri ustvarjanju slovarjev in pri urejanju besedil na internetu. Z asociacijami so si pomagali, da so zmanjšali iskalne nize in olajšali priklic zelenega dokumenta v spletnem iskalniku. Pri analizi asociacij lahko vidimo, da lahko na dejansko asociacijo vpliva veliko dejavnikov, ki jih v svoji knjigi *Word association* (1968) lepo predstavi Cramer (Poglavje 2.3). Glavne spremenljivke razdeli na okoljske in osebne. V prvo skupino spadajo stimul, kontekst, okrepitev in stres. Za stimul je pomembno, kako je prikazan,

lahko je napisan ali izgovorjen. Prav tako na asociacijo vpliva, če ima poseben pomen za anketiranca. Asociacije so velikokrat odvisne tudi od konteksta, v katerem se stimul nahaja. Prav tako se z različnimi poskusi lahko okrepijo določene skupine odgovorov. Določen vpliv na asociacije ima tudi stres, ki je lahko umetno ali pa naravno prisoten. V drugo skupino spremenljivk spadajo demografske spremenljivke, biološke spremenljivke, patološki pogoji in kulturološke razlike. Demografske spremenljivke so starost, spol, stopnja izobrazbe ter socialno-ekonomski status, ki vsaka po svoje vplivajo na asociacije. Biološke spremenljivke so inteligenca, vrednote in karakter. Na asociacije vpliva tudi karakter posameznika ter njegova zanimanja in prioritete. Pod patološke pogoje spadajo predvsem različne substance, ki imajo vpliv na našo zavest in zavedanje ter potem posredno na asociacije. Kulturološke razlike so raziskovali na dva načina, in sicer različne kulturne skupine in primerjava odgovorov raznih generacij ljudi.

Slovarji (Poglavje 3) so nepogrešljiv del jezika, saj se preko njih vidi razvoj kulture. Težnje za oblikovanje norme so se začele že zelo zgodaj, tako v ruski kot v španski kulturi. V obeh kulturah so nastajali razni eno- in večjezični slovarji. Prelomnica v izdajanju slovarjev je bila pri obeh jezikih ustanovitve akademij znanosti, ki sta se zavzeli za izdajanje čim večjega števila slovarjev. Nista pa bili edini vir, slovarji so nastajali tudi ločeno od akademij. Eden izmed najpomembnejših asociativnih slovarjev v Rusiji je nastal pod redakcijo Karaulova in ima več izdaj. V Španiji pa takega slovarja nimajo, tako da so bili izpostavljeni slovarji *REDES*, *Práctico* ter *Ideološki slovar*, kot slovarji, ki se asociativnemu najbolj približajo. Prva dva slovarja sta kombinatorna in prikazujeta kontekst besed, ki se po navadi povezujejo, in razložita semantične povezave teh kombinacij. Slovar, ki je bil za nastanek te naloge najbolj pomemben, je *Špansko-ruski asociativni slovar* (Poglavje 3.3), kjer so zapisani odgovori na 109 stimulov, tako ruskih kot španskih. Odgovori za slovar so bili pridobljeni s pomočjo dolgotrajne raziskave pri španskih in ruskih študentih. Geslo slovarja je sestavljeno iz stimula in asociativnih odgovorov po pogostosti.

V praktičnem delu naloge (Poglavje 4) sta bili opravljeni dve anketi, z ruskimi in španskimi študenti na 20 stimulov, izmed katerih so bili samostalniki: voda (*agua/вода*), beseda (*palabra/слово*), ljubezen (*amor/любовь*), hiša (*casa/дом*), noč (*noche/ночь*), moški (*hombre/мужчина*), oči (*ojos/глаза*), žena (*esposa/жена*), družina (*familia/семья*), denar (*dinero/деньги*). Pridevniki: inteligenčen (*inteligente/умный*), vesel (*alegre/веселый*), majhen (*pequeño/маленький*), svoboden (*libre/свободный*), bolan (*enfrento/больной*). Glagoli: pomagati

(*ayudar/nomozamъ*), piti (*beber/numъ*), jesti (*comer/естъ кушамъ*), govoriti (*hablar/говорумъ*) in lagati (*mentir/врать*).

Pri španski anketi je sodelovalo 171 študentov, pri ruski pa 195. Pri obeh skupinah je bilo največ študentov starih med 19–26 let. Študenti so bili različnih študijskih smeri z Univerze Complutense v Madridu, Univerze La Laguna ter Moskovske državne univerze. Z anketo in primerjavo sem ugotovila, da se odgovori iz slovarja in ankete pri nobeni skupini bistveno ne razlikujejo. Nekateri stimuli imajo primarne odgovore enake v slovarju in v anketi. Ugotovila sem tudi, da se odgovori v primerjavi med jezikoma bistveno ne razlikujejo. Razlike se vidijo samo pri nekaterih stimulih. V glavnem so razlike majhne, a se pri vsakem stimulu med najpogostejšimi besedami najde vsaj ena, ki je enaka v obeh skupinah. Ena izmed ugotovitev je bila tudi, da so ruski študenti podali več odgovorov, ki so se pojavili samo enkrat, kar je povečalo raznolikost odgovorov. Španski študenti pa so podali več primarnih, kar pomeni, da so podali veliko pogostih odgovorov. Glede na anketo, lahko v španskem in ruskem jeziku najdemo tako podobnosti kot razlike, saj so nekatere asociacije na stimule podobne, obstajajo pa tudi opazne razlike, značilne samo za eno kulturo (pregovori).

Sklenila sem, da so asociacije za jezik velikega pomena, ker so plod živega jezika, dodajo neko dodano vrednost in drugačen vidik. Seveda pa niso pomembne samo za jezikoslovje, ampak tudi za psihologijo in druga področja. Prav tako niso pomembne samo za eno stroko raziskovalcev, kot na primer jezikoslovce, ampak za raziskovalce različnih smeri in področij. Menim, da se bo v prihodnosti raziskovanje še nadaljevalo, saj brez asociacij ni jezika in obratno. Še veliko je neraziskanih področij, kjer lahko za raziskavo uporabimo asociacije.

Резюме

Ассоциация: *Связь между отдельными психическими актами (представлениями, мыслями, чувствами), при которой один вызывает другой* (gramota.ru). Исследования ассоциаций начались очень давно, уже в античные времена. В разных областях было много исследований и исследователей. В античные времена ассоциации были важны в философии, а потом также в психологии, для изучения памяти человека. Позже ассоциации начали употреблять также в лингвистике. Кроме истории исследования ассоциаций, важна также история ассоциативных тестов, потому что без тестов нет результатов. Один из самых известных тестов, тест Кент-Росаноффа (глава 2.4.1). Он состоит из ста нейтральных стимулов. Известный тест в психологии тест имплицитных ассоциаций (глава 2.4.3). Ассоциативными нормами называют список самых частых ответов одной группы людей с похожими чертами для одного определения. Так как они составлены из результатов опроса большой группы людей, их можно использовать как основу для дальнейших исследований. В литературе написано много норм, одни из них, нормы Палермо-Енкинс (Глава 2.4.2). На сегодняшний день ассоциации пользуются большой популярностью, их можно найти на телевидении, викторинах, или как игры в интернете. Их также можно использовать во время преподавания языков, чтобы облегчить усваивание материала (глава 2.2). Ассоциации используют для писания словарей, и чтобы сделать легче поиск информации в интернете. Во время анализа ассоциаций видно, что много факторов влияет на появление ассоциаций. Крамер в своей книге *Word association (1968)* самые главные факторы разделяла в две группы: в первой группе факторы, связанные с окружающей средой – стимул, контекст, стресс и укрепление. Каждый из них влияет на ассоциации. Во второй группе персональные факторы, это демографические факторы (возраст, пол, образование и социальный статус), биологические факторы, патологическое состояние и культурные различия. Все эти факторы субъективны, но для создания ассоциаций, очень важны. Словари играют очень важную роль в каждом языке (глава 3). В Испании, как и в России было создано много словарей, одно- и двуязычных. С основанием Академии Наук, начался период публикации различных словарей. В испанском языке нет ассоциативного словаря (есть несколько похожих словарей), но в русском их существует несколько. Самый важный ассоциативный словарь в России, словарь Караулова. Для моей работы самый важный словарь был русско-испанский ассоциативный словарь Пуиг и Караулова (Глава 3.3), в котором 109 стимулов,

на которые с помощью ассоциативного теста были написаны ассоциации испанских и русских студентов.

В практической части работы я проверяла гипотезу о том, что ответы из словаря (2001) и ответы анкеты (2015) похожи, даже если их разделяют почти 15 лет. Вторая гипотеза была, что ответы русских и испанских студентов будут похожи, несмотря на то, что это две различные культуры. Для этого я выбрала 20 стимулов (10 существительных, 5 глаголов и 5 прилагательных) из ассоциативного словаря Караулова (2001), чтобы потом можно было их сравнить с результатами анкеты. Мою анкету заполнили 171 студент из Испании (Университет Комплутенсе в Мадриде и Ла Лагуна на Тенерифе) и 195 студентов из России (Московский Государственный Университет). Возраст большинства студентов был между 19 и 26 лет, и большинство из них были женщины. При помощи анализа ответов, я смогла подтвердить обе гипотезы. Это значит, что ответы в словаре и ответы в анкете одного языка похожи, за последние 15 лет они почти не изменились. У некоторых стимулов самые популярные ассоциации совпадают с ассоциациями из словарей. Также ответы похожи между группами испанского и русского языков. Между самыми частыми ответами в обеих группах у каждого стимула можно найти хотя бы один идентичный ответ. Я обнаружила, что у русских студентов ответы разнообразнее, чем у испанцев. Испанцы выбирали в основном одни и те же ответы. Можно сказать, что между языками есть различия и сходства в выборе ассоциаций. Также в каждом языке можно найти особенность, типичную для каждого языка (на пример поговорки).

Думаю, что ассоциации для языка очень важны, потому что они продукт живого языка и дают ему особенную ценность. Они важны не только для лингвистики, а также для развития языка в целом. По моему мнению, исследования ассоциаций будут продолжаться, потому что без ассоциаций нет языка и наоборот. С уверенностью можно сказать, что есть ещё много неисследованных областей, где можно использовать ассоциации, и что они являются плодотворной почвой для дальнейших исследований.

Resumen

Hoy en día las asociaciones están presentes en muchos lugares: en la televisión, en la lingüística para escribir diccionarios o en investigaciones de psicología. Según la RAE (2014) una asociación puede ser una “*relación funcional que se forma entre estímulo y respuesta como resultado de la experiencia o Conexión mental entre ideas, imágenes o representaciones, por su semejanza, contigüidad o contraste.*”. Puede ser tanto una palabra, un pensamiento, dibujo o cualquier imagen que nos venga a la mente cuando oímos/vemos un estímulo. Las asociaciones nos dicen mucho sobre un individuo y sobre una cultura. Siempre están presentes en nuestro pensamiento porque las necesitamos para atar conceptos entre sí y para memorizar.

En el capítulo 2 se presentan las asociaciones. Uno de los primeros que investigó las asociaciones fue Platón. Después le siguió Aristóteles. Ales Friedl (2002: 146) afirma que los dos autores, tanto Aristóteles como Platón, mencionan las asociaciones en sus obras. Después se empezó a cualificar las asociaciones por similitud, familiaridad, oposición,... (Friedl 2002: 146). En el siglo XVII y XVIII los filósofos en Gran Bretaña empezaron a crear leyes de asociaciones. El autor Friedl (2002: 147) presenta a diferentes autores como John Locke, Georg Berkeley, David Hume, entre otros, que defendían la teoría de asociaciones. Principalmente les interesaban las asociaciones en conexión con la psicología y el ser humano. Friedl (2002: 216) menciona a Thomas Brown y James Mill como representantes de los siglos XVIII y XIX a quienes les interesaban las asociaciones como ideas. Durante este período construyeron diferentes técnicas para entrenar la memoria. En la historia moderna las investigaciones sobre las asociaciones se dividen en dos ramas: las investigaciones psicológicas y las lingüísticas. En su libro *Methods of Studying Controlled Word Associations* (1919), la autora Loring describe muchos autores que contribuyeron al desarrollo del conocimiento de las asociaciones. Entre otros, menciona, por ejemplo, a Trautsehold, Cattell, Calkings y Jastrw (siglos XIX y XX) (Loring 1919: 3-12). Dos de los investigadores más importantes del siglo XX fueron Kent y Rosanoff, famosos por su test de asociaciones. El objetivo más común entre los investigadores es desarrollar unas normas de asociaciones. Desde los años 60 del siglo pasado, la metodología de las asociaciones se empieza a usar en distintos contextos. Por ejemplo Reisner en el año 1966 desarrolló un tesoro con ayuda de asociaciones (Nielsen 2002: 58). Palmquist usó las asociaciones para mejorar los navegadores de internet (Nielsen 2002: 61-62).

Para la investigación de las asociaciones son muy importantes las pruebas. Para hacer una prueba basta sólo un encuestado, cuya tarea es responder a la palabra que le da el encuestador con la primera palabra que le viene a la mente, lo más rápido posible. Los test pueden tener diferentes reglas que están diseñadas para conseguir resultados específicos. El primer test de asociaciones fue redactado en el año 1883, por un psicólogo de Inglaterra llamado Galton. Primero escribió 75 palabras en hojas de papel, después de algún tiempo (cuando ya había olvidado las palabras escritas) tomó los papeles y escribió junto a cada palabra la primera cosa que le vino a la mente. Esa fue la primera prueba con asociaciones (Nielsen 2002: 52). Esa metodología fue en primer lugar para uso clínico, para detectar la salud mental de los pacientes. Jung fue un psicólogo de Suiza que en el siglo XX introdujo la psicología analítica y también perfeccionó la prueba de Galton (Papadopoulos 2015). Su test estaba compuesto de 100 estímulos y con él trataba de identificar las anomalías de la mente. También investigó la psicología del ser humano y sus emociones. Medía el tiempo de la respuesta y comparaba las respuestas con las normas. El otro test conocido es el test de los investigadores Kent y Rosanoff que no es usado para describir la personalidad a través de las asociaciones, sino es solo un test de asociaciones lingüístico (Colman 2001: 403).

Hoy en día, las asociaciones que son conocidas por el público más amplio son las más divertidas. Las usan en programas de televisión para divertimento y en internet, donde hay muchas páginas de juegos con asociaciones (página 16). Estos juegos pueden ser usados como parte de una investigación o solo para la diversión de la gente. Estos juegos también pueden ser usados para enseñar lenguas extranjeras o maternas, especialmente para aprender nuevas palabras. Los profesores pueden usar diferentes maneras de enseñanza, por ejemplo, juegos con asociaciones para facilitar la memorización de nuevas palabras. Actualmente, las asociaciones también son usadas en psicología, psicoanalítica y en lingüística. Incluso, los publicistas usan asociaciones para investigar qué es lo que le gusta a la gente y cómo vender un producto a masas. Uno de los usos de asociaciones es ordenar datos en internet. Esto significa que cuando buscamos información en internet nos sale sólo lo que está conectado con la palabra buscada y no las páginas con información irrelevante.

Las asociaciones en una lengua extranjera y la investigación de éstas es un tema muy interesante. Los mecanismos cómo el cerebro aprende y memoriza una lengua nueva son muy sugestivos y también cómo las lenguas influyen unas a otras. Meara (2009: 8) declara que una persona adulta

normalmente produce dos tipos de asociaciones: sintagmáticas y paradigmáticas. Las asociaciones paradigmáticas son aquellas donde el estímulo y la respuesta pertenecen a la misma clase de palabra (sustantivo, adjetivo, verbo...), por ejemplo, *marido-mujer*. Las asociaciones sintagmáticas son las que concluyen el estímulo, por eso normalmente no son de la misma clase de palabra, por ejemplo, *ojos-bonitos*. También existen asociaciones de sonido (*clang*) a las que influye la forma del estímulo y no su significado, pero son más raras. Meara (2009: 8) observa que los adultos normalmente producen asociaciones paradigmáticas y los niños asociaciones sintagmáticas. Meara (2009: 17) expone que el lexicón mental de un nativo está organizado semánticamente, como un tesoro. Por el contrario, el lexicón de un estudiante de lengua no tiene tantas conexiones semánticas, lo que significa que algunos estímulos pueden producir asociaciones extraordinarias. Meara investigó las asociaciones y cómo el lexicón mental de un nativo difiere del lexicón de un estudiante de la lengua (Meara 2009: 21). Descubrió que los estudiantes producen asociaciones más variables; esto es interesante porque normalmente los estudiantes tienen menos vocabulario en una lengua extranjera. Normalmente, las asociaciones de los nativos difieren de las asociaciones de los estudiantes. Una de las cuestiones que investiga Meara (2009: 24) es cuándo los estudiantes responden con antónimos a palabras muy frecuentes, porque en ese caso no se sabe si se trata de la asociación directamente en la lengua extranjera, o si primero el sujeto traduce la palabra en su lengua materna y responde con la asociación de ésta. Es difícil usar palabras muy frecuentes para investigar las asociaciones de estudiantes porque normalmente esas son las palabras que aprenden primero. Meara (2009: 26) investigaba como las palabras nuevas se introducían al lexicón y cuánto tiempo se necesitaba para que los estudiantes memorizaran palabras nuevas. Šifrar Kalan (2012: 28) presenta en su trabajo el lexicón mental que es la parte de la memoria donde se depositan las palabras. Es parecido a una computadora porque está compuesto de redes y grupos que se entrelazan entre sí. Es muy dinámico porque las palabras ya existentes se pueden actualizar en cualquier momento (Šifrar Kalan 2012: 29). Pero, por otra parte, el lexicón mental para una lengua extranjera está compuesto de otra manera. Todavía no se sabe exactamente si las palabras extranjeras son guardadas junto a las maternas o no. Como las asociaciones son palabras que están conectadas con los estímulos y forman relaciones fuertes, se usan para investigar los lexicones mentales (Šifrar Kalan 2012: 32). Las palabras en los lexicones mentales son ordenadas por prototipos semánticos – la gente ordena las palabras por categorías. Esos prototipos se forman a base de las experiencias y similitudes, pero también dependen de la cultura y la zona geográfica,

cómo las palabras están categorizadas, porque no toda la gente las categoriza al mismo modo (Šifrar Kalan 2012: 35). El lexicón mental está organizado por conexiones asociativas y no del modo casual. Esto es lo que tienen que tener en cuenta los profesores que enseñan lenguas. Es importante saber qué palabras se enseñan primero, hay que elegir las según su eficacia, porque cuánto van a memorizar los estudiantes depende de la manera de enseñar, pero también de los estudiantes y de su conocimiento de la lengua (Šifrar Kalan 2012: 82). Para enseñar una lengua extranjera hay que tener en cuenta la disponibilidad léxica de los estudiantes. Šifrar Kalan, en su tesis, (2012: 37) explica que la disponibilidad léxica son todas las palabras que nos vienen a la mente y que son las más frecuentes cuando hablamos o escribimos sobre un tema específico. Šifrar Kalan (2012: 29), después de Aitchinson, afirmó que las asociaciones de palabras siempre proceden del mismo campo semántico y que las respuestas normalmente son la misma clase de palabras. La autora también concluyó que las relaciones básicas entre las asociaciones son: coordinación, colocación, hiperónimos, sinónimos y antónimos (Šifrar Kalan 2012: 32).

Existen muchas fuentes con instrucciones sobre cómo analizar las asociaciones. Diferentes autores usan diferentes métodos. Los investigadores se pueden dividir en dos grandes grupos: el primero usa las asociaciones para investigar diferentes procesos cognitivos. El segundo grupo son los investigadores a los que les interesan las asociaciones en sí, porque creen que son la base de los procesos mentales. La autora Cramer (1968) en su libro *Word Association* (Asociaciones de palabras) describe los factores que tienen influencia sobre las asociaciones y los divide en dos grandes grupos. El primero son los factores del entorno y el segundo los factores personales. Uno de los factores del entorno es el estímulo. Hay más maneras de presentar el estímulo a los encuestados, puede ser de manera escrita o verbal. También hay conexión entre emocionalidad y la respuesta. Eso significa que si el estímulo tiene un significado emocional para el individuo, eso va a influir en la asociación. El contexto es otro factor considerable. Es importante qué palabras rodean el estímulo porque eso puede tener influencia en la respuesta. El fortalecimiento del estímulo es cuando el investigador quiere influir en la respuesta aumentando la posibilidad de una respuesta específica. Las pruebas mostraron que el estrés también influye en la asociación. El estrés puede ser artificial o natural. Ambas formas tienen influencia en la asociación. Al grupo de los factores personales pertenecen factores demográficos: edad, sexo, educación y estatus económico. Las respuestas difieren entre diferentes edades, lo que significa que los niños no dan las mismas respuestas que los adolescentes o adultos. Comparando las respuestas entre hombres y mujeres

descubrimos que las respuestas de las mujeres son más estereotípicas. Los factores biológicos son: inteligencia, carácter y valores. Todos son más complejos y muy subjetivos, sin embargo, tienen un rol muy importante porque representan un centro de producción de asociaciones. La gente con intelecto normal produce respuestas diferentes en comparación con la gente con problemas mentales. También son diferentes las respuestas de la gente más abierta y de la gente más cerrada porque cada uno tiene sus valores y carácter, lo que puede significar que a unas personas las asociaciones les salen más fácilmente que a otras. La autora Cramer (1968) descubrió que hay un depósito general de memoria donde se almacenan todas las respuestas posibles. El tamaño del depósito depende de los elementos porque cada elemento puede aparecer varias veces, dependiendo del estímulo.

El autor Gerganov (2005: 55) investigó las asociaciones de los gitanos en Bulgaria y trató de establecer las normas para su lenguaje. Sus constataciones más interesantes son sobre la geometría de la mente. Dice que no todos los estímulos producen las mismas asociaciones entre sí. Por ejemplo, el estímulo *negro* produce la asociación *blanco* más veces que viceversa. Es interesante que esas parejas también dependan del lenguaje y de la cultura. Gerganov investigó la distancia entre los estímulos y las asociaciones en la memoria semántica (Gerganov 2005: 63).

Las normas asociativas y las pruebas son importantes para la investigación de las asociaciones porque son la única fuente de información. Incluso, la encuesta que hice en la parte práctica es un tipo de prueba de las asociaciones. Una norma asociativa se consigue cuando se hace una encuesta con un grupo muy grande de personas. Los participantes del grupo deben ser parecidos por lo menos en un criterio para conseguir datos relevantes. Después, estas respuestas son analizadas y normalmente la respuesta más común para un estímulo se hace norma. Como los datos proceden de mucha gente, presentan un valor general y esas normas se pueden usar para la comparación. Postman y Keppel (1970: V) en su libro *Norms of Word Associations*, presentan diferentes normas. Las normas presentadas en mi trabajo son las normas de Palermo y Jenkins o, en otras palabras, las normas de Minnesota. Son unas de las normas más amplias y también las más antiguas. Para determinar las normas los creadores usaron estímulos de la prueba de Kent-Rosanoff. Construyeron listas de las tres asociaciones más frecuentes para cada estímulo. Los participantes fueron dos clases de estudiantes americanos. Después las normas se difundieron de América a otros países donde las usaron para varias pruebas e investigaciones (Postman y Keppel 1970: 2).

Además de las normas, también son importantes las pruebas de asociaciones. Una de las pruebas más conocida es la prueba de asociaciones libres de Kent-Rosanoff. Está construida de 100 estímulos que son palabras comunes sin valor emocional que normalmente producen respuestas relativamente estables en un adulto normal. Los autores de la prueba son la psicóloga americana Grace Kent y el psicólogo ruso-americano Aaron J. Rosanoff. Fue usada por primera vez en 1910 con pacientes de enfermedades mentales. A partir de entonces el test fue reproducido, traducido y usado en distintas investigaciones en distintos campos (Colman 2001: 403).

Otro de los tests es también el test de asociaciones implícito (*IAT test*), un test psicológico creado para percibir las asociaciones automáticas entre los conceptos de memoria de un individuo (Pranjc 2008: 45). Fue presentado por primera vez en 1998 por Anthony Greenwald y ahora es ampliamente usado en distintas investigaciones psicológicas con el fin de descubrir cómo una persona atribuye cualidades a las categorías. Las respuestas son más rápidas si dos cosas pertenecen al mismo grupo y tienen características similares, los autores usaron como ejemplo *abeja – malo* (si la abeja nos pique, duele) (Pranjc 2007: 45). Con este test pusieron a prueba el poder de las conexiones asociativas entre categorías, es decir que investigaron cómo la gente comprende lo bueno/malo en las categorías que normalmente no están relacionadas (Pranjc 2007: 45). En la mente, las conexiones entre asociaciones se desarrollan automáticamente, sin nuestra voluntad. Primero se identifica el impulso en nuestro cerebro y después se lo coloca en la categoría con impulsos parecidos. La finalidad de este test es descubrir la conexión entre esas categorías. Para el test se cambiaron las cualidades de las categorías y pidieron a la gente que respondiera colocando la palabra en el grupo adecuado (Pranjc 2007: 46). Por ejemplo les pidieron que introdujeran las palabras en los grupos *flores/desagradable* e *insectos/agradable*. Después midieron el tiempo de la respuesta. Como estos grupos no correspondían a los grupos en la memoria de los encuestados, estos necesitaron más tiempo para colocar las palabras (Pranjc 2007: 47).

El capítulo 3 de este trabajo trata cuestiones relativas a los diccionarios. Un diccionario es una colección de palabras en forma de lista, seleccionada con distintos propósitos. Los diccionarios incluyen muchas palabras, lo que puede llevar a discrepancias entre las palabras realmente usadas en una lengua en la comunicación diaria y las palabras que aparecen en el diccionario (Šifrar Kalan 2011: 16). La historia de la lexicografía es muy rica en la mayoría de las lenguas, porque ya desde temprano la gente quería organizar la lengua y establecer normas. Para escribir un diccionario se

necesitaban muchos años y mucho esfuerzo. Existen varios tipos de diccionarios, tanto monolingües como bilingües, de diferentes campos. En una lengua no basta sólo con un diccionario sino que cada diccionario complementa al otro. Los criterios para dividir los diccionarios en grupos son: diccionarios generales, etimológicos, especializados (sinónimos, antónimos), diccionarios históricos, diccionarios de dialectos, diccionarios bilingües, diccionarios técnicos y diccionarios multilingües.

Los diccionarios españoles tienen una historia muy rica. Es interesante que diferentes autores en sus obras destacan diferentes diccionarios. Medina Guerra (2003: 153) menciona las glosas y los glosarios que se construyeron ya en la Edad Media. También existieron muchos diccionarios en combinación con el latín y después con otras lenguas. Más tarde se formaron diccionarios monolingües de la lengua española y de distintos campos (arquitectura, botánica, derecho...). Uno de los acontecimientos más importantes en la historia de la lexicografía española fue la fundación de la Real Academia Española (RAE) en 1713. Con esto empezó una época activa de edición de diccionarios, especialmente del diccionario general de la lengua española. Además de los diccionarios académicos también se publicaron diccionarios no académicos de diferentes campos (etimológicos, políticos, gramáticos, rimas, sinónimos, etc.) (Medina Guerra 2003: 288).

En español no existen diccionarios asociativos. En mi opinión, los diccionarios que más se acercan a él son el *Diccionario REDES* (2004), el *Diccionario Práctico* (2006) y el *Diccionario ideológico* (1942). Los diccionarios *REDES* y *Práctico* son diccionarios combinatorios que describen las palabras que se conectan entre sí y las que no pueden ir juntas. La base son los corpus literarios y publicitarios (Barrios Rodríguez 2007). La diferencia entre *REDES* y *Práctico* es que el segundo fue publicado dos años más tarde (2006) y se centra más en el uso de la lengua y no tanto en el análisis de las estructuras. El *Diccionario ideológico* fue creado en 1942 por Julio Casares. Es un diccionario clave de la lengua española. Está compuesto de tres partes: la primera parte es sinóptica, en la que se ofrece una clasificación de la realidad en dos mil campos semánticos. La segunda parte, la ‘analógica’, presenta una serie de voces y frases relacionadas por afinidad de significado. Para la tercera parte, la ‘alfabética’, Casares se basó en el diccionario de la RAE, aunque mejoró numerosas definiciones. Este diccionario se centra especialmente en los significados de las palabras y las expresiones del idioma (Casares 1966: XIII).

Los diccionarios rusos también tienen una historia muy larga. Al inicio la lexicografía rusa se mezclaba con la lexicografía eslava. El autor Sorokoletov (1998) en su *Historia de la lexicografía rusa* divide la historia de la lexicografía en tres partes: del siglo XI al XII – época antigua, desde el siglo XVIII hasta el XIX, época de tiempos nuevos, y los diccionarios del siglo XX (los anteriores a la revolución y los diccionarios de los tiempos soviéticos). También en la historia de la lexicografía rusa se mencionan primero los glosarios, entremezclados con la lengua del eslavo eclesiástico. Un acontecimiento importante fue, tal como en España, la fundación de la Academia de las Ciencias que se ocupaba de la edición de los diccionarios y se dedicaba a las descripciones de la lengua, de la historia y de muchos otros campos.

En ruso existen varios diccionarios asociativos. El primero fue escrito ya en 1977 por Leontjev. Los encuestados fueron hablantes nativos de ruso entre 16 y 50 años. Con estas pruebas se puede identificar cuál de los usos de palabras homónimas es más frecuente en una lengua dada. Jakopin (1978: 348) dice que las respuestas más frecuentes dependen de la cultura y sus intereses, y también de la edad del grupo. El diccionario está compuesto de 196 estímulos a los que contestaron entre 500 y 800 encuestados. La prueba se realizó oralmente así que el encuestador dictó todos estímulos uno tras otro (<http://bibliofond.ru/view.aspx?id=667014>). El segundo diccionario de asociaciones que es el más conocido y el más amplio es el diccionario de Karaulov, publicado en tres partes (1994, 1996 y 1998). Karaulov (1998: 5) afirma que este diccionario es descriptivo. Está compuesto de dos partes: la parte directa y la parte inversa. Los estímulos están escritos primero por frecuencia y después por orden alfabético. El número de los estímulos es de 1277 y comprenden todos los tipos de palabras (sustantivos, verbos, conjunciones, etc.). Algunos estímulos son de la prueba de Kent-Rosanoff. Los encuestados fueron estudiantes de entre 17 y 25 años. La entrada en el diccionario está compuesta por el estímulo y las asociaciones. Al final de cada entrada hay cuatro números que presentan: 1. todas las respuestas a ese estímulo, 2. todas las diferentes asociaciones, 3. el número de estudiantes que no respondieron y 4. las respuestas únicas (Karaulov 1998: 5). El diccionario está dirigido a varios usuarios: a profesores, traductores, sociólogos, historiadores, lingüistas, y a todos los que les interesa la lengua rusa. El diccionario está disponible en una serie de libros o de modo electrónico (Karaulov 1998: 6). Con el diccionario publicado en 1998 se termina una investigación de tres etapas durante las que se coleccionaron las respuestas. En el año 2002 re-publicaron el diccionario en dos tomos. Otro de los diccionarios de asociaciones rusos es también el diccionario de Cherkasova – *Diccionario comparativo asociativo ruso*. Fue publicado

en 2008 en Moscú, incluye 253 estímulos elegidos de los diccionarios anteriores. Compara los resultados de tres diccionarios anteriores (*Diccionario de Karaulov*, *de Leontjev* y *de Diccionario comparativo eslavo*) (Cherkasova 2008). Junto a los diccionarios monolingües hay una gran variedad de diccionarios asociativos bilingües – combinación de ruso con otra lengua (bielorruso, ucraniano, búlgaro,...) (Puig 2001: 5-6). Uno de los diccionarios bilingües es el *Diccionario asociativo eslavo* de Cherkasova. Consiste en 122 estímulos y sus respuestas. Además de los diccionarios por escrito hay varios en forma electrónica. Uno de los proyectos en línea recientes es el llamado *SIBAS*, del año 2008 a 2015. Es un fundamento de los datos asociativos de Siberia y del Este de Rusia. Tiene más de 5000 respuestas a 100 estímulos que se pueden consultar en la página web (Sibas 2015).

Mi tesina está basada en el *Diccionario asociativo ruso-español* de María Sánchez Puig, Yuri Karaúlov y Galina Cherkasova. Fue publicado en 2001 por la Universidad Complutense de Madrid en colaboración con la Academia de Ciencias de Moscú. El diccionario está compuesto de 109 estímulos en cada lengua. Tiene dos partes: la directa y la inversa (Puig 2001: 6). Las entradas del diccionario están compuestas de la misma manera que las entradas del diccionario de Karaulov. El diccionario se destina a distintos profesionales –filólogos, especialistas en culturología, sociólogos, filósofos, es útil para temas de criminología científica, para especialistas en publicidad y también para los profesores en procesos de enseñanza (Puig 2001: 8). El diccionario se puede usar para la enseñanza del ruso a los españoles y al revés. Los estímulos fueron elegidos en base a otros diccionarios rusos. Los encuestados fueron estudiantes nativos de Madrid, Valencia, Moscú y Kursk de distintos perfiles profesionales. Entre los encuestados había un 20% más mujeres que hombres, la edad media de los estudiantes era de 19-20 años. La lista de los estímulos puede ser consultada en el capítulo 3.3.

El propósito de la parte práctica de la tesina (capítulo 4) es conseguir las respuestas a 20 estímulos con una prueba asociativa y comparar estos resultados con las asociaciones del diccionario asociativo ruso-español. Antes de empezar propuse dos hipótesis que quería confirmar o rebatir. La primera hipótesis afirma que las asociaciones no cambiaron en los quince años (el diccionario asociativo ruso-español fue publicado en 2001), eso significa que comparando los datos del diccionario y los de la encuesta, se confirmará que las respuestas son parecidas. Con lo que se comprueba que una lengua no cambia tan rápidamente, las palabras nuevas necesitan más tiempo

para integrarse en una lengua. La segunda hipótesis es que las respuestas a los mismos estímulos de los estudiantes rusos y de los estudiantes españoles en la encuesta van a ser similares. Eso significa que ambas culturas, aunque están en diferentes ubicaciones geográficas, son parecidas en algunos aspectos. También se espera que en cada lengua aparezcan palabras que no se pueden encontrar en otra pero eso van a ser sintagmas característicos de una lengua, por ejemplo los proverbios.

La investigación se realizó en más pasos: primero elegí las palabras en el diccionario después compuse una encuesta en internet y la mandé a los grupos meta. La recopilación de los datos duro un mes, desde fines de marzo hasta mayo. Cuando coleccioné bastantes respuestas las analicé y comparé entre sí.

En la investigación de las asociaciones incluí a 195 estudiantes nativos rusos de la Universidad Estatal de Moscú y 171 estudiantes nativos españoles de la Universidad Complutense de Madrid y de la Universidad de La Laguna de Tenerife. Según sus estudios los estudiantes fueron de diferentes carreras (medicina, literatura, física, matemática, historia, economía,...) y cursos. La mayoría de los encuestados tenía entre 19 y 26 años pero también había algunos más jóvenes o mayores. Comparando los grupos, el promedio de la edad era más o menos el mismo. Según el sexo la mayoría de los estudiantes en los dos grupos fueron mujeres. También en el diccionario participaron 20% más mujeres que hombres.

Para el análisis elegí las palabras en el *Diccionario asociativo ruso-español* de Puig y Karaulov (2001). Fueron palabras sin connotación de significado en ninguna de las lenguas: 10 sustantivos (agua, palabra, amor, casa, noche, hombre, ojos, esposa, familia, dinero), 5 adjetivos (inteligente, alegre, pequeño, libre, enfermo) y 5 verbos (ayudar, beber, comer, hablar, mentir). Seleccioné palabras de diferentes clases de palabras con intención de obtener resultados variados.

Utilicé una encuesta de internet (véase el anexo), qué mandé a los grupos meta de estudiantes en España y Rusia. Las encuestas fueron publicadas en las redes sociales *Facebook* y *Vkontakte*, en las páginas de grupos de distintas clases y carreras de la Universidad Complutense de Madrid, Universidad de La Laguna y Universidad Nacional de Moscú. Incluso pedí ayuda a varias organizaciones de estudiantes, secretariados y asociaciones para publicar mi encuesta en sus páginas web. La encuesta estuvo en línea durante un mes (desde final de marzo hasta principios de

mayo), las instrucciones eran claras y simples. Las respuestas se guardaron automáticamente en el depósito web de la encuesta. Al final revisé, enumeré y analicé todos los resultados.

Se han almacenado el tiempo de la respuesta, las respuestas a cada estímulo y los datos para cada encuestado. Cuando recibí tantas respuestas como estaban planeadas en el principio (aproximadamente 200), cerré la encuesta e incluí todas las respuestas en *Microsoft Excel* con intención de analizarlas. Primero las ordené por orden alfabético, las conté y ordené por frecuencia. De esta manera pude ver qué asociaciones eran más frecuentes en cada lengua. Cuando recibí las respuestas de ambas lenguas, comparé y analicé los datos de los dos grupos. No cambié las respuestas, las dejé así como las escribieron.

En el trabajo describí los resultados para cada estímulo en cada lengua. En el anexo se encuentra una tabla con las tres respuestas más frecuentes de la encuesta y del diccionario, de las dos lenguas. Aquí solo voy a mencionar las constataciones importantes a las que llegué con el análisis. Comparando las respuestas de los estudiantes rusos y de los españoles se pueden encontrar tanto similitudes como diferencias. El español y el ruso son dos lenguas completamente distintas, tanto por su estructura gramatical como por la posición geográfica. Con el análisis deduje que las asociaciones de los estudiantes rusos son más variables que las asociaciones de los españoles. Por otro lado, los españoles contestan con más respuestas primarias (la respuesta primaria es la asociación que recibió el número más grande de respuestas). Entre las asociaciones de los españoles se encuentran muchas palabras inglesas (sinónimos). Descubrí que en un período de 15 años las asociaciones cambiaron más en la lengua rusa que en la española. El verbo (como respuesta) aparece más entre los españoles. Ambos grupos responden con muchos sustantivos y adjetivos. Las respuestas son sintagmáticas (cuando la respuesta concluye el estímulo y normalmente no es la misma clase de palabra *trabajar* - *mucho*) y paradigmáticas (la respuesta es la misma clase de palabra que el estímulo, muchas veces es sinónimo *trabajo* - *pala*). En la mayoría de los estímulos las respuestas de los dos grupos son parecidas, en algunos casos iguales. Esto significa que entre las respuestas más frecuentes de un estímulo de los dos grupos, seguramente se encuentra, por lo menos, una asociación igual. Este hecho confirma la segunda hipótesis. Las diferencias entre los dos grupos pueden ser el resultado de cada cultura porque es la que da connotación a una palabra. Comparando las respuestas según la clase de palabra me di cuenta que ambos grupos responden con sustantivos y adjetivos a los sustantivos. A los adjetivos, el grupo de españoles responde más

con adjetivos y los rusos con sustantivos, esto significa que los españoles responden con respuestas paradigmáticas y los rusos con respuestas sintagmáticas. A los verbos, los españoles contestan tanto con verbos como con sustantivos y los rusos en su mayoría con sustantivos. Según las tres respuestas más comunes de la encuesta y del diccionario, se puede ver que el cambio del porcentaje de las respuestas por clase de palabras es más grande en el grupo de los estudiantes rusos, especialmente en el campo de sustantivos y adjetivos. En el grupo de españoles los valores quedaron relativamente iguales.

Describiendo los resultados en base a los factores de la autora Cramer (1968) (descritos en el capítulo 2.3), podemos decir que los estímulos en la encuesta fueron presentados por escrito, en una plantilla de computadora porque la encuesta fue publicada en internet. Los estímulos no deberían tener una connotación demasiado emocionante en la mayoría de los encuestados porque las palabras eran comunes y de uso diario. Las palabras no hacían parte de ningún contexto especial porque estaban escritas una tras otra. En la investigación no usé ningún método especial de fortalecimiento para conseguir un tipo de respuesta especial. Tampoco introduje ningún tipo de estrés pero si había alguno presente en algún individuo no se pudo constatar con certeza. En cuanto a los factores personales, la mayoría de los encuestados eran mujeres entre 19 y 26 años. Es difícil determinar su estatus social. Según su educación, los encuestados eran estudiantes de distintas carreras y cursos. Los factores biológicos son difíciles de determinar porque dependen de cada individuo. No usé ninguna condición patológica que pudiera tener influencia en el pensamiento de los encuestados. Según los factores de cultura los estudiantes eran de dos culturas diferentes – la española y la rusa. Estas culturas, cada una por su lado, tenían influencia en las respuestas de los individuos.

Analizando ambos grupos, me interesaron más las palabras que aparecieron por lo menos dos veces, así que las palabras únicas no fueron tan interesantes para mi análisis, porque pude comparar mejor las respuestas más frecuentes. Descubrí que, aunque en mi investigación colaboraron menos estudiantes que en la investigación hecha para el diccionario, las respuestas más frecuentes no han cambiado mucho a través de los años. En la mayoría de los estímulos, las respuestas más comunes en la encuesta quedaron igual o muy parecidas a las respuestas del diccionario. También comprobé que en el grupo de los estudiantes españoles casi en todos los estímulos aparece una palabra inglesa (normalmente sinónimo), lo que demuestra que el inglés en los últimos años está muy presente en

la lengua, sobre todo en el lenguaje de los jóvenes. En la mayoría de los casos, entre las respuestas con más frecuencia, no se puede encontrar ninguna palabra que no esté en el diccionario. Muchas veces también aparecen palabras que son resultado de un error de escritura o son parte de una jerga. Incluso descubrí que los españoles responden más con respuestas paradigmáticas. La excepción es el estímulo *ojos*, donde también los españoles contestan con respuestas sintagmáticas. Muchas veces, en muchos estímulos, aparecen tanto sinónimos como antónimos. En el grupo de encuestados de España la respuesta con más frecuencia fue *mujer* al estímulo *hombre*. El estímulo con más respuestas únicas (74) fue el estímulo *comer*. En el grupo de los estudiantes rusos, descubrí que en la mayoría de los estímulos aparecen muchas respuestas diferentes. Esto lo explico con el hecho de que el grupo investigado de Rusia tuvo más encuestados que el grupo de España. También en el grupo de Rusia menos encuestados respondieron con respuestas primarias. Es muy interesante la diferencia gramatical entre las lenguas que se ve en el uso de los casos en el ruso que en español no existen. También fue interesante el hecho de que las palabras inglesas no aparecen mucho entre las respuestas de los encuestados rusos. Aunque las respuestas de los dos grupos son parecidas, hay excepciones en algunos estímulos en el orden de las palabras, en algunos casos también se encontraron palabras nuevas y las antiguas se apartaron. En el grupo de los encuestados rusos la asociación *agua* al estímulo *beber* recibió la mayoría de asociaciones. El número más grande de respuestas únicas lo recibió el estímulo *mentir*. También me pareció interesante que entre las asociaciones, muchas veces aparecieron las palabras *Dios* y *madre*, pero la palabra *padre* casi nunca.

Comparando los estímulos de las lenguas por separado, podemos decir que los encuestados de ambos grupos al estímulo *agua* responden con *mar*, *vida* y *líquido*. Todos responden con algún adjetivo. Con el estímulo *palabra*, los estudiantes de ambas culturas piensan en *letra*. Las respuestas restantes son parecidas, en el grupo ruso muchas veces aparece el proverbio (*Slovo ne vorobej – la palabra no es gorrión*). En el grupo de los españoles predominan las asociaciones con temática de comunicación (*hablar*, *letra*, *verbo*,...). Al estímulo *amor* los estudiantes de ambos grupos responden más frecuentemente con *corazón*. Esto significa que muchas culturas conectan el corazón con el amor. Es interesante que los rusos piensen primero en *familia*, *calor*, y los españoles en la *pareja* y *sexo*. Con el estímulo *casa* ambos piensan primero en la *familia*, *hogar* y *comodidad*. Otras respuestas son parecidas, aparecen tanto respuestas paradigmáticas como sintagmáticas. Al estímulo *noche* en la mayoría de los casos los españoles responden con el

antónimo *día*, pero esta respuesta aparece menos en el grupo ruso. Todos responden con asociaciones como: *luna, estrellas y oscuridad*. Los españoles conectan la noche con *fiesta*, los rusos con *ambiente romántico*. Al estímulo *hombre* ambos responden con el antónimo *mujer*. Los rusos usan más adjetivos, y los españoles más sustantivos. Las asociaciones al estímulo *ojos* son parecidas en los dos grupos, prevalecen los adjetivos que describen los ojos. También aparecen otras partes del cuerpo. *Mujer* es un estímulo donde se ven las diferencias entre culturas. Porque los rusos entendieron el estímulo como *hembra* y los españoles como *esposa*. Por eso las asociaciones difieren. Al estímulo *familia* muchas veces aparece la respuesta *hijos* en los dos grupos. Para todos, la familia es algo positivo, conectado. Al estímulo *dinero* en los dos grupos la asociación más común es *poder*. Otras asociaciones son muy parecidas porque los dos grupos conectan dinero con *billetes* y el color *verde*. Podemos encontrar tanto asociaciones positivas como negativas, lo que significa que el dinero es algo bueno y también algo malo. El estímulo *inteligente* trae muchos sinónimos en el grupo español, pero también aparece algún antónimo, la situación es similar en el grupo ruso. Es interesante que en ambos grupos aparece la respuesta *gafas* que debe ser influencia de la modernidad, porque esta respuesta no se puede encontrar entre las asociaciones del diccionario. Según los resultados, los españoles se creen inteligentes porque en muchos casos responden al estímulo *inteligente* con *yo*. Los rusos respondieron con *yo* solo una vez pero en el diccionario más veces. Al estímulo *feliz* muchos responden con: *risa, sonrisa*. En el caso del estímulo *pequeño*, entre las respuestas más comunes se encuentran las respuestas *hijos* y el antónimo *grande*. Les siguen respuestas que tienen características de pequeño parecidas en los dos grupos. El estímulo *libre* tiene respuestas parecidas en las dos fuentes porque ambas culturas conexianan la libertad con *viento, pájaros y felicidad*. Es interesante que a ese estímulo los rusos más frecuentemente respondan con la palabra *hombre* mientras que los españoles no. Incluso el estímulo *enfermo* tiene en primer lugar como respuesta *hombre*, esta palabra tampoco se puede encontrar entre las respuestas españolas. Ambos grupos muchas veces contestaron con *hospital* y con el antónimo *sano*. Las respuestas restantes son parecidas temáticamente – describen diferentes enfermedades y la mala suerte. El estímulo *ayudar* es uno de los estímulos donde las respuestas en los dos grupos son diferentes. La temática es la misma – ayudar a alguien- pero entre las respuestas más comunes solo es igual la asociación *bondad*. Los rusos enumeran a quien se puede ayudar y los españoles lo que significa ayuda para ellos. En cuanto al estímulo *beber*, los dos grupos estuvieron más unidos, porque ambos respondieron con *agua*. En el grupo ruso siguen con tipos de

bebida, en el grupo español con muchas asociaciones con la temática de fiesta. Hay similitudes con el estímulo *comer*, ambos enumeran tipos de comida y cómo comen. En los dos grupos aparece el antónimo *beber*. También en el estímulo *hablar* aparecieron diferencias. Las respuestas iguales fueron: *mucho*, *palabras* y más adelante *escuchar*. El último estímulo *mentir* tiene respuestas diferentes, solo es igual el adverbio *malo*. Los grupos tienen en común el pensamiento que mentir es una cosa mala y no es una cualidad deseada. Esas diferencias entre las respuestas pueden atribuirse a la cultura, porque cada una da la connotación y el significado a las palabras.

Apoyándose en los resultados de la encuesta puedo corroborar también varias constataciones de los investigadores que mencioné en mi trabajo. Por ejemplo, puedo confirmar la constatación de Šifrar Kalan (2012: 35) que dice que las asociaciones de gente con características parecidas son similares. Refiriéndome a la encuesta puedo decir que las respuestas de los dos grupos, es decir, las dos culturas, son parecidas. Es similar la constatación de Schmitt (2000: 41) que dice que los lexicones mentales de los adultos de una cultura son contruidos de manera parecida – eso se ve en las asociaciones que producen. Al existir similitudes en el pensamiento, también los conceptos se conexionan de manera similar, por eso forman asociaciones parecidas. Es evidente en los resultados que las asociaciones cambian con la edad – de sintagmáticas a paradigmáticas, lo que constató Schmitt (2000: 40), porque en mi caso la mayoría de las asociaciones fueron paradigmáticas. Asimismo estoy de acuerdo con la hipótesis de Meara (2009: 22) que dice que el lexicon mental de los hablantes nativos difiere del lexicon mental de los estudiantes de lengua. Se puede ver que en mayoría no aparecen muchas asociaciones ‘anormales’, lo que es característico para los hablantes nativos.

Después de haber analizado los resultados, puedo confirmar mis dos hipótesis. La primera, que las respuestas no cambian al comparar el diccionario con la encuesta. En algunas palabras se pueden ver pequeñas diferencias, pero en general, no hay grandes cambios. Casi nunca aparece una nueva palabra entre las palabras más comunes, cambia el orden de palabras, pero la temática de las respuestas siempre queda igual. Los estímulos que elegí son palabras de uso común, sin connotaciones específicas, por eso puedo concluir que las culturas se parecen entre sí, por lo menos en algunos aspectos. Esto significa que puedo confirmar también la segunda hipótesis que dice que las palabras de los estudiantes rusos y los estudiantes españoles son parecidas. Descubrí que en los dos grupos, entre las respuestas más comunes de un estímulo, por lo menos una palabra es igual.

Aparecen también palabras específicas solo para una lengua (por ejemplo el refrán *Slovo ne vorobej*). Las dos lenguas, tanto el español como el ruso, están cambiando, lo que se ve en el análisis. Sin embargo, los cambios son pequeños, aunque existen. Soy consciente de que analizando grupos de la misma cultura pero de diferente edad, se podrían detectar cambios porque cada generación de la misma edad tiene un léxico que usa frecuentemente. Esas diferencias entre generaciones también dependen de la cultura, si es abierta a los cambios o no.

Puedo concluir que las asociaciones y su análisis es un factor importante para cada lengua y cultura, porque muestran cómo la lengua viva está cambiando y completando su léxico. Pienso que con los años, las asociaciones serán usadas en varios campos para investigaciones y análisis.

8. LITERATURA IN VIRI

- *Bibliofond – elektronnaja biblioteka studenta »Associativnye slovari i ih mesto v sisteme spravočnyh izdanij«*. Bibliofond 2003-2014. Dost. 9. 9. 2015
<<http://bibliofond.ru/view.aspx?id=667014>>
- Álvarez, Pedro. *Los diccionarios del español moderno*. Gijón: Ed. Trea, 2011.
- Bajo Pérez, Elena. *Diccionarios: introducción a la historia de la lexicografía del español*. Gijón: Ed. Trea, 2000.
- Barrios Rodriguez, Maria. »Diccionarios combinatorios del español: diferencias y semejanzas entre REDES y Práctico«. *Ministerio de Educación, Cultura y Deporte*. Ur. november 2007. Dost: 30. 3. 2015
<http://www.mecd.gob.es/dctm/redele/MaterialRedEle/Revista/2007_11/2007_redELE_1_01Barrios.pdf?documentId=0901e72b80df2cb7>
- Biersdorff, Kathleen. »A recodification of the Palermo and Jenkins word-association norms«. *Behavior research methods, instruments & computers* 5 1 (1973): 14–20.
- Bobunova, Marija Aleksandrovna. *Russkaja leksikografija XXI veka*. Moskva: Izdat. Flinta, 2009.
- Bosque, Ignacio. *Diccionario combinatorio práctico del español contemporáneo: las palabras en su contexto*. Madrid: SM, 2006.
- Bosque, Ignacio. *Redes: diccionario combinatorio del español contemporáneo*. Madrid: SM, 2004.
- Callejas, Alicia, et. al. »Normas Asociativas Intracategoriales para 612 Palabras de Seis Categorías Semánticas en Español«. *Psicológica* 24 (2003): 185–214.
- Casares, Julio. *Diccionario ideológico de la lengua española: desde la idea a la palabra, desde la palabra a la idea*. Barcelona: Gili, 1966.
- Clark, Herbert. »Word associations and linguistic theory«. *New horizons in linguistic* (1971): 271–286.
- Collison, Robert Lewis. *Dictionaries of foreign languages: a bibliographical guide to the general and technical dictionaries of the chief foreign languages, with historical and explanatory notes and references*. London: Hafner, 1955.
- Colman, Andrew. *A dictionary of psychology*. Oxford: Oxford University Press, 2001.
- Cramer, Phebe. *Word Association*. New York and London: Academic Press, 1968.

- Crosland, Harold. *The psychological Methods of word-association and reaction-time as tests of deception*. Eugene, 1929.
- Čerkasova, Galina. *Russkij sopostavitel'nyj asociativnyj slovar'*. Moskva: RAN, 2008.
- Dalby, Andrew. *A guide to world language dictionaries*. London: Library Assoc. Publ., 1998.
- Deese, James. *The structure of associations in language and Thought*. Baltimore: The Johns Hopkins Press Baltimore, 1965.
- Friedl, Aleš. »Asociacionizem od Browna do Spencerja«. *Anthropos* 34 4/6 (2002): 215–221.
- Friedl, Aleš. »Asociacionizem od Platona do Herbarta«. *Anthropos* 34 1/3 (2002): 145–150.
- Haensch, Günther. *Los diccionarios del español en el umbral del siglo XXI*. Salamanca: Ediciones Universidad de Salamanca, 1997.
- Ghada, Elmarhomy, et. al. »An automatic filtering method for field association words by deleting unnecessary words« *International Journal of Computer Mathematics* 83 3 (2006): 247–261.
- Gerganov, Encho. »Word associations in Romani: Some prototypes in cross-cultural perspectives«. *Psychology of Language and Communication* 9 2 (2003): 53–68.
- Jakopin, Franc. »Slovar asociativnih norm ruskega jezika«. *Jezik in slovstvo* 23 7/8 (1978): 347–349.
- Jung, Carl. »The Association Method«. *American Journal of Psychology* 31 (1910): 219–269.
- Karaulov, Jurij. *Asociativnaja gramatika*. Moskva: Russkij jazyk, 1993.
- Karaulov, Jurij. *Russkij asociativnyj slovar'*. Moskva: AST: Astrel', 1994, 1996, 1998.
- Kent, Grace Helen. *A Study of Association in Insanity*. Project Gutenberg eBook. 2005.
- López Rivero, Eva. *Estudio de disponibilidad léxica en 43 estudiantes de ELE*. Magistrsko delo. Madrid: Univerza Antionio de Nebrija. 2008. Dost. 9. 9. 2015
http://www.mecd.gob.es/dctm/redele/Material-RedEle/Biblioteca/2008_BV_09/2008_BV_09_2_semestre/2008_BV_09_16Lopez_Rivero.pdf?documentId=0901e72b80e2ad5f>

- Loring, Mildred. *Methods of Studying Controlled Word Associations*. Baltimore, Md: Waverly Press, 1919.
- Meara, Paul M. *Connected words: Word associations and second language vocabulary acquisition*. Amsterdam: Benjamins, 2009.
- Medina Guerra, Antonia M. *Lexicografía española*. Barcelona: Ariel, 2003.
- Nielsen, Marianne Lykke. *The word association method (A gateway to work-task based retrieval)*. Åbo: Åbo akademi university press, 2002.
- Papadopoulos, Renos. »Word association«. *International Dictionary of Psychoanalysis*. Ur. 30. 4. 2005 Dost.: 30. 3. 2015
<http://www.encyclopedia.com/topic/Word_Association_Test.aspx#1-1G2:3435301577-full>
- Pečjak, Vid. »Moške in ženske asociacije« *Ličnost i društvo* (1981): 502–508.
- Postman Leo, Keppel Geoffrey. *Norms of word association*. New York: Academic Press: 1970.
- Pranjc, Liza. »Implicitne asociacije, ali kaj se zares skriva v naših glavah?« *Panika* 11 1 (2007): 44–47.
- Puig Sánchez Maria, Karaúlov Yurij, Čerkasova Galina. *Normas asociativas del español y del ruso*. Moskva-Madrid. 2001.
- Schmitt, Norbert. *Vocabulary in language teaching*. Cambridge: Cambridge University Press, 2000.
- SIBAS. *Russkaja regional'naja asociativnaja baza dannyh (2008-2015)*. Državna Univerza v Novosibirsku. Dost. 9. 9. 2015 < <http://adictru.nsu.ru/about>>
- Sorokoletov, Fedor. *Istorija russoj leksikografii*. Sankt-Peterburg: Nauka, 1998.
- Šifrar Kalan, Marjana. »Disponibilidad léxica y lexicón mental« *Comunnication, cognition, cybernetics: proceedings of 31st international conference. San Cristóbal de La Laguna*, (18-20 april 2013): 725–735.
- Šifrar Kalan, Marjana. *Leksikalna razpoložljivost v španščini kot tujem jeziku*. Doktorska disertacija. Ljubljana: Filozofska fakulteta, 2011.
- Šifrar Kalan, Marjana. »Poučevanje besedišča z vidika delovanja mentalnega leksikona s primeri iz španskega jezika«. *Sodobna pedagogika* 3 (2012): 63–83.
- Šimčuk, Emma. *Russkaja leksikografija*. Moskva: Izd. Moskovskogo Uni., 2003.

- Thomason C, Timothy. »Projective Personality Assessment«. Powerpoint predstavitev *Works of Timothy Thomason*. Dost. 2. 5. 2015
<http://works.bepress.com/timothy_thomason/106/>
- »Vuelve el 'Diccionario ideológico' de Casares«. *La Vanguardia Libros*. Ur. 18. 12. 2013. La Vanguardia Ediciones S.L. Dostop: 11. 9. 2015
<<http://www.lavanguardia.com/libros/20131218/54398346213/diccionario-ideologico-casares.html>>
- Wit, Gerardus. *A psychological study of symbolism in word associations and symbolic meanings of words: an empirical developmental approach*. Eindhoven: Hermes, 1962.

Seznam prilog:

- Priloga 1: Spletna anketa za španske študente
- Priloga 2: Spletna anketa za ruske študente
- Priloga 3: Najpogostejši odgovori iz slovarja in ankete

Priloge

Priloga 1: Spletna anketa za španske študente

Asociaciones de palabras

¡Hola a todos!

Me llamo Klementina Laznik y soy estudiante de Eslovenia. Para completar mi tesina necesito vuestra ayuda. Estoy haciendo una encuesta con estudiantes españoles sobre las asociaciones de palabras. Es una encuesta corta y muy simple.

Debajo hay 20 palabras estímulos, a las que hay que escribir lo más rápido posible la primera palabra que os viene a la mente (no importa si es sustantivo, adjetivo, verbo,...). Lo más fácil es ir de una a otra palabra y no saltar, por favor no penséis demasiado porque no hay respuestas incorrectas, solo escribid qué os ocurre primero. La encuesta es anónima, debajo sólo hay que escribir la edad y la carrera de sus estudios.

¡Muchas gracias de antemano por su ayuda!

* Required

Agua *	Comer *
Palabra *	Hablar *
Amor *	Mentir *
Casa *	
Noche *	
Hombre *	Tu edad *
Ojos *	<18
Esposa *	19 - 26
Familia *	27 - 30
Dinero *	>30
Inteligente *	
Alegre *	
Pequeño *	Universidad y carrera de estudios *
Libre *	
Enfermo *	Sexo *
Ayudar *	masculino
Beber *	femenino

Priloga 2: Spletna anketa za ruske študente

Ассоциации

Привет!

Меня зовут Клементина Лазник и я студентка из Словении. Чтобы закончить дипломную работу, мне нужна Ваша помощь. Я хочу сделать анкету про ассоциации с русскими студентами. Это короткая и простая анкета.

Внизу написано 20 слов-стимулов, на которые надо написать, как можно быстрее, первую ассоциацию, которая у вас возникает (не важно если это существительное, прилагательное, глагол...). Самый легкий метод, отвечать по-порядку и не пропускать слов, не думайте много, потому что нет неправильных ответов, только напишите первое. Анкета анонимная, только прошу написать возраст и что вы изучаете.

Заранее большое спасибо!

* Required

Вода *
Слово *
Любовь *
Дом *
Ночь *
Мужчина *
Глаза *
Жена *
Семья *
Деньги *
Умный *
Веселый *
Маленький *
Свободный *
Больной *

Помогать *

Пить *

Есть (кушать) *

Говорить *

Врать *

Возраст *

<18

19-26

27-30

30<

Факультет и направление *

Пол *

Мужской

Женский

Priloga 3: Najpogostejši odgovori iz slovarja in ankete

STIMUL	A N K E T A		S L O V A R	
	ŠPANSKI	RUSKI	ŠPANSKI	RUSKI
Вода Agua Voda	Már 33 Sed 17 Vaso 13	Море 27 Жизнь 15 Жидкость, пить, мокрая 7	Sed 82 Vida 71 Már 58	Чистая 36 Жизнь 51 Пить 34
Слово Palabra Beseda	Libro 15 Letra 11 Verbo 10	Буква 11 Бог, дело 10 Не воробей, речь 9	Comunicación 39 Voz 34 Frase 31	Дело 59 Не воробей 39 За слово 25
Любовь Amor Ljubezen	Corazón 26 Odio 17 Pareja 9	Сердце 29 Морковь 10 Семья 8	Felicidad 39 Todo 28 Odio 25	Счастье 63 Зла, ненависть 23 Чувство 19
Дом Casa Dom	Hogar 63 Familia 16 Grande 7	Семья 38 Уют 21 Мама 13	Hogar 186 Familia 21 Grande 19	Родной 57 Семья 46 Большой 38
Ночь Noche Noč	Día 40 Luna 22 Estrellas 15	Звезды 33 Луна 17 День 16	Día 97 Luna 55 Estrellas 54	День 105 Темная 73 Звезды 41
Мужчина Hombre Moški	Mujer 71 Alto 7 Padre 6	Женщина 34 Сила 20 Сильный 19	Mujer 174 Persona 20 Ser 16	Женщина 156 Сила 38 Сильный 37
Глаза Ojos Oči	Verdes 27 Azules 25 Bonitos 10	Голубые 29 Карие 24 Душа 11	Vista 36 Azules 34 Ver, verdes 28	Голубые 83 Карие 47 Зеленые 27
Жена Esposa Ženska	Mujer 30 Marido 14 Anillo, Cárcel 9	Верная 20 Любимая, муж 13 Любовь 10	Mujer 74 Marido 47 Madre 33	Муж 129 Мать 22 Верная 20
Семья Familia Družina	Amor 18 Hijos 15 Hogar 14	Дети 41 Большая 14 Дружная, крепкая 13	Amor 41 Hogar 34 Unión 28	Моя 57 Большая 50 Дети 46
Деньги Dinero Denar	Poder 13 Billetes, verde 6 Billete, comprar, monedas, mucho 5	Власть 17 Много 10 Доллары 9	Poder 52 Riqueza 21 Verde 20	Много 44 Богатство 60 Зло 26
Умный Inteligente Pameten	Listo 22 Sabio 9 Tonto 8	Человек 20 Очки 11 Мозг 9	Listo 97 Tonto 27 Sabio 24	Человек 113 Глупый 60 Дурак 44
Веселый Alegre Vesel	Feliz 32 Sonrisa 28 Contento, risa 8	Смех 16 Улибка 13 Друг, клоун 9	Feliz 110 Triste 51 Sonrisa 26	Человек 75 Грустный 58 Клоун 30

Маленький Pequeño Majhen	Grande 38 Niño 18 Enano, ratón 9	Ребенок 34 Мальчик 15 Большой 12	Grande 114 Niño 93 Enano 31	Большой 82 Ребенок 72 Мальчик 70
Свободный Libre Svoboden	Pájaro 22 Feliz 9 Viento 8	Человек 27 Ветер 24 Птица 10	Pájaro 51 Libertad 26 Feliz 21	Человек 141 Ветер 44 Полет 26
Больной Enfermo Bolan	Hospital 31 Cama 12 Triste, salud 8	Человек 19 Больница 16 Градусник, пациент 9	Hospital 83 Cama 43 Malo 38	Человек 112 Здоровый 67 Ребенок 25
Помогать Ayudar Pomagati	Solidaridad 10 Siempre, O.N.G 8 Bondad 7	Людям 23 Добро 17 Рука 9	Solidaridad 37 Amigo 23 Colaborar 14	Маме 45 Людям 34 Другу 22
Пить Beber Piti	Agua 69 Cerveza, comer 12 Alcohol 10	Вода 51 Воду 39 Алкоголь 8	Agua 103 Sed 98 Comer 43	Воду 107 Вода 58 Есть 54
Есть (кушать) Comer Jesti	Comida 11 Beber, pizza, Rico 7 Pan 6	Вкусно 17 Еда 11 Мясо 9	Beber 53 Hambre 37 Placer 31	Вкусно 39 Пища 21 Пить, хлеб 20
Говорить Hablar Govoriti	Mucho 20 Boca, palabra 9 Comunicar 7	Правду 16 Слова 11 Много 9	Comunicar 43 Charlar 35 Decir 26	Молчать 43 Громко 25 Правду 24
Врать Mentir Lagati	Verdad 11 Engañar 7 Malo 6	Плохо 21 Ложь, нельзя 8 Нехорошо 5	Engañar 47 Falso 25 Verdad 13	Ложь 103 Зло 24 Зрения 20

Izjava o avtorstvu

Izjavljam, da je magistrsko delo v celoti moje avtorsko delo ter da so uporabljeni viri in literatura navedeni v skladu s strokovnimi standardi in veljavno zakonodajo.

Ljubljana, 2015

Klementina Laznik